

Opinnäytetyö (AMK)

Sosionomi

22.1.2020

Jenna Laakso & Noora Loitmaa

PEDAGOGISTEN TOIMINTAPERIAATTEIDEN TOTEUTUMINEN PERHEIDEN NÄKÖKULMASTA

– Liedon yhteistyöpäiväkodeissa

Jenna Laakso, Noora Loitoma

PEDAGOGISTEN TOIMINTAPERIAATTEIDEN TOTEUTUMINEN PERHEIDEN NÄKÖKULMASTA

- Liedon yhteistyöpäiväkodeissa

Tämä tutkimuksellinen opinnäytetyö käsittelee valittujen varhaiskasvatukselle asetettujen tavoitteiden toteutumista perheiden näkökulmasta kahdessa Liedon varhaiskasvatusyksikössä. Opinnäytetyön tavoitteena on ollut selvittää perheiden mielipiteitä ja kokemuksia varhaiskasvatusyksiköiden päivittäisestä toiminnasta, perheiden osallisuudesta sekä oppimisympäristöistä.

Perheiden näkökulmia tutkittiin suunnittelemalla ja toteuttamalla kysely kumpaankin varhaiskasvatusyksikköön. Kyselyjä koostettaessa hyödynnettiin opinnäytetyöhön kirjattua teoretietoa sekä yhteistyöpäiväkotien varhaiskasvatuksen opettajien kokemuksia, joita kerättiin teemahaastattelun avulla. Haastatteluun osallistui viisi varhaiskasvatuksen opettajaa ja päiväkotien johtaja. Kerätyn tiedon avulla kyselyiden teemoiksi valikoituivat lasten ja huoltajien osallisuus, oppimisympäristö ja päivittäinen toiminta. Kyselyt toteutettiin syksyllä 2019. Yhteistyöpäiväkoti 1:ssä toteutettiin sähköinen kysely, johon vastasi 25 perhettä. Yhteistyöpäiväkoti 2:ssa järjestettiin toiminnallinen kysely, johon osallistui 15 perhettä.

Tulokset muodostuivat yksikkökohtaisesti ja ne analysoitiin teemoittain. Tulokset on esitelty kuvioina, joissa vastausmäärät on muunnettu prosenttiluvuiksi. Tuloksia verrattiin varhaiskasvatuksen tavoitteisiin, jotka määritellään varhaiskasvatuslaissa ja varhaiskasvatussuunnitelman perusteissa. Erityisesti Oppimisympäristö-osion kohdalla molempien päiväkotien tulokset olivat positiivisia ja päiväkotien voidaan katsoa onnistuneen saavuttamaan oppimisympäristölle asetetut tavoitteet. Muiden teemojen vastauksissa hajontaa esiintyi enemmän, tulosten kuitenkin tukiessa sitä käsitystä, että tavoitteet toteutuvat suurelta osin.

ASIASANAT:

Varhaiskasvatus, Varhaiskasvatussuunnitelmat, Osallisuus, Perheet, Toimintakulttuuri, Oppimisympäristö

BACHELOR'S THESIS | ABSTRACT

TURKU UNIVERSITY OF APPLIED SCIENCES

Bachelor of Social Services

22.1.2020 | 61 pages, 21 pages in appendices

Jenna Laakso, Noora Loitmaa

THE IMPLEMENTATION OF PEDAGOGICAL POLICIES FROM A FAMILY VIEW

- in co-operation day care centers in Lieto

This thesis addresses the implementation of selected Early Childhood Education and Care (ECEC) objectives from a family perspective in two day care centers in Lieto. The aim of this thesis has been to collect the opinions and experiences of families about the day-to-day activities of early childhood education units, family participation and learning environments in day care centers.

Families' perspectives were investigated by designing and implementing a questionnaire for each day care center. The questionnaires were compiled using the theoretical knowledge recorded in the thesis and the experiences of the teachers of ECEC, which were collected through a thematic interview. The interview was attended by five teachers of ECEC and the head of the day care center. Based on the information collected, the themes of the surveys were children's and guardian's participation, learning environment and daily activities. The surveys were conducted in the autumn of 2019. An electronic questionnaire was made for the co-operation day care center 1 and was answered by 25 families. In Co-operation day care center 2 a functional questionnaire was participated by 15 families.

The results were generated by day care center and analyzed by theme. The results are presented in tables where the response rates are converted to percentages. The results were compared with the objectives of ECEC as defined in the Act on Early Childhood Education and Care and the National core curriculum for ECEC (2018). Particularly in the Learning Environment section, the results for both day care centers were positive and the daycare centers can be considered successful in achieving their learning environment objectives. Responses to other themes were more scattered, but the results supported the notion that the objectives were more or less being met.

KEYWORDS:

Early Childhood Education and Care, Curriculums for early childhood education and care, Participation, Families, Organizational culture, Learning environment

SISÄLTÖ

1 JOHDANTO	6
2 VARHAISKASVATUKSEN TAVOITTEET YHTEISTYÖPÄIVÄKODEISSA	8
2.1 Laadukas varhaiskasvatus	8
2.2 Tavoitteet yhteistyöpäiväkotien varhaiskasvatukselle	8
2.3 Varhaiskasvatuksen arviointi yhteistyöpäiväkodeissa	11
3 YHTEISTYÖPÄIVÄKOTIEN TOIMINTAPERIAATTEITA	12
3.1 Päivittäinen toiminta päiväkodissa	12
3.2 Huoltajat, lapset ja osallisuus	13
3.3 Oppimisympäristöt osana yhteistyöpäiväkotien varhaiskasvatusta	18
4 TUTKIMUKSELLISEN OPINNÄYTETYÖN PROSESSI	21
4.1 Toimeksianto, toimijat ja tutkimustehtävä	21
4.2 Prosessikuvaus ja tutkimusmenetelmät	23
4.3 Aineiston dokumentointi ja analysointi	32
5 TULOKSET	34
5.1 Yhteistyöpäiväkoti 1:n sähköisen kyselyn tulokset	34
5.2 Yhteistyöpäiväkoti 2:n toiminnallisen kyselyn tulokset	43
6 POHDINTA	49
6.1 Johtopäätökset	49
6.2 Eettisyys ja luotettavuus	57
6.3 Ammatillinen kasvu	58
LÄHTEET	61

LIITTEET

- Liite 1. Teemahaastattelun saatekirje ja haastattelun/keskustelun runko
- Liite 2. Toiminnallisen kyselyn runko
- Liite 3. Toiminnallisen kyselyn kyselylomake
- Liite 4. Sähköisen kyselylomakkeen väittämät ja kysymykset

KUVAT

Kuva 1. Toimintapiste 1.	28
Kuva 2. Toimintapiste 2.	29
Kuva 3. Toimintapiste 3.	30

KUVIOT

Kuvio 1. Prosessikaavio.	23
Kuvio 2. Oppimisympäristö 1, yhteistyöpäiväkoti 1.	34
Kuvio 3. Oppimisympäristö 2, yhteistyöpäiväkoti 1.	35
Kuvio 4. Oppimisympäristö 3, yhteistyöpäiväkoti 1.	36
Kuvio 5. Lapsen osallisuus 1, yhteistyöpäiväkoti 1.	37
Kuvio 6. Lapsen osallisuus 2, yhteistyöpäiväkoti 1.	38
Kuvio 7. Päivittäinen toiminta, yhteistyöpäiväkoti 1.	39
Kuvio 8. Huoltajien osallisuus 1, yhteistyöpäiväkoti 1.	40
Kuvio 9. Huoltajien osallisuus 2, yhteistyöpäiväkoti 1.	41
Kuvio 10. Lasten kysymykset 1, yhteistyöpäiväkoti 1.	42
Kuvio 11. Lasten kysymykset 2, yhteistyöpäiväkoti 1.	43
Kuvio 12. Oppimisympäristöt, yhteistyöpäiväkoti 2.	45
Kuvio 13. Lapsen osallisuus, yhteistyöpäiväkoti 2.	46
Kuvio 14. Toiminta päiväkodissa, yhteistyöpäiväkoti 2.	47
Kuvio 15. Huoltajien osallisuus, yhteistyöpäiväkoti 2.	48

1 JOHDANTO

Opinnäytetyön tavoitteena on arvioida laatua päiväkotien asiakkaiden, eli lasten ja heidän huoltajiensa vastausten pohjalta käyttäen vertailukohtana varhaiskasvatuslain asettamia tavoitteita, varhaiskasvatussuunnitelman perusteita ja Liedon kunnan omaa varhaiskasvatussuunnitelmaa. Opinnäytetyön luvussa kaksi käsitellään sitä, miten varhaiskasvatuksen lainsäädäntö, varhaiskasvatussuunnitelman perusteet sekä kansallinen ja kansainvälinen tutkimustieto yhdessä muodostavat sen, millaista on laadukas varhaiskasvatus. Varhaiskasvatuksen laatu rakentuu kuitenkin monista eri tekijöistä ja tekijöiden ominaisuuksista, joista tavoitteet on rakennettu. Varhaiskasvatusta ja sen laatua voidaan arvioida tarkastelemalla varhaiskasvatuslain asettamia tavoitteita. Näiden tavoitteiden toteutuessa voidaan puhua laadukkaasta varhaiskasvatuksesta. (Vlasov ym. 2018,14, 67; Varhaiskasvatuslaki 540/2018; Opetushallitus 2019, 16; Vlasov ym. 2018, 28.) Paikallisessa varhaiskasvatussuunnitelmassa tavoitteet esitellään ja kerrotaan, miten ne huomioidaan juuri sen kunnan tai yksityisen toimijan järjestämässä varhaiskasvatuksessa. Näitä esille tuotuja konkreettisia tavoitteita voidaan arvioida ja sitä kautta kehittää paikallista varhaiskasvatusta. (Vlasov ym. 2018, 22.) Liedon kunnan varhaiskasvatussuunnitelmassa mainitut tavoitteet ovat samat kuin varhaiskasvatuslaissa ja varhaiskasvatussuunnitelman perusteissa (Lieto 2017, 11-12).

Tässä opinnäytetyössä korostuvat valitut tavoitteet ja toimintaperiaatteet, sillä päiväkodin toimintakulttuuri on sisällöltään laaja ja se muodostuu monesta tekijästä. Päiväkodin toimintakulttuuriin sisältyvät varhaiskasvatuslain, varhaiskasvatussuunnitelman perusteiden ja paikallisen varhaiskasvatussuunnitelman määrittelemät asiat, mutta myös päiväkodin omat tavat ja säännöt sekä käytännön arjen toiminnot, (Heinonen ym. 2016, 219). Kolmannessa luvussa käsittelemme varhaiskasvatuksen toimintakulttuuriin kuuluvia toimintaperiaatteita, jotka vaikuttavat siihen, millainen toimintakulttuuri varhaiskasvatusyksikössä on ja erityisesti, miten se näkyy huoltajille. Olemme rajanneet opinnäytetyömme koskemaan vain osaa toimintakulttuuriin liittyvistä toimintaperiaatteista ja näin ollen emme myöskään käsittele kaikkia varhaiskasvatuksen tavoitteita tässä opinnäytetyössä. Valitut toimintaperiaatteet eli teemat ja niihin läheisesti liittyvät tavoitteet on rajattu henkilöstölle tehdyn teemahaastattelun sekä Liedon varhaiskasvatussuunnitelman perusteella. Liedon varhaiskasvatussuunnitelmassa tavoitteena mainitaan lapsilähtöinen ja lasta osallistava toiminta. (Lieto 2017,3.) Haastattelussa korostuivat jo mainitun lapsen osallisuuden lisäksi oppimisympäristö, huoltajien osallisuus sekä päiväkodissa tapahtuva pedagoginen toiminta.

Tämän opinnäytetyön tarkoituksena on tutkia, miten laadukkaasti varhaiskasvatusta on toteutettu Liedon kunnan kahdessa varhaiskasvatusyksikössä. Nämä kaksi Liedon kunnan keskustassa sijaitsevaa varhaiskasvatusyksikköä, eli päiväkotia, toimivat opinnäytetyön toimeksiantajana. Tässä työssä viittaamme näihin päiväkoteihin termeillä yhteistyöpäiväkoti 1 ja yhteistyöpäiväkoti 2. Toimeksiantajan yhteyshenkilönä on toiminut näiden päiväkotien johtaja. Yhteistyöpäiväkoti 1:ssä toimii neljä ryhmää ja yhteistyöpäiväkoti 2:ssä toimii kaksi ryhmää. (Lieto 2018a; Lieto 2018b; Lieto 2018c.)

Opinnäytetyön tarve pohjautuu Liedon varhaiskasvatussuunnitelman toteutumisen arviointiin, jota toteutetaan kahden vuoden kierron mukaisesti. Parittomina vuosina toimintaa on arvioitu yksikkökohtaisesti. (Lieto 2017, 70.) Tästä syystä opinnäytetyön tavoitteena on tuottaa tietoa varhaiskasvatussuunnitelman toteutumisesta ja sen asettamien tavoitteiden saavuttamisesta sekä kehittämiskohteista juuri näissä kahdessa varhaiskasvatuksen yksikössä. Tarkoituksena on tarkastella, miten asiakkaat kokevat yhteistyöpäiväkotien toiminnan ja miten he arvioivat varhaiskasvatuksen toteutuneen päiväkodeissa. Tietoa huoltajien ja lasten kokemuksista on saatu toimimalla läheisessä yhteistyössä molempien yksiköiden henkilökunnan kanssa. Perheiltä vastauksia on kerätty erilaisilla kyselyillä, joiden tarkoitus on tuottaa tietoa sekä hyvistä kokemuksista että kehittämiskohteista molempien yksiköiden kohdalla. Tuottamamme tieto auttaa toimeksiantajaa suunnittelemaan ja kehittämään toteuttamaansa varhaiskasvatusta sekä sen pedagogisia käytäntöjä eli sitä, miten kasvatusta tai opetusta järjestetään. Tällä ajantasaisella tiedolla toimintaa voidaan kehittää varhaiskasvatuksen yksikössä tietäen, että kerätty tieto koskee juuri tätä tiettyä yksikköä. (OPH 2019, 61.)

2 VARHAISKASVATUKSEN TAVOITTEET YHTEISTYÖPÄIVÄKODEISSA

2.1 Laadukas varhaiskasvatus

Laadukas varhaiskasvatus edellyttää tietoa ja näkemyksiä siitä, miksi ja miten varhaiskasvatusta toteutetaan. Kun varhaiskasvatusta toteutetaan laadukkaasti, se luo erilaisia väyliä lapsen kehitykselle ja yksilöllisille tarpeille. (Kronqvist 2017, 10.) Varhaiskasvatus rakentuu monesta eri tekijästä, jotka liittyvät sen järjestämiseen tai siellä tapahtuvaan toimintaan. Tekijöille on määritelty tietyt ominaisuudet, jotka niiden on täytettävä. Nämä ominaisuudet on kirjattu varhaiskasvatuslakiin tavoitteiden muotoon ja näiden tavoitteiden täytyessä voidaan puhua laadukkaasta varhaiskasvatuksesta. Järjestämiseen liittyviä tekijöitä ovat esimerkiksi varhaiskasvatusta ohjaava lainsäädäntö, varhaiskasvatuksen riittävyys ja saatavuus, henkilöstörakenne ja resurssit sekä fyysiset oppimisympäristöt. Toiminnoilla, jotka tässä opinnäytetyössä on määritelty teemaosioiksi, tarkoitetaan puolestaan niitä toimintoja, jotka vaikuttavat suoraan lapseen ja pedagogiikkaan. Tällaisia ovat esimerkiksi henkilöstön ja lapsen välinen vuorovaikutus, pedagoginen suunnittelu, toiminta ja arviointi, henkilöstön ja huoltajien välinen vuorovaikutus sekä ryhmän ilmapiiri ja pedagogiset oppimisympäristöt. (Vlasov ym. 2018, 28, 67-75.)

Sekä varhaiskasvatuslain asettamat tavoitteet että näihin liittyvät toiminnot tuodaan näkyviksi paikallisissa ja ryhmäkohtaisissa varhaiskasvatussuunnitelmissa, eli niissä esitellään, millä tavoin kyseiset tavoitteet ja toiminnot aiotaan huomioida paikallisessa varhaiskasvatuksessa ja ryhmäkohtaisessa toiminnassa. Esille tuotuja tavoitteita ja niiden toteutumista voidaan arvioida ja sitä kautta kehittää paikallista varhaiskasvatusta ja ryhmäkohtaista toimintaa. (Vlasov ym. 2018, 22; Ahonen 2017, 19.) Liedon kunnan varhaiskasvatussuunnitelma ja ryhmäkohtaiset suunnitelmat näin ollen antavat suuntaviivat sille, millaista on laadukas varhaiskasvatus Liedossa (Lieto 2017, 11-12).

2.2 Tavoitteet yhteistyöpäiväkotien varhaiskasvatukselle

Varhaiskasvatuksen järjestämistä ja sen tavoitteita ohjaavat muun muassa yhdenvertaisuuslaki, tasa-arvolaki, YK:n lapsen oikeuksien sopimus, Euroopan ihmisoikeussopimus ja YK:n kestävän kehityksen tavoitteet sekä tutkimustieto lapsen hyvinvoinnista, kasvusta ja kehityksestä sekä oppimisesta ja opetuksesta. (OPH 2019, 7, 15; Repo ym.

2019, 20.) Suomessa varhaiskasvatukselle asetetut tavoitteet määritellään varhaiskasvatuslaissa sekä varhaiskasvatussuunnitelman perusteissa. Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet on Opetushallituksen julkaisema valtakunnallinen määräävä ja velvoittava asiakirja, joka perustuu varhaiskasvatukseen. Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet painottaa pedagogiikkaa, selkeyttää sen käyttöä ja merkitystä sekä ohjaa pedagogista kehitystyötä Suomessa. Näin pyritään yhtenäistämään, yhdenvertaistamaan ja takaamaan laadukas varhaiskasvatus koko maassa sekä mahdollistamaan yksilöllisille sivistykselliset oikeudet, turvaamaan koulupolun alkutaipale sekä yhdessä esi- ja perusopetuksen kanssa luomaan ehjä koulutuspolku lapsuudesta aikuisuuteen. (Ahonen 2017, 16; OPH 2019, 7-8; Repo ym. 2019, 20.) Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet velvoittaa varhaiskasvatuksen järjestäjiä eli mm. kuntia laatimaan myös paikallisen varhaiskasvatussuunnitelman. Paikallinen varhaiskasvatussuunnitelma määrittelee, tukee ja ohjaa varhaiskasvatusta ja sen tavoitteita paikallisesti huomioiden mm. paikallisen arviointitiedon ja kehittämistyön tulokset. Lakien, asetusten tai varhaiskasvatussuunnitelman perusteiden asettamia tavoitteita ei voida kuitenkaan paikallisella suunnitelmalla sulkea pois, mutta sen avulla niitä voidaan tarkentaa. Liedon kunnan varhaiskasvatussuunnitelmaa noudattavat kaikki Liedon varhaiskasvatuksen yksiköt varhaiskasvatuksen tuottajasta riippumatta. (OPH 2019, 8; Lieto 2017, 1, 3.)

Tässä opinnäytetyössä keskitytään varhaiskasvatuslain määrittelemiin varhaiskasvatuksen tavoitteisiin, jotka esitellään myös varhaiskasvatussuunnitelman perusteissa (Varhaiskasvatukseen 540/2018; OPH 2019, 16; Vlasov ym. 2018, 28). Nämä tavoitteet tuodaan esille myös Liedon paikallisessa varhaiskasvatussuunnitelmassa (Lieto 2017, 11-12). Varhaiskasvatuksen tavoitteet on jaoteltu kymmeneen eri kohtaan huomioiden lapsen elämän eri osa-alueet. Niiden mukaan varhaiskasvatuksen tarkoituksena on tukea lapsen kokonaisvaltaista kasvua, kehitystä, terveyttä ja hyvinvointia lapsen iän ja kehitystason mukaisesti. Elinikäinen oppiminen ja koulutuksellinen tasa-arvo ja niiden toteutuminen ovat osa varhaiskasvatusta. Lisäksi varhaiskasvatus tukee lapsen oppimisen edellytyksiä. Se mahdollistaa myönteiset oppimiskokemukset ja toteuttaa monipuolista pedagogista toimintaa, joka huomioi eri osa-alueet kuten leikin, liikkumisen, taiteet ja kulttuuriperinnön. Varhaiskasvatusympäristön tulee olla kehittävä, oppimista edistävä, terveellinen, turvallinen ja siinä toimitaan lasta kunnioittavalla tavalla sekä pyritään luomaan mahdollisimman kestäviä vuorovaikutussuhteita lapsen ja varhaiskasvatushenkilöstön välille. (OPH 2019, 16.)

Yhdenvertaisuuden ja sukupuolten välisen tasa-arvon edistäminen kuuluu varhaiskasvatukseen, jossa lapsille taataan mahdollisuus yhdenvertaiseen varhaiskasvatukseen. Jokaisen lapsen kielellistä, kulttuurista, uskonnollista ja katsomuksellista taustaa tulee kunnioittaa ja antaa myös lapsille valmiuksia ymmärtää ja kunnioittaa niitä. Varhaiskasvatuksessa on tunnistettava lasten yksilölliset tuen tarpeet ja järjestettävä tarpeen mukaista tukea monialaisessa yhteistyössä. Lapsia tulee ohjata eettisesti vastuulliseen ja kestävään toimintaan sekä kunnioittamaan muita ihmisiä ja toimimaan yhteiskunnassa. Varhaiskasvatuksessa edistetään lapsen yhteistyö- ja vuorovaikutustaitoja ja ohjataan lasta toimimaan vertaisryhmässä. Varhaiskasvatustilain mukaisesti lapselle on annettava mahdollisuus osallistua itseään koskevien asioiden käsittelyyn ja hänelle on annettava myös mahdollisuus vaikuttaa niihin. Lisäksi on toimittava yhteistyössä lapsen huoltajan/huoltajien kanssa, jotta yhdessä voidaan turvata lapsen tasapainoinen kehitys ja kokonaisvaltainen hyvinvointi sekä tukea lapsen huoltajaa/huoltajia kasvatustyössään. Varhaiskasvatuksen tavoitteet ja toiminta on tehtävä näkyväksi lasten huoltajille. Lapsen varhaiskasvatuksen suunnitteluun, toteutukseen ja arviointiin osallistumiseen on tarjottava huoltajille mahdollisuus. (OPH 2019, 16.) Näiden varhaiskasvatuksen tavoitteiden lisäksi Liedossa varhaiskasvatuksen pedagogiikan kehittämisryhmä (pedakery) määrittelee kehittämisalueen kaikille varhaiskasvatuksen toimijoille kolmen vuoden välein. Vuosille 2017-2020 kehittämisryhmä on asettanut kehittämiskohteeksi lapsilähtöisen toiminnan ja lapsen osallisuuden. Pedagogisella kehittämisryhmällä eli pedakeryllä, tarkoitetaan ryhmää, joka koostuu varhaiskasvatusjohtajasta, päiväkotien johtajista ja varhaiskasvatuksen konsultoivasta erityisopettajasta. (Lieto 2017, 31-32, 70.)

Varhaiskasvatustilain (540/2018) asettamista tavoitteista valitsimme opinnäytetyömme kannalta keskeisimmät tavoitteet. Näissä tavoitteissa käsitellään niitä toimintaperiaatteita eli teemoja, jotka opinnäytetyössämme nousevat esille, joten tulosten vertaaminen näihin valittuihin tavoitteisiin on perusteltua. Ensimmäisen tavoitteen mukaan varhaiskasvatuksessa on luotava kehittävä, terveellinen ja turvallinen ympäristö lapsille. Ympäristön tulee lisäksi edistää oppimista. Nämä tavoitteet liittyvät päiväkodin oppimisympäristön teemaan. Päivittäisen toiminnan teemaan taas liittyy läheisesti tavoite, jossa tuodaan esille lapsen oikeus saada osallistua monipuoliseen pedagogiseen toimintaan ja saada siitä myös myönteisiä oppimiskokemuksia. Opinnäytetyöhömmä liittyy myös tavoite, joka käsittelee lasta kunnioittavaa toimintatapaa, sillä opinnäytetyömme yhtenä isona teemana on lasten ja huoltajien osallisuus. Vertaamme saatuja tuloksia myös tavoitteisiin, joissa puhutaan osallisuudesta, vaikuttamismahdollisuuksista ja huoltajien

kanssa tehtävästä yhteistyöstä. (Varhaiskasvatustalaki 540/2018.) Tässä mainittuja toimintaperiaatteita eli teemoja esitellään lisää luvussa kolme.

2.3 Varhaiskasvatuksen arviointi yhteistyöpäiväkodeissa

Varhaiskasvatussuunnitelman perusteissa todetaan, että laadun arviointia suoritetaan kansallisella tasolla sekä järjestäjä-, yksikkö- ja yksilötasoilla. Arviointimenetelmä on järjestäjän päätettävissä järjestäjä- ja yksikkötasolla. Ajantasaista tietoa varhaiskasvatuksen toteutumisesta ja sen laadusta kunnassa on tarjottava huoltajille, paikallisille päättäjille ja varhaiskasvatuksen henkilöstölle. (OPH 2019, 61.) Liedon kunnan varhaiskasvatustyksiköissä laatua arvioidaan vuorovuosittain eri tavalla. Parillisina vuosina toteutetaan koko kunnan alueella yhteinen kysely. Parittomina vuosina arvioidaan varhaiskasvatusta jokaisessa yksikössä erikseen eli tehdään palveluarvio. (Lieto 2017, 70.)

Arvioinnissa toimintaa verrataan asetettuihin tavoitteisiin ja tulosten perusteella tehdään päätelmiä ja johtopäätöksiä. Henkilöstön toiminta on varhaiskasvatuksen arvioinnin kohde ja tavoitteet henkilöstön toiminnalle tulevat varhaiskasvatuksen tavoitteista. Varhaiskasvatusta järjestävän tahon vastuulla on arvioida toteutuvatko asetetut tavoitteet toiminnassa. Arvioinnista saatavien tulosten avulla voidaan tukea varhaiskasvatuksen työyhteisöjä, parantaa henkilöstön sitoutumista ja motivaatiota sekä auttaa heitä kehittämään työtapoja ja toimintaa. Oleellista on pohtia, mitä voidaan tehdä toisin nyt, sen sijaan, että pysyttäisiin samoissa toimintatavoissa vain siitä syystä, että ne ovat henkilöstölle tuttuja ja niin on tehty aiemminkin. (Vlasov ym. 2018, 27-28, 34.)

3 YHTEISTYÖPÄIVÄKOTIEN TOIMINTAPERIAATTEITA

3.1 Päivittäinen toiminta päiväkodissa

Varhaiskasvatus näkyy vanhemmille monesti siellä tapahtuvan toiminnan ja toimintakulttuurin kautta. Vanhemmat kokevat tietyn tunteen saapuessaan varhaiskasvatusyksiköön, eikä se välttämättä kohdistu mihinkään tiettyyn asiaan tai henkilöön. Tällöin voidaan nähdä, että tunteeseen vaikuttaa juuri varhaiskasvatusyksikössä vallitseva toimintakulttuuri. Varhaiskasvatusta ohjaavien lakien ja määräysten lisäksi toimintakulttuuriin vaikuttavat toimintayksikön oma ohjeistus, menetelmät sekä yleistyneet kirjoittamattomat tavat ja käytännöt. Toimintakulttuuri saattaa vaihdella paljonkin eri varhaiskasvatusyksiköiden ja -ryhmienkin välillä. Kun lasten ja huoltajien mielipiteet tulevat huomioituksi ja heille annetaan mahdollisuus toiminnan suunnitteluun, toteutukseen sekä arviointiin, luodaan parasta mahdollista toimintakulttuuria. (Heinonen ym, 220.)

Lasten kanssa tehtävä toiminta linkittyy kaikkeen, mitä päiväkodissa tapahtuu lapsen hoitoajan sisällä, joten toiminta ja sen eri muodot, kuten aktiivinen oppimisen alueisiin perustuva toiminta sekä arjen jokapäiväinen toiminta, nousivat voimakkaasti esille henkilöstölle tehdyssä teemahaastattelussa. Henkilöstö pohti, miten vanhemmat ja lapset kokevat päiväkodissa tapahtuvat asiat ja voisiko vanhemmille ja lapsille antaa vielä enemmän mahdollisuuksia vaikuttaa niihin. Päivittäisen toiminnan laadun arviointi nostettiin yhdeksi opinnäytetyömme teemaksi juurikin henkilöstölle heränneiden kysymysten vuoksi.

Varhaiskasvatuksessa toteutettavassa toiminnassa tulee painottua pedagogiikka. Varhaiskasvatuksen yhtenä tavoitteena on toteuttaa lapsen kokonaisvaltaiseen kasvuun; leikkiin, liikkumiseen, taiteisiin ja kulttuuriperintöön, perustuvaa monipuolista pedagogista toimintaa. Myös myönteisten oppimiskokemusten mahdollistaminen on osa varhaiskasvatusta. (Varhaiskasvatuslaki 540/2018.) Varhaiskasvatuksen tavoitteet ilmenevät erilaisten toimintojen, kuten leikin, pelien tai urheilun kautta. Lapsen leikkiessä hänen tekonsa ja toimintansa limittyvät päällekkäin, eikä hän pysähdy pohtimaan ja eriyttämään omia tekojaan. Tekojen välillä ei ole selkeää rajaa, vaan lapsi toimii toiminnan ilosta. (Helenius & Lummelahti 2018, 58-59.) Pedagoginen toiminta perustuu erityisesti kasvat- ja varhaiskasvatustieteelliseen tietoon ja sitä johtavat ja toteuttavat koulutetut ammattihenkilöt. Pedagogisen toiminnan tarkoituksena on edistää eri-ikäisten lasten kehitystä ja oppimista. Varhaiskasvatuksen henkilöstön velvollisuus on huolehtia siitä, että

tämä tarkoitus toteutuu. (OPH 2019, 20, 40.) Pedagogiikka on kokonaisvaltaista ja su-
lautuu arjen toimintoihin. Toiminnan tavoitteena on lapsen hyvinvoinnin ja laaja-alaisen
oppimisen tukeminen. Pedagoginen toiminta on suunnitelmallista, avointa ja läpinäkyvää
ja se näkyy niin hoiva-, kasvatusta että opetustilanteissa. Kun pedagoginen toiminta on
osa jokapäiväistä toimintaa, se toteutuu lasten ja henkilöstön välisessä vuorovaikutuk-
sessa ja kaikissa yhteisissä toiminnoissa. Toimintaa toteutetaan suunnitelmallisesti ja
tavoitteellisesti, jolloin se tähtää lapsen kokonaisvaltaisen kehityksen tukemiseen. Toi-
minta täydentyy henkilöstön läsnäolon ja herkkyyden keinoin, jolloin toiminta on mahdol-
lisimman lapsilähtöistä. Kun henkilöstö on valppaana ja kuuntelee lapsen elämässä ta-
pahtuvia muutoksia, niihin on myös helpompi vastata. (OPH 2019, 35, 38.) Jotta päivä-
kodin päivittäistä toimintaa voidaan toteuttaa laadukkaasti, siihen liittyvät konkreettisesti
pedagoginen dokumentointi sekä arviointi ja kehittäminen. Toiminnan suunnittelua hel-
pottaa, kun henkilöstö tuntee lapset hyvin. Tällöin toiminta muuttuu lapsille mielekkääm-
mäksi ja lapsilähtöisyys mahdollistuu. (OPH 2019, 37.)

Pedagoginen toiminta tapahtuu toimintakulttuurissa. Toimintakulttuuri, jossa kulloinenkin
toiminta tapahtuu, on aina historiaan, aikaan ja kulttuuriin sidonnaista. Kulttuuriin ja ai-
kaan liittyvät arvot ja normit luovat pohjan toiminnalle. Yhteisö itsessään ja yksittäiset
henkilöt vaikuttavat toimintakulttuurin muodostumiseen, sillä se muodostuu arvojen li-
säksi vuorovaikutuksesta ja yhteisön ilmapiiristä, tavoitteiden tulkinnasta, oppimisympä-
ristöistä sekä työtavoista. Varhaiskasvatuksessa työtavojen tulee olla lasta tukevia.
Tämä korostuu henkilöstön osaamisessa. Varhaiskasvatuksen toimintakulttuuri ja sen
johtaminen taas vaikuttavat edelleen varhaiskasvatuksen laatuun. Jatkuvat toimintakult-
tuurin arviointi ja kehittäminen edellyttävät pedagogiikan johtamista. (OPH 2019, 28.)

3.2 Huoltajat, lapset ja osallisuus

Osallisuus valikoitui yhdeksi teemaksi opinnäytetyöhömme, koska se mainitaan Liedon
kunnan varhaiskasvatussuunnitelmassa yhtenä kehittämiskohteena vuosille 2017-2020.
Sen on määritellyt Liedon kunnan varhaiskasvatuksen pedagogiikan kehittämisryhmä.
(Lieto 2017, 31.) Tässä luvussa osallisuutta käsitellään niin huoltajien kuin lapsenkin nä-
kökulmasta. Aluksi esitellään huoltajien osallisuutta teorian näkökulmasta.

Varhaiskasvatus palveluna on tärkeässä yhteiskunnallisessa roolissa alle kouluikäisten
lasten huoltajien ja perheiden tukemisessa. Varhaiskasvatus tukee perheitä omassa
kasvatustehtävässään. (Heinonen 2016, 223.) Varhaiskasvatuksella on suuri merkitys

lapsen kasvun ja oppimisen polulla. Lapselle pyritään takaamaan yhtenäinen oppimisen polku varhaiskasvatuksesta aikuisuuteen, ja perusta tälle luodaan varhaiskasvatuksessa. Tullessaan varhaiskasvatukseen lapsi tuo mukanaan kaiken siihenastisen elämäkokemuksensa ja oppimansa. Lapselle erityisessä roolissa ovat vuorovaikutus- ja kiintymyssuhteet huoltajiinsa ja läheisiinsä. (OPH 2019, 19.) Varhaiskasvatuksen tavoitteena on toimia yhteistyössä lapsen sekä lapsen vanhemman tai muun huoltajan kanssa, jotta voidaan taata lapsen tasapainoinen kehitys sekä kokonaisvaltainen hyvinvointi. Tämän lisäksi varhaiskasvatuksen päämääränä on lapsen vanhemman tai muun huoltajan tukeminen kasvatustyössä. (Varhaiskasvatustalaki 540/2018.) Varhaiskasvatuksen laatuun ja kokemuksiin vaikuttaa vahvasti yhteistyö huoltajien kanssa. Parhaimmillaan välittön, luottamuksellinen ja tasavertainen vuorovaikutus osapuolten välillä avartaa molempien osapuolten näkemyksiä kasvatuksesta ja kehityksestä ja toimii linkkinä kotien ja varhaiskasvatuksen välillä. Yksi varhaiskasvatuksen keskeisimmistä tavoitteista on huoltajien osallisuus. (Vlasov 2018, 61.) Käsitteenä osallisuus voi saada monia tulkintoja sen mukaan, missä yhteydessä sitä käytetään. Osallisuuteen liittyy vahvasti vapaaehtoisuus, aito dialogisuus ja tasavertaisuus ihmisten kesken. Osallisuudella tarkoitetaan sitä, että ihmiset tulevat kuulluiksi ja voivat vaikuttaa heitä koskeviin asioihin osallistumalla yhteisönsä asioiden suunnitteluun ja päätöksentekoon. Lisäksi heille annetaan mahdollisuus ottaa vastuuta asioiden toteuttamisesta omassa yhteisössään. (Turja 2016, 44-45, 47.)

Lasten huoltajille on tarjottava mahdollisuus osallistua varhaiskasvatuksen toiminnan ja tavoitteiden suunnitteluun sekä arviointiin yhdessä varhaiskasvatuksen henkilöstön ja lasten kanssa. Erityisen tärkeää yhteinen keskustelu on, kun lapsen varhaiskasvatussuunnitelmaa luodaan tai kun herää huoli lapsen kasvusta ja kehityksestä ja/tai hyvinvoinnista. Yhteistyö huoltajien kanssa korostuu myös lapsen siirtymävaiheissa, kuten silloin, kun lapsi saapuu päiväkotiin ensi kertaa, vaihtaa ryhmää tai siirtyy esiopetukseen. Varhaiskasvatuksen järjestäjä tuo yhteistyöhön toiminta- ja tiedonsiirron tavat, joilla helpotetaan siirtymiä. Osallistavassa toimintakulttuurissa huoltajien näkemyksiä, aloitteita ja mielipiteitä arvostetaan ja kuunnellaan. (OPH 2019, 20, 30, 34.) Valtakunnallisissa varhaiskasvatuksen perusteissa (2019) korostetaan huoltajien kanssa tehtävää kasvatusyhteistyötä. Huoltajien kanssa tehdyn yhteistyön tulee olla vastavuoroista ja vuorovaikutteisista. Se edellyttää kasvattajilta aloitteellisuutta ja aktiivisuutta yhteistyön suhteen sekä keskusteluyhteyden avaamista ja ylläpitämistä. Keskustelujen kautta pyritään luomaan luottamuksellinen suhde, joka muodostuu huoltajien ja varhaiskasvattajien välisestä kunnioituksesta sekä tasa-arvoisuudesta. Yhteistyön perimmäinen tavoite on saada sekä varhaiskasvattajat että huoltajat sitoutumaan lapsen terveelliseen ja

turvalliseen kasvattamiseen, minkä kautta tuetaan ja edistetään lapsen kasvua, kehitystä ja oppimista. (OPH 2019, 34; Ahonen 2017, 124.)

Varhaiskasvatuksen järjestäjällä on vastuu yhteistyön toteutumisesta huoltajien kanssa. Lisäksi mukaan yhteistyöhön tulee ottaa kaikki ne tahot, jotka ovat olennaisesti mukana lapsen elämässä. (Ahonen 2017, 119.) Perheet voivat olla monimuotoisia ja omata erilaisia kulttuuritaustoja, jolloin avainasemassa on ammatillisuus ja avoimuus. Näin luodaan edellytykset toimivalle kasvatusyhteistyölle. Yhteistyön muotoja voi olla monia lapsen varhaiskasvatuksen aikana ja ne näyttäytyvät lapsen huoltajille erilaisissa varhaiskasvatuksen vaiheissa. Päivittäiset huomiot ja kokemukset on tärkeää jakaa huoltajien kanssa niin sanotuissa käytäväkeskusteluissa, sillä huomioiden ja kokemusten pohjalta käydyt keskustelut auttavat muun muassa lapsen tarvitseman tuen järjestämisessä. Näin turvataan lapsen etu. (OPH 2019, 21, 29; Ahonen 2017, 125-126.) On tärkeää tarjota huoltajille mahdollisuus myös pohtia kuulemaansa ja palata asiaan esimerkiksi sähköpostitse kasvokkain keskustelemisen sijaan. Toisaalta on huomattava, että erilaisista keskusteluista saattaa tulla perheitä kuormittava tekijä. Lapsen vahvuuksista ja positiivisista asioista on tärkeää kertoa vanhemmille päivittäisten kuulumisten vaihdon ohella. Huoltajien on helpompi käsitellä eteen tulevia haasteita, kun he ovat kuulleet myönteisiä asioita. (Ahonen 2017, 125-126.)

Toimintatapoja on hyvä myös niin sanotusti ravistella ja pohtia yhdessä lapsen huoltajien kanssa, jotta toimimattomat käytännöt tai lasten huoltajien vähäinen aktiivisuus eivät estäisi huoltajien ja muiden huoltajien mahdollisuutta osallistua heidän lapsensa kasvatusyhteistyöhön. (Ahonen 2017, 126.) Huoltajien kanssa tehtävälle yhteistyölle saattaa myös muodostua tavallisen elämän rajoja, eikä kyse ole huoltajien haluttomuudesta osallistua, vaan kyse voi olla esimerkiksi jaksamisesta tai aikataulujen yhteensopimattomuudesta. Esimerkiksi huoltajien vuorotyö ja muut työsuhteiden asettamat aikarajoitukset, itse työn kuormittavuus tai pitkät työmatkat voivat osaltaan vaikuttaa huoltajien mahdollisuuksiin osallistua varhaiskasvatuksen toteuttamiseen. (Koivunen 2009, 154.)

Varhaiskasvatuksessa käytetyimpiä osallisuuden malleja ovat Roger Hartin (1992) ja Harry Shierin (2001) mallit (Turja 2017, 46). Hartin (1992) osallisuuden tikapuumalli on kahdeksanportainen, jossa lapsen osallisuuden määrä kasvaa aina tikapuilta seuraavalle siirryttäessä. Shierin (2001) osallisuuden malli on viisitasonen ja siihen on sisällytetty aikuisten osuus lasten osallisuudessa huomioiden aikuisten valmiudet, mahdollisuudet ja velvollisuudet. Ensimmäisellä tasolla lapsia kuunnellaan ja toisella tasolla heitä tuetaan esittämään näkemyksensä. Kolmannella tasolla lasten näkemykset otetaan

huomioon toiminnassa ja neljännellä lapset otetaan mukaan päätöksentekoprosessiin. Viidennellä tasolla lapset saavat vastuun päätöksenteosta yhdessä aikuisten kanssa. (Shier 2001, 110- 115.) Osallisuuden tasoja voidaan käyttää oman toiminnan arvioinnin pohjana. Lisäksi ne voivat toimia keskustelun runkona, kun tiimeissä keskustellaan osallisuuden pedagogiikasta. Jos kolme ensimmäistä tasoa toteutuvat yksikön arjessa, voidaan päätellä, että yksikössä arvostetaan ja huomioidaan osallisuus. Neljännen ja viidennen tason toteutuessa osallisuus huomioidaan vielä paremmin ja aikuiset ovat luottaneet omaa valtaansa lapsille. Vastuu turvallisuudesta ja toiminnan pedagogisesta sisällöstä on aina kuitenkin aikuisilla. (Ahonen 2017, 70.)

Lapsen osallisuuden voidaan katsoa olevan lapsen mahdollisuutta vaikuttaa hänen omaan lähiympäristöönsä ja omaan elämäänsä. Osallisuuteen kuuluu mahdollisuus jakaa kokemuksiaan, ajatuksiaan ja tunteitaan aikuisten kanssa, jotka kuuntelevat lasta ja pyrkivät tulkitsemaan hänen viestejään. Osallisuus on lasten näkökulmien ja kokemusten huomioimista ja rohkaisemista niiden esittämiseen sekä erityisesti niiden huomioimista pedagogisessa toiminnassa. (Vlasov ym. 2018, 58; Heinonen ym. 2016, 162; Roos 2016, 54.) Osallisuus ja osallistuminen ovat tärkeitä lapsen tulevaisuuden kannalta. Osallisuuden ja osallistumisen taidot kehittyvät asteittain lapsen kehityksen edetessä. Kun näitä taitoja tuetaan jo lapsena, luodaan pohja, jonka avulla lapsi voi hallita aktiivisen ja vastuullisen osallisuuden taidot myös aikuisena. (Soukainen 2018, 6.)

Lapsi saa ensimmäiset kokemukset kuulluksi tulemisesta ja vaikuttamisesta varhaiskasvatuksessa ja kodissaan (Vlasov ym. 2018, 58). Lapsen osallisuutena voidaan nähdä myös aikuisten velvollisuus ottaa huomioon lapsen näkemykset huomioiden lapsen ikä ja kehitystaso. Osallisuuteen liittyy vahvasti kokemus osallisuudesta ja kokemusten ollessa myönteisiä ne edistävät lapsen hyvinvointia. Lasten kuuleminen ei ole sidottua tiettyihin tilanteisiin tai asioihin, vaan sitä tulee toteuttaa kaikilla osa-alueilla. Leikki- ja virkistymahdollisuuksien sopivuutta ja käytettävyyttä on kysyttävä lapsilta. (Heinonen ym. 2016, 161-162.) Osallisuudella ja sen mahdollistamisella lapsille tavoitellaan lapsen itsetunnon vahvistamista, elämänhallinnan ja elämän mielekkyyden lisäämistä. Sen toteutuminen ennaltaehkäisee syrjäytymistä, kasvattaa lasta vastuuseen ja auttaa ratkaisuihin, jotka ovat lapsen elämän kannalta mielekkäitä. Lisäksi sen mahdollistamisella pyritään yhteisöllisyyden ja yhteisöön kuulumisen tunteen lisäämiseen. (Järvinen & Mikkola 2015, 14.)

Päiväkodin arki koostuu rutiineista ja toimintatavoista, jotka ohjaavat arjen etenemistä. Osa toimintatavoista ja rutiineista on aikuisten päättämiä, jolloin lapsi mukautuu aikuisten

päätöksiin. Osaan toimintatavoista lapsilla voi olla enemmän vaikutusvaltaa. Lapsille saatetaan tarjota erilaisia toimintamahdollisuuksia, jotka aikuinen on valinnut ja joiden on oltava aikuisten päättämien rakenteiden sisällä. (Roos 2016, 54.) Osallisuutta voidaan edistää tietoisesti toimintatapoja ja rakenteita kehittämällä. Osallistavassa toimintakulttuurissa lasten näkemyksiä, aloitteita ja mielipiteitä arvostetaan ja kuunnellaan. Osallisuutta vahvistetaan antamalla lapsille mahdollisuus osallistua varhaiskasvatuksen suunnitteluun, toteuttamiseen ja arviointiin. (OPH 2019, 30; Ahonen 2017, 68.) Lapsille kuuluu tarjota mahdollisuus osallistua arviointiprosesseihin. Lapsille kerrotaan, miten he voivat vaikuttaa asioihin ja lopputulokseen. Lasten mielipiteet liittyen osallisuuteen, työskentelyyn ja toimintaan sekä osallisuuden kehittämiseen selvitetään. (Kauppinen ym. 2011, 43.)

Päiväkodissa osallisuuden toteutuminen vaatii toiminnalta tiettyjä ominaisuuksia. Keskeistä on yhteinen kieli, jonka avulla ollaan vuorovaikutuksessa. Tämä auttaa kuulluksi tulemisessa ja tiedon saamisessa. Lapselle on tarjottava riittävästi tietoa aiheesta, tilanteesta ja ympäristöstä, jotta hän voi olla osallinen. Tällöin toiminta tulee lapsille merkitykselliseksi ja ymmärrettäväksi. Ymmärrys puolestaan mahdollistaa valintojen teon sekä helpottaa osallistumista päätöksentekoon ja toteutukseen. Lapsille on mahdollistettava pääsy materiaaleihin ja antaa heille mahdollisuus vaikuttaa niiden hankintaan ja käyttötapaan. Kun tavarat ja materiaalit sijoitetaan paikkaan, johon lapsi ei pääse, rajoittaa lapsen ideoiden syntyä ja aloitteiden tekoa. (Turja & Vuorisalo 2017, 48-49.)

Yhteistyöpäiväkodeissa huoltajien ja lasten osallisuus toteutuu monilla eri tavoilla. Liedossa yhteistyö huoltajien kanssa alkaa jo ennen lapsen varhaiskasvatussuhteen alkua, sillä luottamussuhteen rakentaminen aloitetaan jo ryhmään tutustumisen aikana. Perheen arvot, asenteet ja toimintatavat tulevat osaksi toimintakulttuuria ryhmän toiminnan ja lapsen yksilöllisen varhaiskasvatussuunnitelman kautta. Lieto tarjoaa erilaisia yhteistyömuotoja vanhemmille, joita ovat muun muassa hyvän aloituksen polku, vanhempainillat, yksilölliset varhaiskasvatuskeskustelut, toiminnalliset vanhempainillat ja päivittäiset kohtaamiset. Jotta varhaiskasvatuksessa lapsen osallisuutta voidaan mahdollistaa, on kerättävä tietoa lapsen kiinnostuksen kohteista sekä kehitymisestä ja oppimisesta. Lisäksi kuunnellaan ja sisäistetään lapsen ajatuksia esimerkiksi haastatteluiden ja arkikeskustelujen kautta, sekä pyritään ymmärtämään lasta piirrosten, sadutuksen, valokuvien ja lapsen itsearviointien kautta. (Lieto 2017, 37, 42.)

3.3 Oppimisympäristöt osana yhteistyöpäiväkotien varhaiskasvatusta

Varhaiskasvatuslaki määrittelee, että varhaiskasvatusympäristön on oltava kehittävä, oppimista edistävä sekä terveellinen ja turvallinen huomioiden lapsen ikä, kehitys ja hänen muut edellytyksensä. Häirintä, väkivalta ja kiusaaminen eivät ole hyväksytyjä ja lasta on suojeltava näiltä. Toimitilojen ja toimintavälineiden kohdalla on huomioitava terveellisyys, turvallisuus, asianmukaisuus ja esteettömyys. (Varhaiskasvatuslaki 540/2018.) Oppimisympäristö ja sen merkitys lapsille ja huoltajille nousi esille henkilöstölle tehdyssä teemahaastattelussa. Toisessa yhteistyöpäiväkodissa oli juuri tehty piharemontti, joten pihan toimivuus ja lasten mielipiteet kiinnostivat henkilökuntaa. Lisäksi henkilöstöä mietitytti sisätilojen toimivuus ja kiinnostavuus lasten näkökulmasta, joten oppimisympäristöt nostettiin yhdeksi teemaksi opinnäytetyöhömmme.

Oppimisympäristö käsitteenä sisältää kaikki tilat, paikat, yhteisöt, käytännöt, välineet ja tarvikkeet, joita päiväkodissa käytetään. Niiden tarkoitus on tukea lasten kehitystä, oppimista ja vuorovaikutusta. Rakennettaessa ja kehitettäessä oppimisympäristöjä huomioidaan ergonomia, ekologisuus, viihtyisyys, esteettömyys, valaistus ja akustiikka. Rakennettaessa ja suunniteltaessa oppimisympäristöjä huomioidaan lasten näkemykset. Oppimisympäristöllä on monta eri tehtävää. Ne tukevat lapsen luontaista uteliaisuutta ja oppimisen halua. Lisäksi ympäristöt ohjaavat leikkiin ja kannustavat fyysiseen aktiivisuuteen, tutkimiseen ja taiteelliseen ilmaisuun. Oppimisympäristöjen tulee olla monipuolisia tarjoten lapsille mahdollisuuden mieluisaan tekemiseen, vauhdikkaisiin ja monipuolisiin leikkeihin sekä rauhalliseen olemiseen ja lepoon. Jotta voidaan saavuttaa turvallinen, kunnioittava ja yhteisvastuullinen oppimisympäristö, on sovittava yhteisistä säännöistä ja toimintatavoista. Erilaisten tunteiden näyttäminen on sallittua turvallisessa ilmapiirissä ja henkilöstön tehtävä on auttaa lapsia tunteiden ilmaisussa ja säätelyssä. Varhaiskasvatukseen kuuluvat fyysinen, sosiaalinen ja psyykinen oppimisympäristö. (OPH 2019, 32-33.)

Käytettävissä olevat tilat, paikat, rakennelmat, kalusteet, välineet, esineet ja tarvikkeet sekä sisällä että ulkona muodostavat fyysisen oppimisympäristön. Sen tarkoituksena on innostaa lasta liikkumaan ja leikkimään. Luonnonympäristöt tarjoavat lapsille hyviä paikkoja tutkia ympäristöä. Henkilökunta voi omalla osaamisellaan luoda lapsille myös päiväkodin tiloihin toimivia ja viihtyisiä oppimisympäristöjä. (Helenius & Lummelahti 2018, 147.) Lelujen ja muiden välineiden on oltava turvallisia ja monipuolisia ja niitä on oltava tarpeeksi. Niiden hankinnassa ja käytössä on myös huomioitava lasten yksilölliset

tarpeet. Osana monipuolista oppimisympäristöä on tieto- ja viestintäteknologia, jota käytetään tarkoituksenmukaisesti. (OPH 2019, 33.) Pelien ja leikkitarvikkeiden asetteluun kannattaa kiinnittää huomiota, jotta ne ovat helposti lasten saatavilla ja innostavat lapsia toimimaan ja tutkimaan niitä. Tilojen on muokkautettava moneen erilaiseen pedagogiseen toimintaan, joten niiden on oltava helposti muunneltavia. (Ahonen 2017, 115.)

Sosiaalinen oppimisympäristö sisältää laajan piirin lapsen omia läheisiä, ystäviä ja sukulaisia. Lisäksi siihen kuuluvat varhaiskasvatuksen henkilökunta ja siellä olevat muut lapset. Sosiaaliset tilanteet antavat käyttäytymismalleja, jotka muun muassa tukevat lapsen puheen kehitystä. Jotta voi muodostua turvallinen sosiaalinen oppimisympäristö, on paikalla olevan aikuisen tuettava jokaista lasta ja pidettävä kiinni säännöistä ja rajoista tasavertaisesti. (Helenius & Lummelahti 2018, 150-151.) Sosiaaliseen oppimisympäristöön liittyvät myös ryhmän dynamiikka, sen sisäinen toiminta, ryhmään kuuluvien ihmisten väliset suhteet ja vuorovaikutus. Nämä näkyvät päivittäin kaikessa päiväkodin toiminnassa. Myös lapsen huoltajat osallistuvat sosiaaliseen ympäristöön päivittäin lapsen haku- ja tuontitilanteissa. (Koivunen 2009, 183.)

Päiväkodissa ja sen arjen tilanteissa vallitseva tunneilmasto ja ilmapiiri ovat osa päiväkodin psyykkistä oppimisympäristöä (Koivunen & Lehtinen 2015, 112). Lapsen kasvu ja kehitys tapahtuu tiiviissä vuorovaikutuksessa hänen sosiaalisen ympäristönsä kanssa, jonka ilmapiirillä on suuri merkitys hänen kokonaisvaltaiseen hyvinvointiinsa. Oppimisympäristöön vaikuttaa siellä vallitseva ilmapiiri. Ilmapiirin luovat ryhmän yksilöiden sosiaaliset ja emotionaaliset taidot sekä vastavuoroinen vuorovaikutus ryhmän jäsenten kesken. Myös yksilöiden kokemus yhteisöön kuulumisesta ja siellä vaikuttamisesta vaikuttavat ilmapiirin laatuun. Monesti ryhmän ilmapiiriin voi aistia ja sen voidaan kuvailla olevan ryhmän energia, jonka ulkopuolinenkin kykenee aistimaan saapuessaan ryhmän tiloihin. (Ahonen 2017, 113-114.) Psykkisellä oppimisympäristöllä tarkoitetaan myös yhteisöä, jossa lapsi kokee viihtyvänsä ja voivansa hyvin. Lapselle tulee tarjota hyvät mahdollisuudet kehittyä ja oppia ja hänen tulee kokea olevansa yhdenvertainen ja tasa-arvoinen. Hänen tulee saada osallistua toimintaan haluamallaan tavalla ja tulla huomatuksi yksilönä. Lapsen tulee kokea, että häneen suhtaudutaan myönteisesti ja häntä kunnioitetaan ja arvostetaan niin aikuisten kuin muiden lasten toimesta. Hyvä psyykinen oppimisympäristö ehkäisee syrjäytymistä sekä kiusatuksi ja kiusaajaksi tulemistä. (Helenius & Lummelahti 2018, 147-148.) Hyvän ja lapsen tarpeisiin vastaavan psyykkisen ilmapiirin luomisessa henkilöstön asenteella ja tavalla toimia on keskeinen merkitys. Monet henkilöstön jäsenten henkilökohtaiset ominaisuudet, kuten puhetapa, käyttäytyminen,

vuorovaikutustaidot, äänensävy ja persoonalliset ominaisuudet vaikuttavat siihen, millainen psyykkinen ympäristö ryhmään muodostuu. (Koivunen 2009, 182-183.)

Psyykkiseen oppimisympäristöön sisältyvät emotionaalinen ja kognitiivinen oppimisympäristö. Emotionaalinen oppimisympäristö ilmenee tunteiden kokemisessa ja ilmaisemisessa sekä leikeissä ja vuorovaikutuksessa saaduissa kokemuksissa. Kognitiivinen ympäristö puolestaan liittyy lapsen oppimiseen. Se auttaa lasta oppimaan oppimista ja kehittämään tietojen hankinta- ja käsittelyprosesseja. (Helenius & Lummelahti 2018, 148-149.) Tapa, jolla henkilöstö lähestyy lasta, sisältyy pedagogisen oppimisympäristön käsitteeseen. Henkilöstön omaksuma oppimiskäsitys ja heidän käsityksensä omasta roolistaan ja sen merkityksestä muokkaavat pedagogista oppimisympäristöä. Henkilöstön toiminnan suunnittelua ja toteutusta ohjaa kasvatuskäsitys, joka vaikuttaa myös pedagogisen oppimisympäristön syntyyn. Aikuisten läsnäolo ryhmässä ja sen laatu vaikuttavat siihen, millainen pedagoginen oppimisympäristö ryhmän ympärille muodostuu. (Koivunen 2009, 183-185.)

4 TUTKIMUKSELLISEN OPINNÄYTETYÖN PROSESSI

4.1 Toimeksianto, toimijat ja tutkimustehtävä

Opinnäytetyömme tarkoituksena on ollut hankkia tietoa siitä, miten asiakkaat kokevat yhteistyöpäiväkotien toiminnan ja miten heidän näkökulmastaan varhaiskasvatustilain asettamat tavoitteet ovat toteutuneet yhteistyöpäiväkodeissa. Tietoa on pyritty keräämään mahdollisimman yksikkökohtaisesti, jonka pohjalta toimintaa voidaan kehittää tietyssä varhaiskasvatuksen yksikössä erityisesti näihin tulosten avulla. Tätä tietoa on kerätty toimimalla yhteistyössä molempien yksiköiden henkilökunnan sekä asiakkaiden kanssa. Tavoitteena on ollut saada tietoa sekä onnistumisista että kehittämiskohteista molempien yksiköiden kohdalla. Tehtävänä on osaltaan ollut myös selvittää, kuinka hyvin yhteistyöpäiväkodeissa on pystytty vastaamaan Opetushallituksen varhaiskasvatussuunnitelman perusteisiin ja niiden asettamiin tavoitteisiin. Opinnäytetyön tutkimuskysymykset ovat 1.) Mitä varhaiskasvatussuunnitelman osa-alueita henkilöstö pitää tärkeinä? 2.) Pystytäänkö yksikötasolla vastaamaan varhaiskasvatussuunnitelman perusteiden asettamiin tavoitteisiin? 3.) Mitkä ovat yksikkökohtaiset kehittämiskohteet?

Toimeksiantomme liittyy varhaiskasvatussuunnitelman ja varhaiskasvatustilain asettamiin tavoitteisiin ja niiden toteutumiseen Liedon kunnan kahdessa varhaiskasvatustilayksikössä. Liedon varhaiskasvatussuunnitelmassa mainitaan, että arviointia toteutetaan parittomina vuosina yksikkökohtaisesti (Lieto 2017, 70). Toimeksiantajan toiveena oli osallistaa päiväkotien henkilöstö pohtimaan teemoja, joiden pohjalta kysymykset rakennetaan. Tarkoituksena on ollut alusta lähtien tehdä molemmille yksiköille omat kyselynsä, jotta tulokset ovat toimeksiantajan toiveiden mukaisesti mahdollisimman yksikkökohtaisia. Toimeksiantajalla oli hyviä kokemuksia aiemmin toteutetusta toiminnallisesta kyselystä, joten hän toivoi, että sellaista voitaisiin hyödyntää myös tämän opinnäytetyön piirissä mahdollisuuksien mukaan. Toisessa yhteistyöpäiväkodissa järjestetään vuorohoitoa, joten toiminnallisen kyselyn toteuttaminen siellä olisi ollut aikataulusyistä huomattavan hankalaa, joten yhteistyössä toimeksiantajan kanssa päädyimme kahteen erilaiseen kyselyyn. Tulokset saatuaamme raportoimme niistä toimeksiantajalle, joka puolestaan välittää ne henkilökunnalle. Toimeksiantaja myös toivoi tuloksista PowerPoint-esitystä, jota hän voi halutessaan hyödyntää henkilökunnan palavereissa.

Opinnäytetyömme toimeksiantajana ovat Liedon kunnan varhaiskasvatustilapalvelujen kaksi varhaiskasvatustilayksikköä, joista tässä käytämme nimityksiä yhteistyöpäiväkotit 1 ja

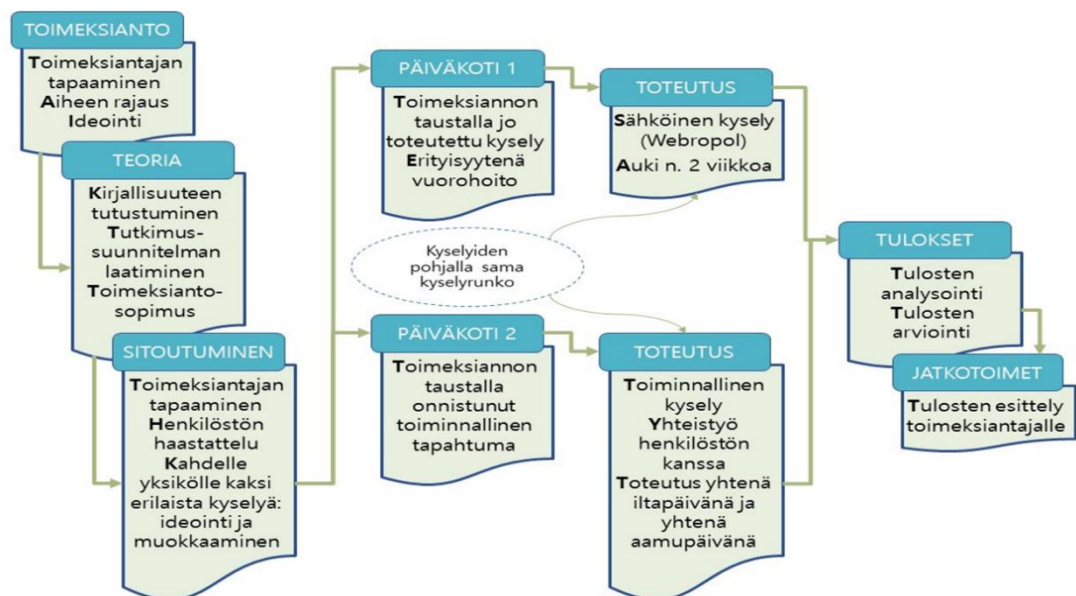
yhteistyöpäiväkoti 2. Lieto on Varsinais-Suomessa Turun lähellä sijaitseva hieman alle 20 000 asukkaan kunta. Liedon kunnan varhaiskasvatuksen palveluita ovat esiopetus, avoimet varhaiskasvatuspalvelut, päivähoitopalvelut perhepäivähoidossa sekä päiväkodeissa. Sen alueella toimii yhteensä kahdeksan kunnallista sekä kuusi yksityistä päiväkotia. (Lieto 2018a.) Yhteyshenkilönä toimii molempien yksiköiden johtaja. Yhteistyöpäiväkoti 2:ssa toimii kaksi ryhmää, joista toisessa on 23 lasta ja toisessa yhdeksän lasta. Asiakasperheitä on 25. Se sijaitsee Liedon keskustassa. (Lieto 2018b.) Yhteistyöpäiväkoti 1:ssä toimii neljä ryhmää ja sekin sijaitsee Liedon keskustassa. Päiväkodissa tarjotaan varhaiskasvatusta ja esiopetusta myös sellaisille lapsille, joiden vanhemmat tekevät vuorotyötä ja päiväkotia on avoinna lasten hoitotarpeiden mukaan. Asiakasperheitä päiväkodissa on 46. (Lieto 2018c.) Molempien päiväkotien toiminta-ajatuksena on tarjota kodinomaisen ja turvallisen kasvuympäristö ja ne korostavat yhteistyön merkitystä huoltajien ja päiväkodin henkilöstön välillä. (Lieto 2018b; 2018c.)

Yhteistyöpäiväkoti 1:n erityispiirteenä on vuorohoito. Vuorohoidossa on kiinnitettävä erityistä huomiota lapsen turvallisuuden tunteeseen, sosiaaliseen kasvuympäristöön, viihtyvyyteen, lapsen vireystilan vaihteluihin, huoltajien kanssa tehtävään yhteistyöhön sekä hyvään tiedonkulkuun henkilöstön kesken. Näiden asioiden huomioimisella pystytään vuorohoidossa paremmin tukemaan lapsen hoitoa, kasvua ja oppimista. Lapsen hoitajat voivat olla hyvinkin epäsäännöllisiä ja hoitajat ja leikkikaverit saattavat vaihdella päivittäin. Tällöin ei välttämättä pystytä tarjoamaan pysyvyyttä, ennakoitavuutta ja toistuvuutta, jotka ovat vuorovaikutuksen kehitystä edistäviä tekijöitä. Tätä voidaan korjata muun muassa sillä, että tuetaan henkilökuntaa niin, että he pystyvät luomaan omahoitajan ja lapsen välille jatkuvan ja mahdollisimman pysyvän vuorovaikutussuhteen. (Lehtomäki 2013, 18-22.) Vuorohoito vaatii henkilöstöltä joustavuutta ja sitoutumista sovittuihin toimintamalleihin. Toiminta muodostuu helposti pelkäksi odotteluksi, jos henkilöstö odottaa hetkeä, jolloin kaikki ryhmän lapset ovat paikalla. Oppimisympäristön avulla pystytään auttamaan lasta kiinnittymään ryhmään ja leikkiin pitkänkin vapaa jakson jälkeen, jos ympäristö on suunniteltu ja jäsenetty hyvin. (Järvinen & Mikkola 2015, 56.)

Vuorohoidossa olevien lasten päivärytmit voivat vaihdella paljon päivittäin. Lapsen elimistö toimii sisäisen kellon mukaan perustarpeiden, kuten nälän, väsymyksen ja aktiivisuuden suhteen. Mitä vanhempi lapsi on, sitä pidempään hän jaksaa touhuta ennen seuraavaa perustarvetta. Vuorohoidossa voi olla hankalaa pitää olla lapsen perustarpeiden rytmiä eikä niihin välttämättä aina pystytä vastaamaan välittömästi. (Lehtomäki 2013, 27.)

4.2 Prosessikuvaus ja tutkimusmenetelmät

Opinnäytetyömme on luonteeltaan tutkimuksellinen, sillä sen tavoitteena on tuottaa uutta tietoa kahden Liedon varhaiskasvatustyksikön kehittämishaasteista ja saavutetuista tavoitteista. Idea ja tiedollinen aukko sysää tutkimuksen liikkeelle. (Salonen 2013, 10.) Opinnäytetyö käynnistyi Liedon kunnan kahden varhaiskasvatustyksikön johtajan aloitteesta. Hän halusi tietoa huoltajien ja lasten kokemuksista kunnan kahdesta varhaiskasvatustyksiköstä. Tiedon tarve liittyi Liedon kunnan varhaiskasvatussuunnitelmaan, jossa määritellään, että parittomina vuosina varhaiskasvatusta arvioidaan yksikkökohtaisesti (Lieto 2017, 70).

Kuvio 1. Prosessikaavio.

Sovimme tapaamisen toimeksiantajan kanssa helmikuulle (Kuvio 1). Tapaamisessa kävimme läpi aikataulua ja rajasimme aihetta. Aikataulua määrittivät omat tavoitteemme sekä tulossa oleva kesä, jonka aikana päiväkodit olisivat kiinni ja lapset lomilla. Pohdimme myös toimeksiantajan kanssa mahdollisia uusia, syksyllä aloittavia perheitä ja sitä, miten otamme heidät huomioon kyselyssä. Toimeksiantajamme selvitti asiaa ja ilmoitti, että uusia perheitä ei ole juurikaan aloittamassa, joten hänen mielestään ei ollut tarpeellista huomioida heitä mitenkään erikseen.

Tutkimustyön seuraavassa vaiheessa perehdytään aiheeseen, laaditaan tutkimussuunnitelma ja tutkimuskysymykset (Salonen 2013, 10). Tutkimussuunnitelmaa varten aloimme perehtyä aiheeseen ja pohtia siihen liittyviä teemoja, joiden perusteella

voisimme alkaa etsiä lähdemateriaalia. Haarukoimme varhaiskasvatussuunnitelman perusteet keskeiseksi lähdemateriaaliksi, sillä siinä esitellään varhaiskasvatukselle tavoitteet, joiden pohjalta varhaiskasvatusta voidaan arvioida (Vlasov ym. 2018, 27). Esitimme tutkimussuunnitelmamme toukokuussa. Toimeksiantajan toiveena oli henkilöstölle suunnattu kysely, joka auttaisi meitä löytämään niitä aihealueita, joista päiväkodeissa juuri nyt halutaan tietoa ja palautetta. Tämä ohjasi tiedonhankintaprosessia, sillä emme voineet hakea lähdemateriaalia selkeistä teemoista ennen kuin olimme haastatelleet henkilöstöä. Tästä syystä halusimme toteuttaa teemahaastattelun mahdollisimman pian ennen kesälomien alkua, joten se toteutui yhteistyöpäiväkoti 1:n tiloissa toukokuussa.

Opinnäytetyössämme olemme käyttäneet kolmea erilaista menetelmää. Jokainen niistä on valittu niin, että se palvelee tarkoitustaan mahdollisimman hyvin. Päiväkotien henkilöstön kanssa käytimme teemahaastattelua, jossa aiheet oli määritelty valmiiksi. Kysymysten muoto ja järjestys oli vapaa ja tilannesidonnainen (Hirsjärvi ym. 2009, 208). Kaikkia yksilön kokemuksia, ajatuksia, uskomuksia ja tunteita voidaan tutkia teemahaastattelun avulla. Haastattelukertojen määrää ei ole määritelty vaan tilanne etenee valittujen teemojen ja niiden herättämien ajatusten ja kokemusten johdattamana. Keskeistä on huomioida tutkittavien omat tulkinnat, merkitykset ja niiden keskeinen asema. Tämä vapauttaa tutkittavien ääneen kuuluviin. (Hirsjärvi & Hurme 2011, 47-48.) Haastattelu antaa mahdollisuuden suoraan vuorovaikutuksen tutkittavan kohteen kanssa, jolloin tilanne on joustava. Aiheiden muokkaaminen ja uusien teemojen esille nouseminen ovat mahdollisia, kun ollaan suorassa vuorovaikutuksessa tutkittavan kanssa. (Hirsjärvi ym. 2009, 205.)

Valitsimme teemahaastattelun sillä perusteella, että toimeksiantaja toivoi hyvin yksikkökohtaista tietoa ja henkilökunnan osallistumista, sillä heillä on ajankohtaisin ja laajin tieto siitä, mistä asioista vanhemmilta ja lapsilta halutaan tietoa, kokemuksia ja palautetta. Aivan puhtaasta teemahaastattelusta ei kuitenkaan ollut kyse. Lähetimme henkilökunnalle etukäteen muutamia kysymyksiä ja/tai aihepiirejä, joita heidän oli tarkoitus työstää omassa tiimissään tiimipalaverien aikana. Teemat valikoituivat Liedon omasta varhaiskasvatussuunnitelmasta nousevien tavoitteiden ja oman tiedonhankintamme perusteella. Päädyimme siihen, että jokaisesta tiimistä osallistuu yksi kasvattaja. Tämä ratkaisu perustui siihen, että vuorohoitoa tuottavassa varhaiskasvatyüksikössä jokaisen työntekijän haastattelu olisi vaikeasti toteutettavissa eikä palvelisi alkuperäistä tarkoitusta siitä, että tämän opinnäytetyön keskiössä ovat perheet; lapset ja heidän

huoltajansa. Keskustelutilaisuudessa koostettiin keskustellen ja kysellen tiimien vastauksista teemoja, joiden perusteella kysymykset muodostetaan vanhemmille.

Paikalla haastattelussa olivat viisi varhaiskasvatuksen opettajaa ja päiväkotien johtaja. Keskustelu oli hyvin vapaamuotoista. Olimme valmistelleet lisäkysymyksiä ja teemoja, joiden avulla keskustelua voidaan tarvittaessa pitää yllä ja saattaa eteenpäin. Keskustelu nauhoitettiin ja nauhoitteen purimme keräten esille nousevia ajatuksia ja kysymyksiä, jolloin toteutui laadullisen aineiston analyysi (Salonen 2013, 24). Nämä esille nousseet kysymykset ja ajatukset jaoin neljään teemaan, jotka selkeästi nousivat esille ja toistuivat vastauksissa. Keskustelussa pohdittiin paljon päiväkodin toimintatapoja ja vertailtiin ryhmien välisiä tapoja pohtien niiden hyötyjä. Lisäksi opettajat toivat esille omia ajatuksiaan osallisuudesta ja miten sitä heidän ryhmässään toteutetaan. Keskustelussa jaettiin myös ideoita ryhmästä toiseen ja pohdittiin haasteita ja ratkaisuja niihin. Teemoiksi muodostuivat perheiden ja lapsen osallisuus, oppimisympäristö ja toiminta päiväkodissa. Teimme haastattelussa esille nousseista teemoista koosteen, jonka kävimme esittelemässä toimeksiantajalle. Teemojen pohjalta jatkoimme teorian työstämistä, sillä haastattelussa esille nousseet teemat antoivat suuntaviivat teoriapohjalle.

Seuraavaksi tutkimustyössä suoritetaan aineiston keruu käyttäen erilaisia tutkimusmenetelmiä (Salonen 2013, 10). Määrällisen tutkimusmenetelmän tiedonkeruu tapoja ovat kyselylomake, systemaattinen havainnointi ja tilastojen käyttö (Vilka 2015, 94). Opinäytetyössä käytimme kolmea erilaista tutkimusmenetelmää ja aineistoa kerättiin kahteen kertaan. Ensimmäisellä kerralla henkilöstöltä temahaastattelun avulla ja toisella kerralla huoltajilta ja lapsilta sähköisen ja toiminnallisen kyselyjen avulla. Huoltajille ja lapsille suunnatut kyselyt sovimme toteutettaviksi elo- ja syyskuun aikana, jolloin kaikki olisivat palanneet lomilta ja saisimme toteuttaa kyselyt mahdollisimman suurella määrällä perheitä.

Huoltajille ja lapsille suunnatuissa kyselyissä päädyimme toteuttamaan kahta erilaista kyselytyyppiä. Yhteistyöpäiväkoti 1:n vanhemmille ja lapsille tehtiin kyselylomake. Kyselylomakkeet ovat standardoituja eli asiaa kysytään jokaiselta tutkimukseen osallistuvalla samalla tavalla. (Hirsjärvi ym. 2009, 193; Vilka 2015, 94.) Kyselylomake muodostui toimeksiantajalta saamamme materiaalin, päiväkodin henkilökunnalle tehdyn kyselyn tulosten ja oman kirjallisuuskatsauksemme pohjalta. Tarkoituksena oli tehdä kysymyksiä, joihin vanhemmat vastaavat itsenäisesti sekä yhdessä lastensa kanssa. Kyseessä on yksikkökohtainen kysely, joten se antaa päteviä tuloksia vain yhteistyöpäiväkoti 1:n varhaiskasvatuksesta. Kyselyssä kysymykset olivat monivalintaisia ja avoimia. Avoimet

kysymykset mahdollistavat huoltajien ja lasten ideoiden ja näkökulmien esille tulon. (Vilkkä 2015, 107.) Opinnäytetyömme kyselyssä hyödynsimme Likertin asteikkoa, joka on asenneasteikko. Likertin asteikkoa käyttämällä saadaan mitattua vastaajan asennetta tai mielipidettä kyseessä olevasta aiheesta. Erilaisten asenneasteikkojen käyttö on vakiintunut menetelmä, kun halutaan kehittää asiakaslähtöisesti kunnan, yrityksen tai organisaation palveluja. Asteikko muodostuu ääripäiden kohdalla vaihtoehtoista ”täysin samaa mieltä” ja ”täysin eri mieltä”. Asteikon tarkoituksena on, että asteikon keskikohdasta toiseen ääripäähän liikuttaessa erimielisyys kasvaa ja taas toiseen suuntaan liikuttaessa se vähenee. Likertin asteikko asettaa vastaukset niiden samanmielisyysden mukaan. Asteikossa voi olla eri kyselyissä eri määrä vastausvaihtoehtoja, mutta tässä opinnäytetyössä käytimme 5-portaista asteikkoa, pois lukien toiminnallisen kyselyn asteikot. Asteikon sisältämät ääripäät, täysin samaa mieltä – täysin eri mieltä, voivat helpottaa vastaamista, kun jokaiselle arvolle ei ole nimetty omaa kirjallista vaihtoehtoa (esim. joskus, ei koskaan). Vastaajan näkökulmasta on hyvä tarjota tarpeeksi vaihtoehtoja, sillä toiset haluavat ilmaista mielipiteensä hillitysti, kun taas toiset vastaavat mielellään ääripäiden vaihtoehtojen mukaisesti. Aineiston analysointivaiheessa voidaan yhdistää vastausten eri luokkia, esimerkiksi yhdistämällä ”samaa mieltä” ja ”täysin samaa mieltä”. (Vilkkä 2007, 45-46; KvantiMOTV, 2007.)

Kyselylomake voidaan jakaa kohderyhmälle sähköisesti, jolloin on mahdollisuus saada enemmän vastaajia. Vastaamisen voi jokainen kohderyhmän jäsen suorittaa oman aikataulunsa mukaisesti, joten lomake on hyvä vaihtoehto, kun kohderyhmän jäsenten aikataulut poikkeavat toisistaan, esimerkiksi vuorotyöstä johtuen. (Hirsjärvi 2009, 195.) Aikataulu onkin yksi keskeinen syy siihen, miksi päädyimme toimeksiantajan kanssa yhteistyöpäiväkoti 1:n kohdalla kyselylomakkeeseen. Kyseessä on vuoropäiväkoti, joten on hankalaa löytää sellaista ajankohtaa, jolloin mahdollisimman moni lapsi ja huoltaja pääsisi mukaan osallistumaan toiminnalliseen tuokioon.

Kun suunnittelee sähköistä kyselyä ja sen visuaalista ilmettä, on hyvä pitää mielessä kohderyhmä. Tarkoituksena on tarjota mahdollisimman hyvin kohderyhmälle sopiva lomake. Sähköisessä muodossa toteutettavien kyselyiden etuja ovat nopeus, edullisuus ja mahdollisuus syöttää vastaukset suoraan erilaisiin valmiisiin analysointimenetelmiin. Kyselyn laatimisessa tulee myös huomioida, että kohderyhmän jäsenet voivat käyttää erilaisia laitteita vastaamiseen. (Valli & Perkkilä 2018, 117-118.) Kysely on hyvä testata ennen jakamista ja pyytää testaajajoukkoa kiinnittämään huomiota vastaamisen helpouteen, kyselyn selkeyteen, toimivuuteen, pituuteen, vastaamiseen kuluneen ajan

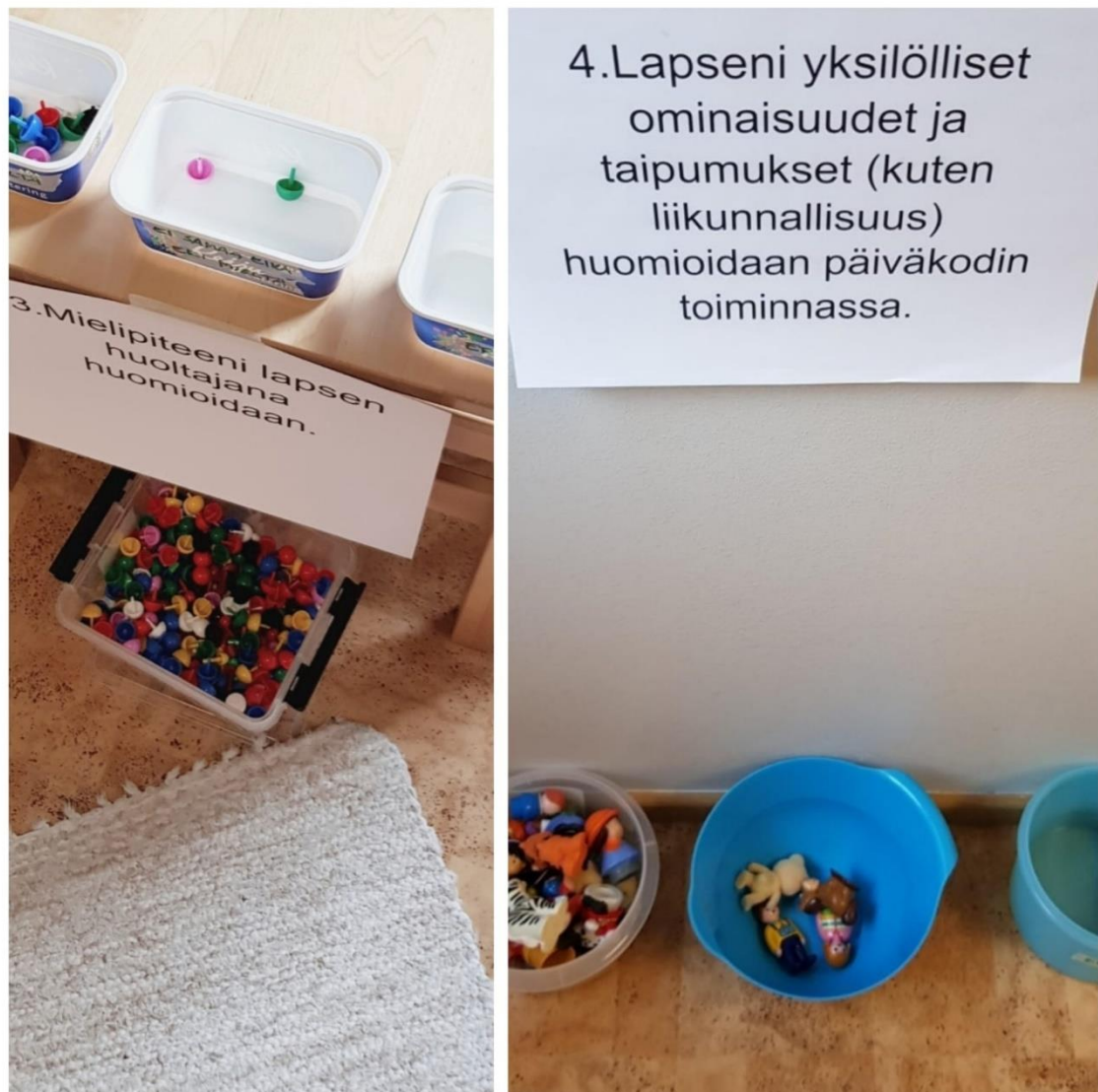
kohtuullisuuteen ja ohjeiden ja kysymysten yksiselitteisyyteen. (Vilkkä 2015, 95.) Kysely testattiin kanssaopiskelijoilla ja mahdollisuuksien mukaan pyydettiin heitä testaamaan lasten kysymyksiä oman lähipiirinsä lapsilla. Valmis kysely toimitettiin huoltajille sähköisessä muodossa toimeksiantajan toimesta jakamalla vastaajille linkki kyselyyn, jonka kautta ei välittynyt henkilötietoja, vaan kysely säilyi anonyyminä.

Toimeksiantaja toivoi, että yhteistyöpäiväkoti 2:ssa toteutettava kysely olisi erilainen kuin sähköinen kysely sekä enemmän osallistava ja toiminnallinen. Heillä on aiempia hyviä kokemuksia toiminnallisesta kyselystä, joka kannusti meitä ja toimeksiantajaa kokeilemaan sellaista uudelleen. Joten yhteistyöpäiväkoti 2:ssa toteutettiin toiminnallinen kysely, jolle oli helppoa löytää sopiva toteutusajankohta. Toiminnallisen kyselyn malliksi otettiin learning cafe-menetelmä, jonka pohjalta ideoimme paremmin tarkoitukseen sopivan menetelmän. Tähän päivähoitoyksikköön toteutettu toiminnallinen kysely oli sekoiutus erilaisia menetelmiä. Siinä yhdisteltiin sovellettua learning cafe- menetelmää kyselyyn ja kuvalliseen esittämiseen.

Learning cafe -menetelmällä tarkoitetaan menetelmää, jossa tilaan järjestetään yhtä montaa pöytää kuin käsiteltäviä teemoja ja kysymyksiä on. Jokaisessa pöydässä on teema, johon vastaajilta halutaan näkökulmia, palautetta tai kokemuksia. Osallistujat jaetaan ryhmiin ja he kiertävät kaikki pöydät läpi järjestyksessä oman ryhmänsä kanssa. Ryhmän tehtävänä on kirjata paperille omia ajatuksiaan kustakin teemasta. Muiden vaihtaessa pöytää puheenjohtajat jatkavat samassa pöydässä. Puheenjohtajan tehtävä on esitellä lyhyesti aiempien ryhmien ideat ja ajatukset muille. (Salonen ym. 2017, 58.) Sovelsimme tätä menetelmää niin, että kysymykset oli jaettu teemoittain ja eri tiloihin. Tämän lisäksi oli paperinen kyselylomake, johon vanhemmat vastasivat itsenäisesti oman näkökulmansa mukaan. Kolmessa tilassa oli erilaisia toiminnallisia vastustekniikoita, joissa tarkoituksena oli se, että vanhemmat vastaavat yhdessä lapsensa kanssa, kysyen asiasta myös lapsen mielipidettä. Erona Learning cafe -menetelmään oli siis se, että huoltajia ei jaettu ryhmiin eivätkä he vastanneet kysymyksiin yhdessä. Samalla tilanteessa toteutui jo aiemmin esitelty kyselyyn perustuva aineistonkeruumenetelmä, sillä paperisessa kyselylomakkeessa oli suoria kysymyksiä, joihin vanhemmat vastaavat kirjallisesti.

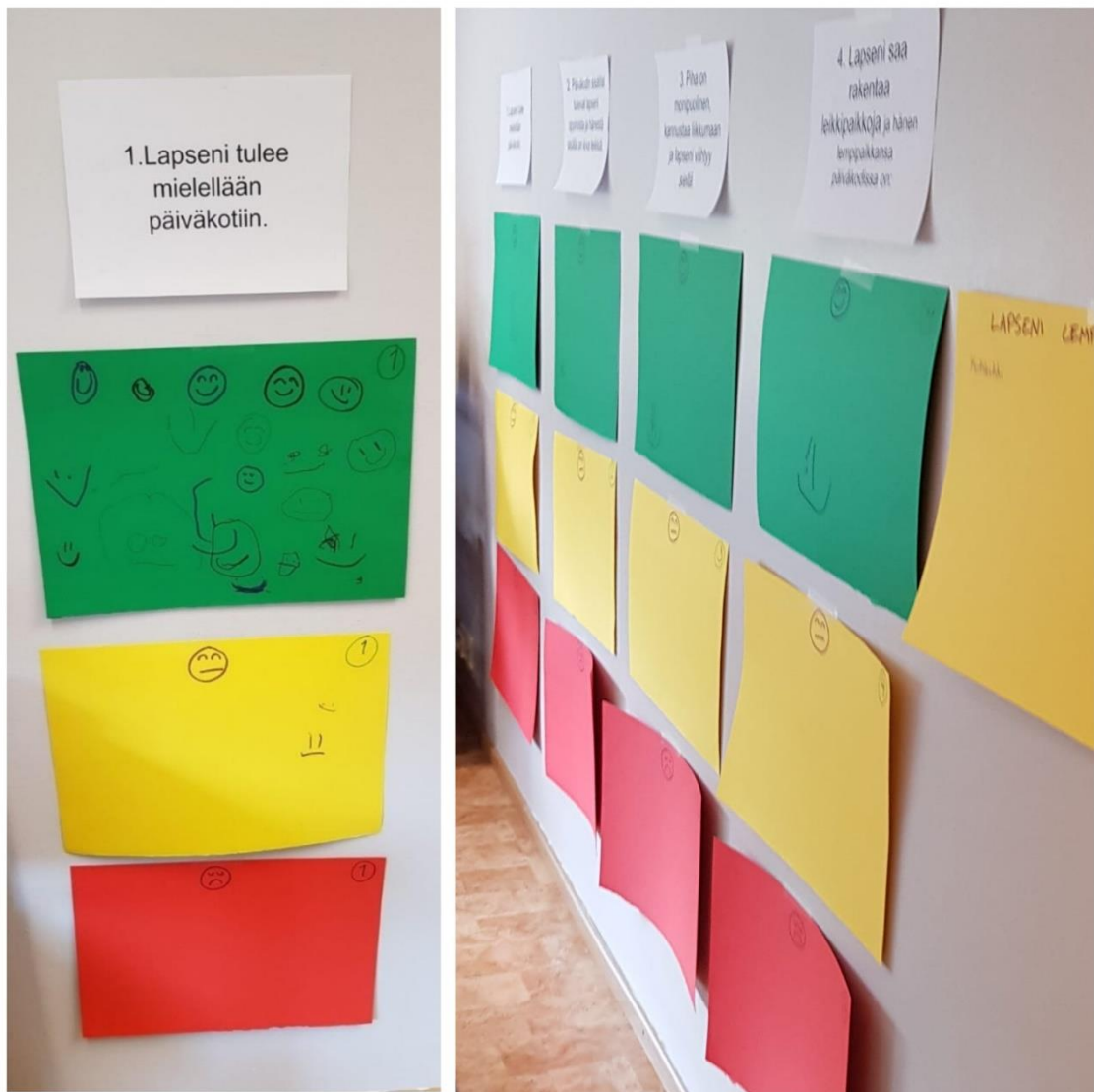
Lisäksi yhdistimme tähän kuvallisia esityksiä, joita pääsivät toteuttamaan ryhmien lapset yhdessä huoltajiensa kanssa. Valitsimme tämän menetelmäksi, sillä tavoitteena oli tukea lasten mahdollisuutta olla osallisia ja, koska suurin osa lapsista ei vielä osannut kirjoittaa, oli lapsille tarjottava jokin toinen tapa osallistua. Samalla tämä lisäsi vanhemman ja

lapsen välistä vuorovaikutusta. Kuvallisten esitysten avulla voidaan esittää tuloksia ja vastauksia visuaalisesti. Voidaan käyttää malleja, piirustuksia ja valokuvia ja näin auttaa asiasta kiinnostuneita ymmärtämään ja hahmottamaan tuloksia. Ne toimivat samalla myös keskustelun ja arvioinnin tukena. (Salonen ym. 2017, 64.) Rakensimme päiväkodin tiloihin neljä pistettä, joista yksi oli paperiseen kyselyyn vastaaminen. Muut kolme olivat toiminnallisia pisteitä, joihin huoltajat osallistuivat lapsensa kanssa ja vastasivat perheen näkemyksen mukaisesti. Toiminnalliset pisteet oli rakennettu niin, että yhdessä huoneessa oli aina yhteen teemaosioon liittyvät kysymykset.

Kuva 1. Toimintapiste 1.

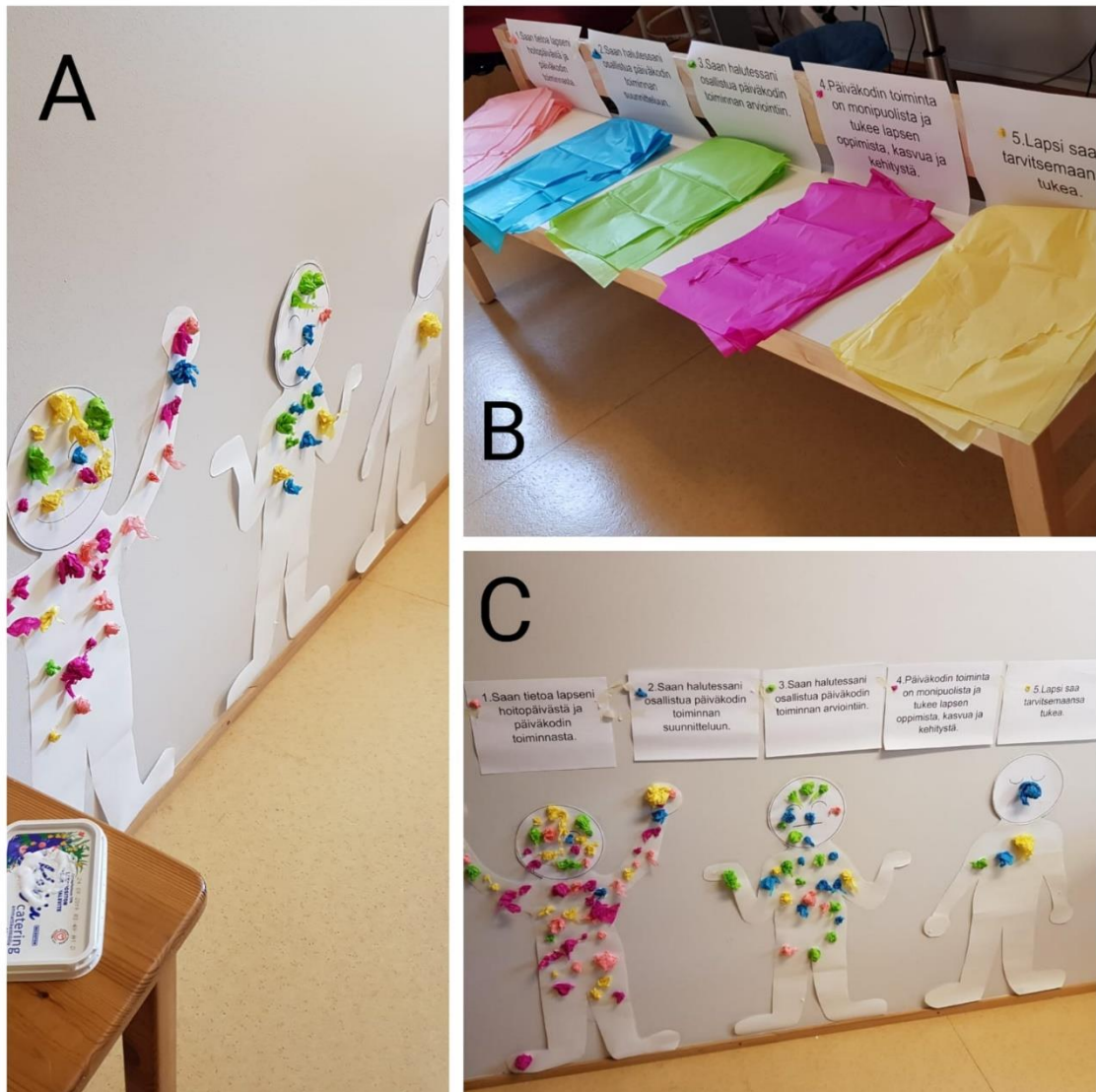
Ensimmäinen toimintapiste (Kuva 1) toteutettiin huoneessa, johon sijoitettiin viisi kysymystä. Jokainen purkki edusti mielipidettä; ”samaa mieltä”, ”ei samaa eikä eri mieltä” ja ”eri mieltä”. Vastausvaihtoehdot oli teipattu purkkien kylkeen kiinni helpottamaan vastaamista. Kysymysten kohdalle oli tuotu tavaroita, kuten leluja ja nappeja, joiden avulla pystyi kertomaan oman mielipiteensä laittamalla lelun tai napin mielipidettään kuvaavaan purkkiin. Me annoimme ohjeet pisteellä toimimiseen, jolloin huoltajat lukivat lapsille kysymykset ja he vastasivat yhdessä.

Kuva 2. Toimintapiste 2.

Toimintapiste 2:ssa (Kuva 2) oli kolme eri väristä pahvia, jotka edustavat erilaisia mielipiteitä. Vihreä merkitsi samanmielisyyttä, keltainen ilmaisi neutraalia mielipidettä ja

punainen ilmaisi erimielisyyttä. Jokaiseen pahviin oli piirretty valmiiksi mallihymiö. Näiden mielipidettä ilmaisevien pahvien yläpuolella olevassa paperissa luki väittämä, jonka huoltaja luki lapselleen ja lapsi sai piirtää hymiön heidän mielipidettään kuvaavaan pahviin. Tarvittaessa huoltaja auttoi lasta pahvin värin valitsemisessa sekä hymiön piirtämisessä.

Kuva 3. Toimintapiste 3.

Kolmas toimintapiste (Kuva 3) sisälsi viisi kysymystä, joista jokaiselle oli annettu värikoodi. Seinälle oli teipattu kolme hahmoa, joilla oli erilaiset ilmeet: hymyilevä, neutraali ja surullinen. Nämä ilmeet edustivat kolmea eri mielipidettä, samoin kuin pisteellä kaksi. Tarkoituksena oli, että huoltaja lukee kysymyksen, pohtii sitä yhdessä lapsen kanssa ja lapsi saa liimata kunkin kysymyksen kohdalle määritellyn värisen silkipaperin palan

siihen hahmoon, jonka ilme vastaa perheen/huoltajan mielipidettä asiasta. Näin toimien kyselyn loputtua jokaisessa hahmossa oli eri värisiä silkkipaperin paloja.

Molempien kyselyjen osalta toimeksiantaja toivoi aluksi kevyitä ja suhteellisen lyhyitä kyselyitä. Yhteistyöpäiväkoti 1:ssä oli juuri toteutettu eräässä ryhmässä kysely, jossa oli yhteensä noin 15 kysymystä ja se oli kokemuksen perusteella toiminut hyvin. Toisaalta toimeksiantajan toive saada tietoa siitä, miten päiväkotien toiminta vastaa 2016 julkaisuihin varhaiskasvatuksen perusteisiin, on niin laaja kokonaisuus, että yhdessä toimeksiantajan kanssa koimme, ettei sitä voida tiivistää alle 20 kysymykseen. Toiminnallinen kysely sisälsi lopulta 28 kysymystä ja sähköinen kysely vastaajasta riippuen 61-84 kysymystä. Pohdimme paljon sähköistä kyselyä tehdessä kysymysten määrää ja sen vaikutusta vastausprosenttiin. Päädyimme kuitenkin yhdessä toimeksiantajan kanssa säilyttämään valtaosan suunnitelluista kysymyksistä. Yhteistyöpäiväkoti 1:n sähköisen kyselyn vastausprosentti oli 54,3%, jota voidaan pitää hyvänä, sillä usein kyselytutkimusten vastausprosentit jäävät alle 50%:n, mutta joissain tutkimuksissa vastaajia saattaa olla vain 25-30% (Vehkalahti 2014, 44; Vilkkä 2007, 59). Hyvän vastausprosentin perusteella voidaan myös päätellä, ettei kysely ollut käyttötarkoitukseensa liian pitkä.

Toimeksiantamme rajasivat erilaiset rajoitteet, kuten resursseihin liittyvät seikat. Meillä ei ollut käytössämme budjettia, joten käytimme toiminnalliseen kyselyyn vain päiväkodissa saatavilla olevia asioita sekä itse hankkimiamme astioita ja askarteluvälineitä. Lisäksi toiminnallista kyselyä rajoittivat saatavilla olevat tilat sekä niiden jakaminen lasten kanssa, sekä tilojen käytännöllisyys. Yhteistyössä henkilökunnan kanssa saimme hyvin hyödynnettyä tiloja ja huoltajien ja lasten kulkeminen toimintapisteeltä toiselle oli sujuvaa. Henkilökunta huolehti, etteivät lapset tulleet alueelle, jossa kyselyä pidettiin ilman huoltajia. Lisäksi he tehokkaasti ohjasivat huoltajia meidän luoksemme saamaan ohjeita ja vastaamaan kyselyyn.

Aikataulua kyselyiden osalta rajasivat kesälomat ja omat aikataulutavoitteemme. Toimeksiantajan kanssa yhdessä sovimme kyselyiden ajankohdat sen perusteella, milloin suurin osa lapsista olisi palannut kesälomilta. Tällä tavalla tavoitimme mahdollisimman monta huoltajaa ja lasta. Sähköisen kyselyyn määrittelimme toimeksiantajan kanssa yhdessä vastausajaksi kaksi viikkoa. Pidempi aika olisi saanut vastaajat unohtamaan kyselyn olemassaolon ja lyhyempi olisi puolestaan voinut muodostua haasteeksi monelle huoltajalle ja lapselle, jotka hyödyntävät vuorohoidon mahdollisuutta. Kahden viikon aikana toimeksiantaja lähetti kyselystä muistutusviestin kaksi kertaa hyödyntäen sähköisiä

kanavia. Muistutusviestit koettiin hyödyllisiksi, sillä molempien jälkeen tuli vastausten määrässä selkeää nousua.

4.3 Aineiston dokumentointi ja analysointi

Kyselyiden sulkeuduttua siirryttiin tutkimuksellisen opinnäytetyön seuraavaan vaiheeseen eli tulosten analysointiin ja niiden tiivistämiseen ymmärrettävään ja esitettävään muotoon. Tässä opinnäytetyössä hyödynnettiin tilastollista analyysiä määrällisestä aineistosta, jota edustavat sekä kyselytutkimuksen että toiminnallisen kyselyn tulokset (Salonen 2013, 24.)

Empiirisessä eli kokemusperäisessä tutkimuksessa tutkimuskohdetta mitataan, eli tämän opinnäytetyön kohdalla mitataan huoltajien ja lasten mielipidettä luvussa kolme mainituista toimintaperiaatteista eli teemoista. Tällaisen tutkimuksen aineistosta tehdään johtopäätöksiä monesti vasta aineiston tarkistuksen jälkeen. Aineistosta tarkistetaan ensin tietojen oikeellisuus ja se käydään läpi mahdollisten virheiden tai puuttuvien tietojen osalta. Kun tutkimuksessa on käytetty kyselyä tiedonkeruun menetelmänä, on myös päätettävä, onko hylättävä joitain vastauslomakkeita. On kuitenkin turhaa hylätä sellainen vastauslomake, jossa esimerkiksi vain yhteen kysymykseen on jäänyt vastaamatta ja muutoin vastaaja on täyttänyt lomakkeen huolellisesti. Tietoja voidaan silti vertailla esimerkiksi käyttämällä prosenttilukuja. Ennen tietojen analysointia aineisto on myös järjestettävä tiedon tallennusta ja analyysijä varten. Tämän tutkimuksen jokaiselle vastausvaihtoehdolle annettiin arvo, jotta tietoa saatettiin verrata. (Hirsjärvi 2009, 221-222.)

Määrällisen tutkimuksen tuloksista on merkityksellistä esittää tutkimukselle olennaisimmat tulokset. Tällaiset tulokset esitetään sanallisen muodon lisäksi myös numeraalisesti ja graafisesti. Tarkoituksena on saavuttaa havainnollistava ja helposti luettava kokonaisuus, jossa otetaan huomioon lukija sekä esitettävien tulosten määrä, esittämistapa sekä yleinen tarkoituksenmukaisuus. Tässä opinnäytetyössä on käytetty vastausten lukumääriä ja vastausprosentteja, joilla vastaukset on havainnollistettu mahdollisimman selkeästi ja jotka helpottavat hahmottamaan nopeasti eri muuttujien suhteita toisiinsa. (Vilka 2007, 14, 141, 148.)

Yhteistyöpäiväkoti 1:n sähköinen kysely tehtiin Webropol-ohjelman avulla, joka keräsi vastaukset talteen kyselyn ollessa auki. Kun kysely suljettiin, vastaukset koottiin yhteenvetoon käyttämällä Webropol:n tarjoamaa työkalua. Tämän lisäksi saadut vastaukset vietiin Excel-taulukko-ohjelmaan käyttäen Webropol:n automaattitoimintoa sekä

manuaalisesti syöttäen, jotta tulosten hahmottaminen ja erityisesti esittäminen olisi helpompaa ja ymmärrettävämpää. Exceliä käyttämällä vastauksista laadittiin palkkikaavioita, joiden avulla havainnollistetaan kysymyskohtaisesti, miten vastaukset ovat sijoittuneet Likertin asteikolla. (Vilka 2007, 45.) Excelissä laskettiin myös eri vastausvaihtoehtojen prosenttilukuja. Analysoinnin perusteella tuloksista valikoituivat sellaiset teemat ja kysymykset, joissa vastausten vaihtelu oli verrattain suurempi.

Yhteistyöpäiväkoti 2:ssa toteutettiin toiminnallinen kysely mukaillen Learning cafe -menetelmää. Huoltajien ja lasten vastauksia syntyi, kun he piirsivät naamoja, liimasivat eri värisiä silkkipapereita, laittoivat leluja kippoihin ja vastasivat paperiseen kyselyyn. Aineistot dokumentointiin paikan päällä ottamalla kuvia saaduista vastauksista sekä laskeamalla esim. lelujen ja nappien määriä erilaisissa astioissa. Excel-taulukkoon kirjattiin valmiiksi väittämät ja niiden vastausvaihtoehdot, minkä jälkeen suoritettiin laskenta jokaisen väittämän kohdalla erikseen ja saatu summa kirjattiin manuaalisesti Excel-taulukkoon kunkin väittämän kohdalle.

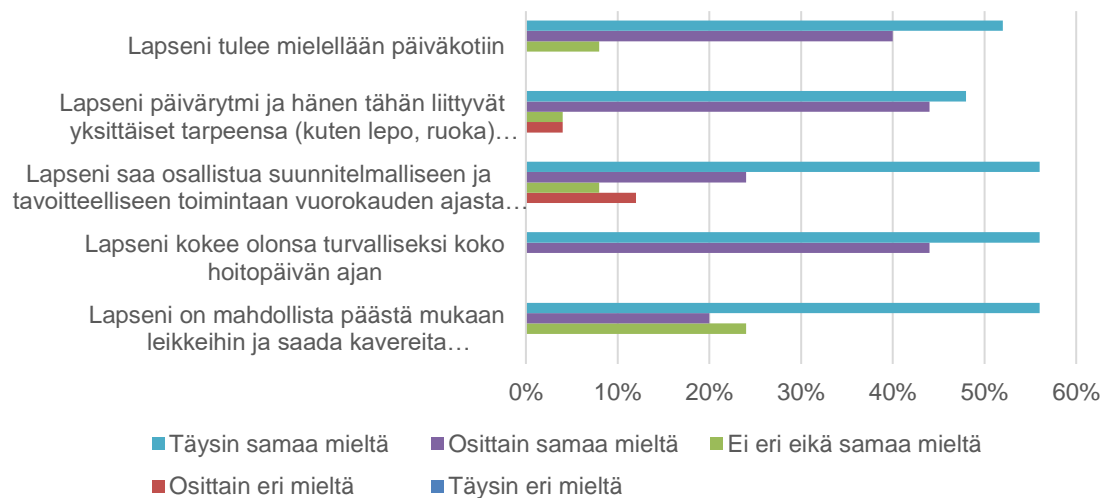
Kun tulokset on analysoitu, tulokset vielä avataan lukijalle ja niitä tulkitaan. Tulkinnassaan tutkija pohtii saatuja tuloksia ja tekee näistä päätelmiä ja johtopäätöksiä. (Hirsjärvi 2009, 229.)

5 TULOKSET

5.1 Yhteistyöpäiväkoti 1:n sähköisen kyselyn tulokset

Yhteistyöpäiväkoti 1:n kysely toteutettiin kokonaisuudessaan sähköisesti ja se koostui kuudesta teemaosiesta. Päiväkodissa vastausaikana asiakkaana oli 46 perhettä. Vastauksia sähköiseen kyselyyn saatiin 25, jolloin vastausprosentti on noin 54,3%. Kysymyksiä ja väittämiä oli yhteensä 84, mutta väittämiin 61-84 vastattiin vain, jos perheestä useampi lapsi oli hoidossa päiväkodissa. Ensimmäisessä teemaosiossa oli yleiskysymyksiä päiväkodin toiminnasta sekä arjen käytännöistä, jotka muodostuivat henkilökunnan toiveista, samoin kuin Yhteistyöpäiväkoti 2:n kyselyssä. Esittelemme tulokset järjestyksessä aloittaen oppimisympäristöistä ja lasten osallisuudesta edeten toimintaan ja huoltajien kanssa tehtävään yhteistyöhön. Lopuksi käsittelemme lapsille suunnattujen kysymysten vastauksia.

Oppimisympäristö 1

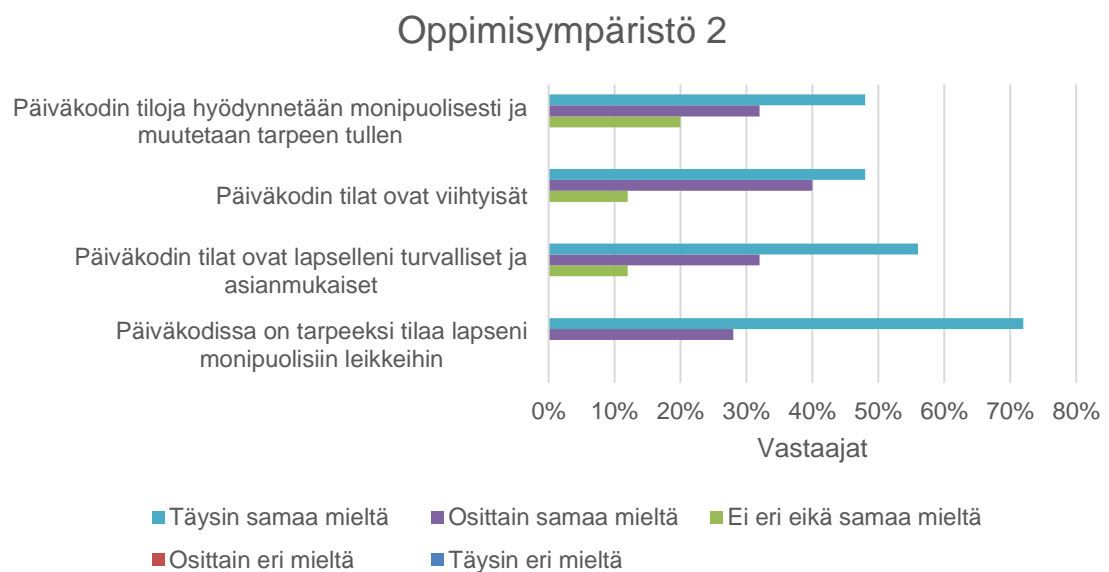

Kuvio 2. Oppimisympäristö 1, yhteistyöpäiväkoti 1.

Yleiskysymysten jälkeen olevat väittämät käsittelevät oppimisympäristöä eri näkökulmista. Väittämiin vastattiin Likertin asteikon avulla. Jaoimme väittämät analysoitaviksi kolmessa erässä väittämien suuren määrän vuoksi. Yllä olevasta kuviosta (Kuvio 2) näkee viisi ensimmäistä väittämää, joihin 54% vastaajista oli vastannut olevansa täysin samaa mieltä. Yhteenkään väittämään ei vastattu vaihtoehdolla täysin eri mieltä. Osittain samaa mieltä vastasi väittämien kanssa olevansa vain 3% vastaajista. Yksittäisiä

väittämiä tarkastellessa huomataan, että väittämään lapsen osallistumisesta tavoitteelliseen ja suunnitelmalliseen toimintaan vuorokauden ajasta riippumatta, on 12% vastaajista vastannut olevansa osittain eri mieltä. 4% vastaajista oli osittain eri mieltä siitä, että lapsen päivärytmi ja yksilölliset tarpeet huomioidaan päiväkodissa.

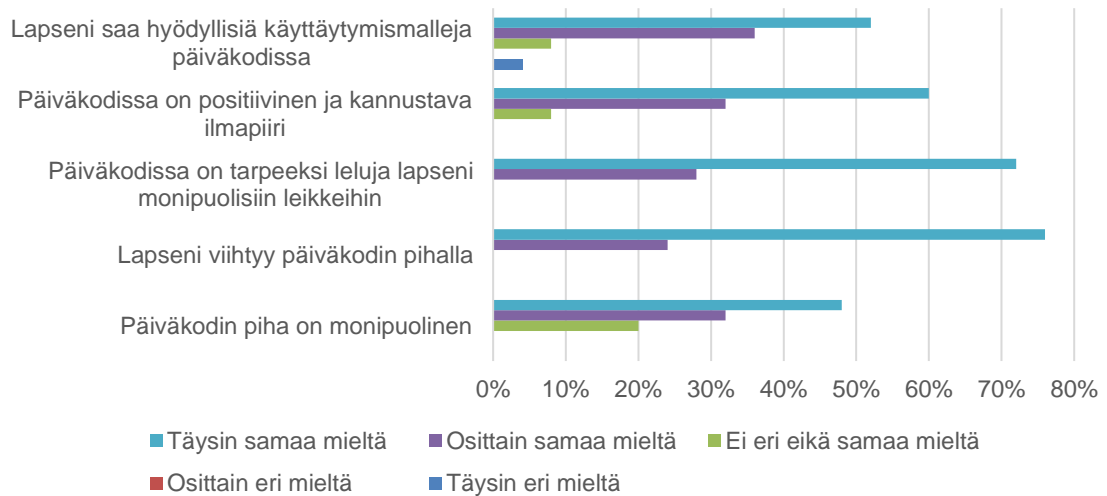
Viiteen ensimmäiseen väittämään vaihtoehdolla ei eri eikä samaa mieltä oli vastannut alle 10% vastaajista. Poikkeuksena kuvion viimeinen väittämän lapsen mahdollisuudesta päästä mukaan leikkeihin ja saada kavereita hoitoajankohdasta riippumatta, johon 24% oli vastannut olevansa ei eri eikä samaa mieltä.

Kuvio 3. Oppimisympäristö 2, yhteistyöpäiväkoti 1.

Oppimisympäristön seuraavat neljä väittämää näkyvät yllä olevassa kuviossa (Kuvio 3). Verrattuna edellisiin väittämiin, näiden väittämien vastaukset olivat edellisiä vielä positiivisempia, sillä kukaan ei vastannut näihin neljään väittämään olevansa täysin eri mieltä tai osittain eri mieltä. 56% vastaajista oli väittämien kanssa täysin samaa mieltä ja 11% oli ei eri eikä samaa mieltä. Yksittäisiä väittämiä tarkastellessa voidaan huomata, että kuviossa viimeisenä oleva väittäjä tilojen riittävydestä lapsen leikkeihin on saanut eniten täysin samaa mieltä olevia vastauksia. Eniten ei eri eikä samaa mieltä vastaajista on vastannut olevansa väittämän kanssa, joka koskee tilojen monipuolista hyödyntämistä ja muunneltavuutta.

Oppimisympäristö 3

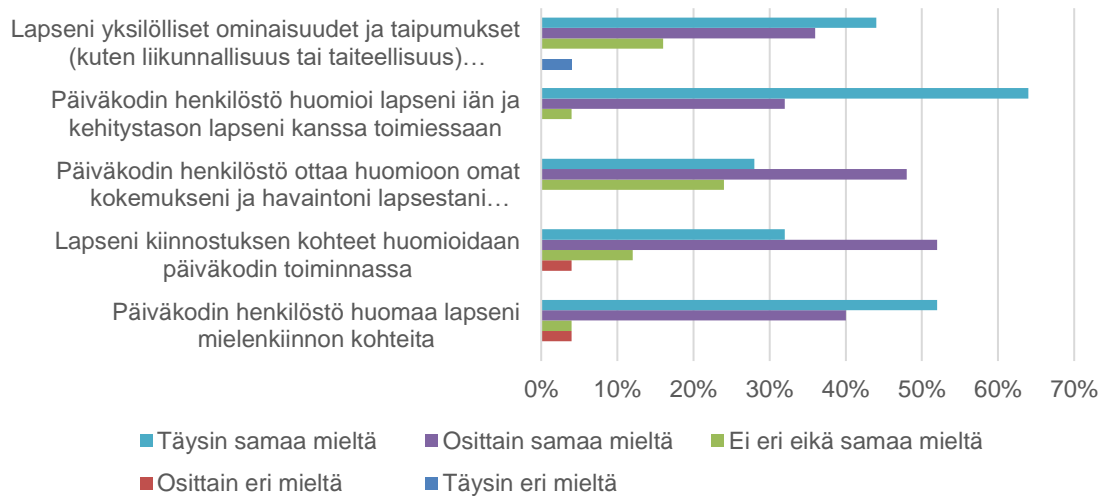

Kuvio 4. Oppimisympäristö 3, yhteistyöpäiväkoti 1.

Kaikkein positiivisimmat vastaukset tulivat viidestä viimeisestä oppimisympäristöihin liittyvästä väittämästä (Kuvio 4). Vastaajista 62% oli väittämien kanssa täysin samaa mieltä. Tämä on hieman enemmän kuin aiemmissä väittämässä. Vastaajista vain 1% oli väittämien kanssa täysin eri mieltä. Väittämään hyödyllisistä käyttäytymismalleista oli yksi vastaaja vastannut olevansa täysin eri mieltä. Yksittäisiä väittämiä tarkastellessa huomataan, että jopa 76% vastaajista oli täysin samaa mieltä siitä, että lapsi viihtyy päiväkodin pihalla. 72% eli suurin osa väittämään vastanneista oli yhtä mieltä siitä, että leluja on päiväkodissa riittävästi. Eniten ei eri eikä samaa mieltä vastauksia keräsi väittämä pihan monipuolisuudesta, siihen tällä vaihtoehdolla vastanneita oli 20%.

Avoimessa palautteessa keuhuttiin, miten on hienosti otettu huomioon se, että lapsella on suomi toisena kielenä. Aikuisilta kerrottiin saavan hyödyllisiä oppimismalleja, mutta muilta lapsilta ei aina. Myös toisessa avoimessa palautteessa mainittiin, että myös negatiivisia käyttäytymismalleja, kuten esimerkiksi sylkemistä ja kiroilua, on tullut esille. Yhdessä palautteessa pohdittiin myös mahdollista kosteus-/homeongelmaa, sillä palautteen antaja oli kokenut, että päiväkodissa on ajoittain tunkkainen ilma.

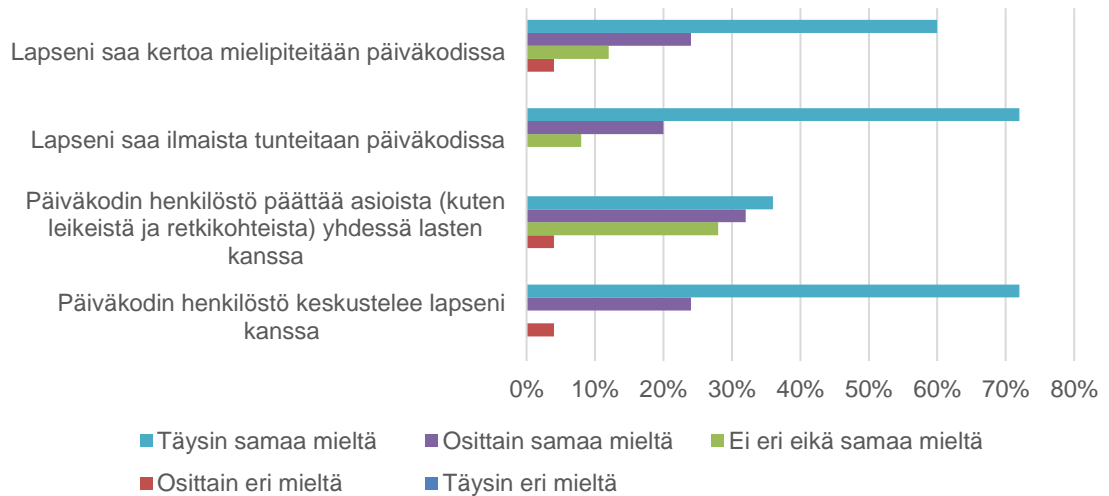
Lapsen osallisuus 1

Kuvio 5. Lapsen osallisuus 1, yhteistyöpäiväkoti 1.

Lapsen osallisuus -teemaosion väittämien kanssa kokonaisuudessaan n. 51% oli väittämien kanssa täysin samaa mieltä. Olemme jakaneet väittämät kahteen eri kuvioon, jotta niiden lukeminen ja tulkitseminen olisi helpompaa. Ensimmäisten ”Lapsen osallisuus” -väittämien (Kuvio 5.) kanssa täysin samaa mieltä oli 44% vastaajista. Viidestä kuvioon kootusta väittämästä yhden kanssa 4% vastaajista oli täysin eri mieltä. Osittain eri mieltä 4% vastaajista oli väittämien kanssa, jotka koskivat lasten mielenkiinnon kohteiden huomioimista päiväkodin toiminnassa ja huomaavatko työntekijät lapsen mielenkiinnon kohteita. Eniten täysin samaa mieltä vastauksia, 64% vastauksista keräsi väittämä, joka liittyi lapsen ikä- ja kehitystason huomioimiseen. Vain 28% vastaajista oli täysin samaa mieltä siitä, että huoltajan kokemukset ja havainnot lapsesta huomioidaan päiväkodin toiminnassa. Tosin 48% vastaajista oli tämän väittämän kanssa osittain samaa mieltä.

Lapsen osallisuus 2

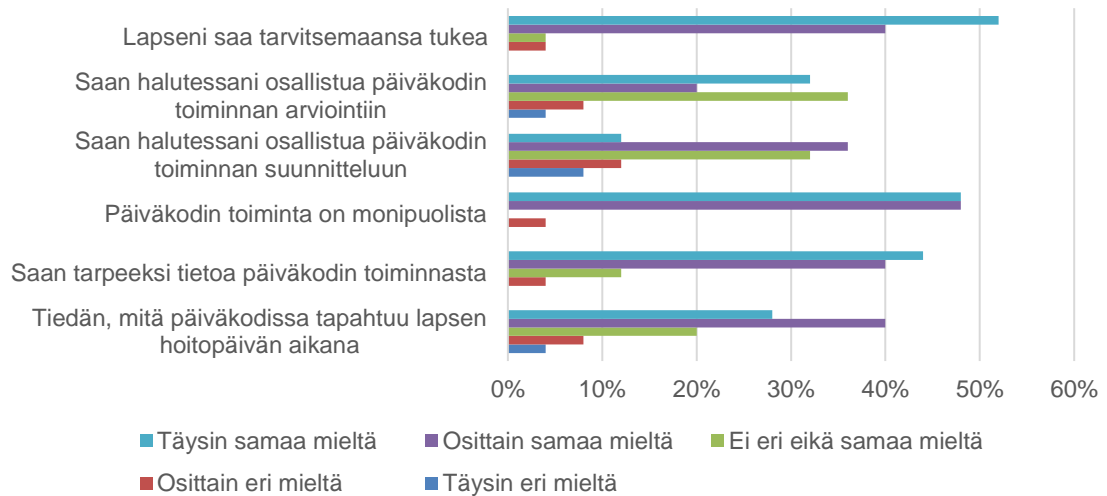

Kuvio 6. Lapsen osallisuus 2, yhteistyöpäiväkoti 1.

Seuraavaksi käsitellään lisää lapsen osallisuuteen liittyviä väittämiä (Kuvio 6.). 60% vastaajista oli näiden väittämien kanssa täysin samaa mieltä. Yhteenkään väittämään näistä ei neljästä ei kukaan vastannut olevansa täysin eri mieltä. Neljästä väittämästä kolmeen oli yli 50% vastannut olevansa täysin samaa mieltä. Poikkeuksena väittämä, joka liittyi siihen, päätetäänkö päiväkodissa yhdessä lasten kanssa asioista. Vastaukset jakautuivat tasaisesti akselille ei eri eikä samaa mieltä- täysin samaa mieltä. Kolmeen väittämään oli 4% vastaajista vastannut olevansa osittain eri mieltä.

Avoimessa palautteessa keuhuttiin sitä, miten hyvin lapsen luonne, ominaisuudet ja tarpeet otetaan huomioon ja pyritään tukemaan lapsen itsetunnon kehitystä. Toisessa palautteessa myös päiväkodin johtaja sai kehuja, siitä miten oli keskustellut lasten kanssa. Yhdessä palautteessa kävi ilmi, että lapsen vaihdettua ryhmää, oli vielä jäänyt epäselväksi, onko tarvittava tieto kulkenut ryhmästä toiseen ja miten hyvin aikuiset tuntevat lapsen.

Päivittäinen toiminta

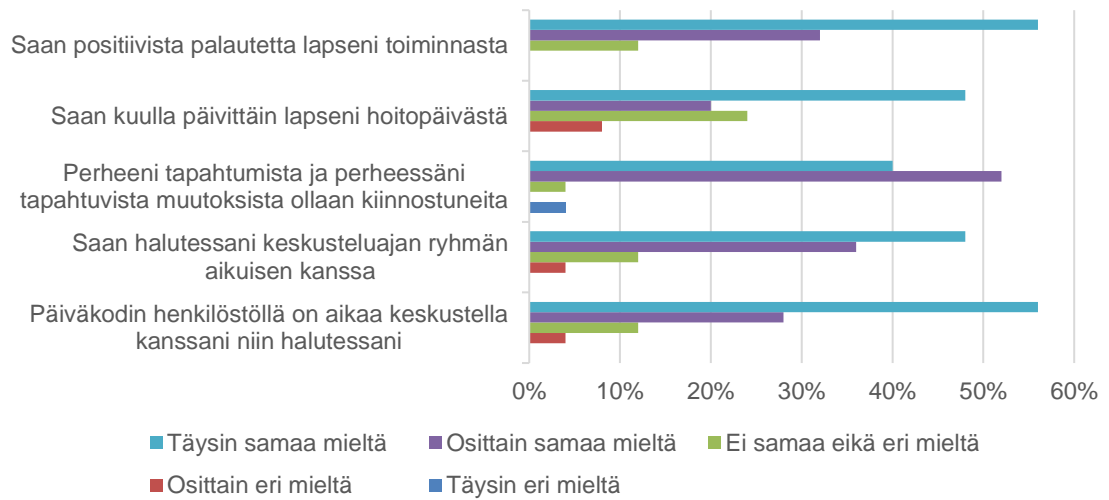

Kuvio 7. Päivittäinen toiminta, yhteistyöpäiväkoti 1.

Toiminta päiväkodissa -teemaosiossa kokonaisuutta tarkasteltaessa vain 36% oli täysin samaa mieltä väittämien kanssa ja 37% osittain samaa mieltä. Toisaalta vain 3% vastaajista oli väittämien kanssa täysin eri mieltä. 73% vastauksista sijoittui välille osittain samaa mieltä ja täysin samaa mieltä. Yksittäisiä väittämiä tarkastellessa (Kuvio 7) osion kuudesta väittämästä kolme sai vastauksia, jotka olivat täysin eri mieltä väittämien kanssa. 8% vastaajista oli täysin eri mieltä siitä, että he saavat halutessaan osallistua päiväkodin toiminnan suunnitteluun. Sama väittämä keräsi myös eniten osittain eri mieltä vastauksia, 12% vastauksista ja vähiten täysin samaa mieltä vastauksia, vain 12%. 4% vastaajista koki myös, etteivät he tiedä, mitä päiväkodissa tapahtuu lapsen hoitopäivän aikana. Saman verran vastaajista koki saavansa halutessaan osallistua päiväkodin toiminnan arviointiin. 52% vastaajista oli täysin samaa mieltä siitä, että heidän lapsensa saa päiväkodissa tarvitsemaansa tukea.

Vapaassa palautteessa toivottiin, että päiväkodin toimintaa voitaisiin julkaista sosiaalisessa mediassa. Palautteessa toivottiin, että vuoropäiväkodista voitaisiin tehdä positiivinen asia.

Huoltajien osallisuus 1

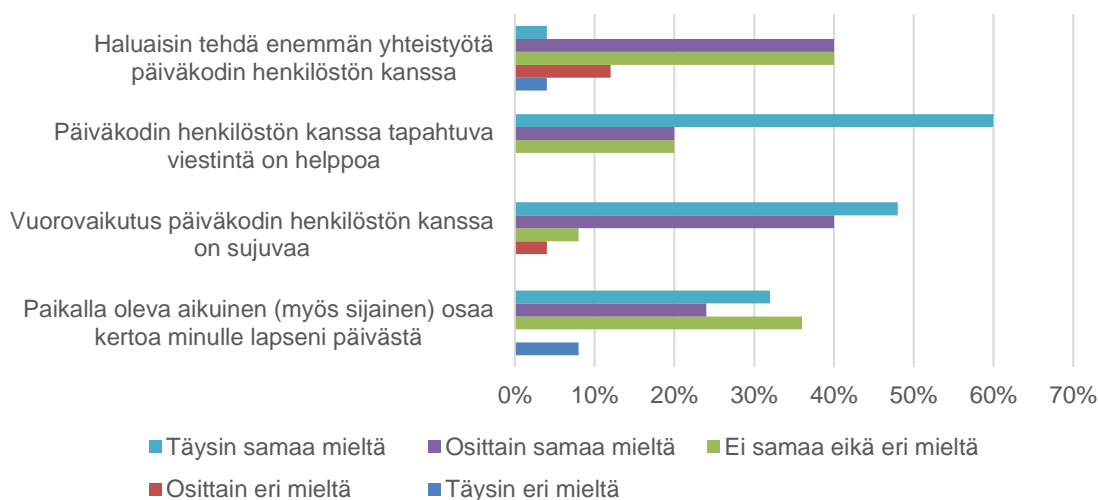

Kuvio 8. Huoltajien osallisuus 1, yhteistyöpäiväkoti 1.

Huoltajien kanssa tehtävä yhteistyö -teemaosiossa kokonaisuudessaan 49% oli väittämien kanssa täysin samaa mieltä. Myös tässä väittämät jaettiin kahteen eri kuvioon, jotta niiden esittäminen ja tulkitseminen olisi selkeämpää. Ensimmäiseksi (Kuvio 8) esitellään viisi väittämää, joista vain yhteen oli vastattu vaihtoehdolla täysin eri mieltä. Kaksi vastaajaa eli noin 8% oli osittain eri mieltä siitä, että he saavat päivittäin kuulla lapsensa hoitopäivästä. Yli puolet vastaajista oli täysin samaa mieltä siitä, että hän saa positiivista palautetta lapsensa toiminnasta. Päiväkodin henkilöstö koettiin yleisesti olevan saavutettavissa, sillä 56% vastasi olevan täysin samaa mieltä siitä, että henkilöstöllä on aikaa keskustella. 48% oli täysin samaa mieltä siitä, että keskusteluajan saa myös varattua ryhmän aikuisen kanssa huoltajan niin halutessa. Vain yksi vastaus oli kummankin kysymyksen kohdalla osittain erimielistä.

Huoltajien osallisuus 2

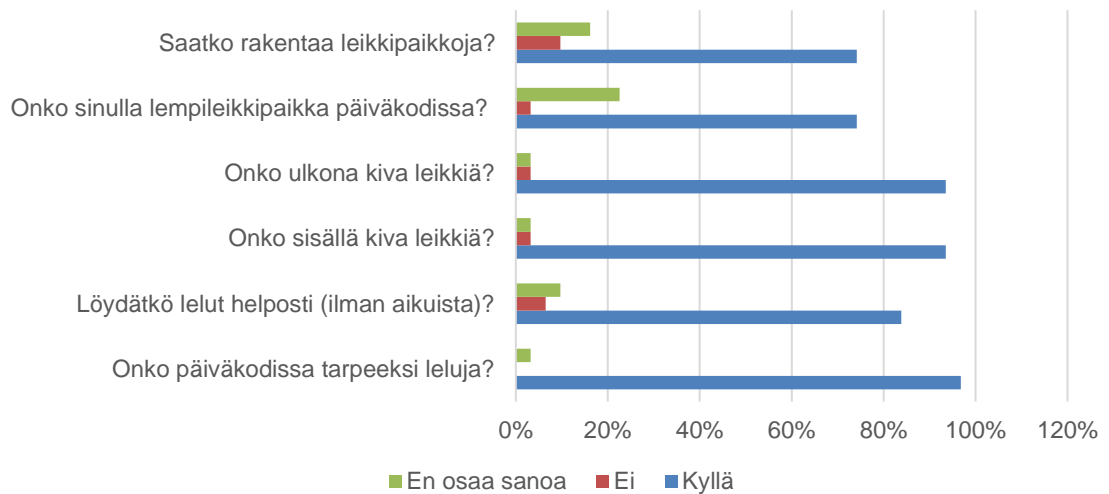
Kuvio 9. Huoltajien osallisuus 2, yhteistyöpäiväkoti 1.

Seuraavaksi käymme läpi neljää väittämää huoltajien osallisuuteen liittyen (Kuvio 9). Tässä osiossa täysin samaa mieltä väittämien kanssa oli 36% vastaajista ja täysin eri mieltä 3%. 60% vastaajista oli sitä mieltä, että päiväkodin henkilöstön kanssa tapahtuva viestintä on helppoa. Eniten hajontaa vastauksissa näkyi siinä, osaako paikalla oleva aikuinen kertoa lapsen päivästä. 8% oli sitä mieltä, että ei osaa. 36% ei ollut samaa eikä eri mieltä väittämän kanssa, mutta kuitenkin suurin osa, eli 56% oli osittain tai täysin samaa mieltä, että aikuinen osaa kertoa lapsen hoitopäivästä. Kaksi vastaajaa eli 8% vastanneista oli osittain eri mieltä siitä, että paikalla oleva aikuinen osaa kertoa lapsen päivästä. Väittämään, jossa kysyttiin, haluaisiko tehdä enemmän yhteistyötä päiväkodin henkilöstön kanssa, oli 12% vastannut olevansa osittain eri mieltä. Vain 4% oli väittämän kanssa täysin samaa mieltä.

Avoimena palautteena saatiin myös ristiriitaisia palautteita, sillä palautteessa mainittiin, että yhteistyö sujuu hyvin ja että aina saa tarvittavan tuen ja tiedon, kun taas toisessa palautteessa kerrottiin tiedonkulun välillä takkuavan ja että hänen lapsensa hoitopäivästä ei kerrottu mitään.

Viimeisenä teemaosiona oli lapsille suunnattuja kysymyksiä. Tässä osiossa pyysimme huoltajia haastattelemaan lapsiaan, jolloin vanhemmat kirjasivat lastensa vastaukset niin hyvin kuin pystyivät. Kysymyksiin pystyi vastaamaan joko ”kyllä”, ”ei” tai ”en osaa sanoa”. Tämän lisäksi jokaisen kysymyksen jälkeen oli myös avoin kenttä, johon pystyi selvittämään vastausta niin halutessaan. Vastauksia lasten kysymyksiin saatiin 31.

Lasten kysymykset 1

Kuvio 10. Lasten kysymykset 1, yhteistyöpäiväkoti 1.

Ensimmäiset lapsille suunnatut kysymykset (Kuvio 10) koskivat leikkiä, leikkipaikkoja ja leluja. Lapset ovat suurimmaksi valinneet positiivisen vaihtoehdon, sillä jokaiseen kysymykseen oli tullut vähintään 20 ”Kyllä” -vastausta. Tässä kyselyssä se osoittaa positiivista mielipidettä. Näistä kysymyksistä eniten vaihtelua vastauksissa aiheuttivat kysymykset leikkipaikkojen rakentelusta sekä lempileikkipaikasta. Kolme lasta oli vastannut, että ei saa rakentaa leikkipaikkoja. Seitsemän lasta taas ei osannut nimetä lempipaikkaansa päiväkodissa.

Lasten kysymykset 2

Kuvio 11. Lasten kysymykset 2, yhteistyöpäiväkoti 1.

Loput lapsille suunnatuista viimeisistä kysymyksistä koskivat mm. päiväkodin henkilöstön järjestämää toimintaa sekä kanssakäymistä lasten ja henkilöstön välillä. Nämä aiheuttivat enemmän hajontaa kuin alkupään kysymykset (Kuvio 11). Kaksi lapsista oli valinnut vastauksen ”Ei” kysymykseen lauluhetken miellyttävyydestä sekä siitä, saako lapsi itse valita ruokamääränsä. Huomattavaa oli myös se, että ruokakysymyksen kohdalla ”En osaa sanoa”-vastauksia oli kuusi. Samoin ”En osaa sanoa” -vaihtoehdon oli valinnut kuusi lasta kysyttäessä siitä, saako lapsi itse valita, mitä leikkii päiväkodissa.

Lasten kysymysten ”Vapaa sana” -kohtaan vastauksia tuli vain muutama ja niissä oli kehuttu kaikkien päiväkodin aikuisten olevan kivoja ja päiväkodin ja siellä olevien kaverien olevan kivoja. Tässä kohdassa tuotiin myös ilmi tieto siitä, että vastaajana ollut lapsi oli ollut vielä niin nuori, ettei ollut ymmärtänyt kaikkia kysymyksiä.

5.2 Yhteistyöpäiväkoti 2:n toiminnallisen kyselyn tulokset

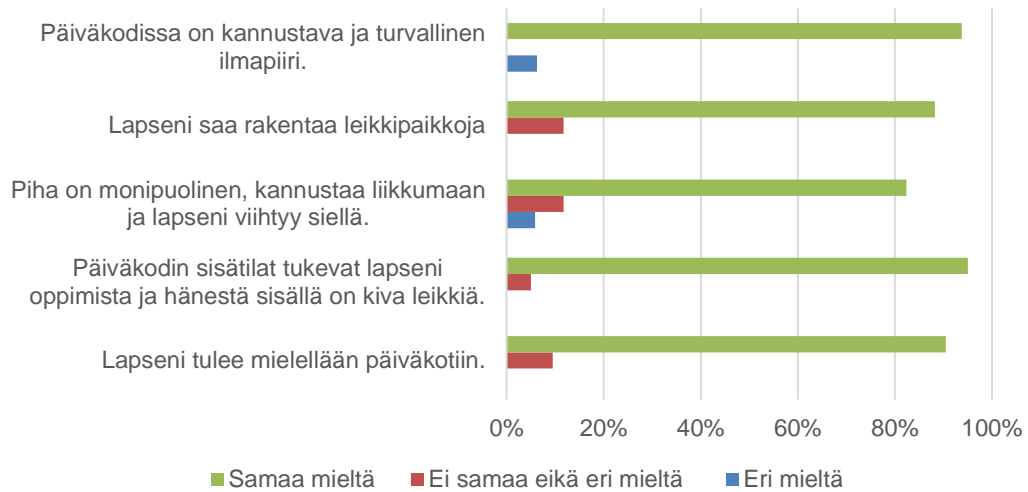
Yhteistyöpäiväkoti 2:ssa oli kyselyn toteuttamisen aikaan asiakkaana yhteensä 25 perhettä. Päiväkodissa toteutettu toiminnallinen kysely ohjeistettiin niin, että perheet vastasivat lastensa kanssa yhdessä ja yksi perhe vastasi kerran. Jokainen perheen lapsi, joka on hoidossa kyseisessä päiväkodissa, sai vastata kysymyksiin. Osa perheistä vastasi kysymyksiin perheenä ja jotkut perheet antoivat jokaisen lapsen vastata kyselyyn. Kyseleyn vastanneiden taustatietoja, kuten ikää tai sukupuolta, ei kysytty. Paperiseen

kyselyyn vastauksia saatiin 15 perheeltä ja vastaajina toimivat lasten huoltajat, sillä paperinen kysely sisälsi vain aikuisille suunnattuja kysymyksiä. Myös 15 perheen voidaan laskea vastanneen kyselyn toiminnalliseen osioon, sillä paperisen kyselyn sai toiminnallisen kyselyn luota, mikä luonnollisesti kannusti osallistumaan myös toiminnalliseen osioon. Vastauksia toiminnalliseen kyselyyn saatiin vaihtelevasti, mutta aina vähintään 16 vastausta kysymystä kohden. Molemmissa kyselyn toteutustavoissa ilmeni muutama epävarma vastaus tai niistä ei muutoin saanut selvää, jolloin nämä vastaukset piti jättää huomioimatta. Näiden tietojen valossa vastausprosentin voidaan olettaa olleen noin 60%.

Yhteistyöpäiväkoti 2:n kysely sisälsi viisi teemaosiota, joista ensimmäiset kaksi olivat yleiskysymykset ja huoltajien osallisuus. Nämä osiot toteutettiin yhtenä kirjallisena kyselylomakkeena huoltajille, jonka sai täyttää joko päiväkodissa tai kotona. Yleiskysymyksiä oli yhteensä seitsemän. Päiväkodin henkilöstö oli pyytännyt sisällyttämään nämä kyselyyn, ja ne liittyivät päiväkodin arkisiin toimintoihin, kuten vanhempainillan järjestämiseen ja yhteydenpitoon henkilöstön ja huoltajien välillä. Opinnäytetyömme keskiössä ovat kuitenkin valitut neljä toimintaperiaatetta, joten yleiskysymyksiä ei tämän vuoksi avata enempää.

Yhteistyöpäiväkoti 2:n kyselystä kolme muuta teemaosiota toteutettiin toiminnallisena kyselynä. Teemaosiot tässä toteutustavassa olivat: oppimisympäristöt, lapsen osallisuus ja toiminta päiväkodissa, joka tässä yhteydessä tarkoittaa päivittäistä toimintaa päiväkodissa. Jokaiseen osioon sisältyi viisi väittämää ja jokaisen kysymyksen vastausvaihtoehtoja oli kolme: "samaa mieltä", "ei samaa eikä eri mieltä" sekä "eri mieltä". Yhteen kysymykseen perhe saattoi antaa enemmänkin kuin yhden vastauksen, sillä huoltajien annettiin vastata rauhassa lastensa kanssa niin, että jokainen perheen varhaiskasvatuksessa oleva lapsi sai vastata halutessaan. Myöskään sitä, vastasiko lapsi kerran vai useammin, ei valvottu. Kysymyskohtaiset vastausmäärät ovat suurempia kuin kyselyyn osallistuneiden perheiden summa ja määrät vaihtelevat kysymystä kohden. Vastausten määrä vaihteli 16-25 välillä.

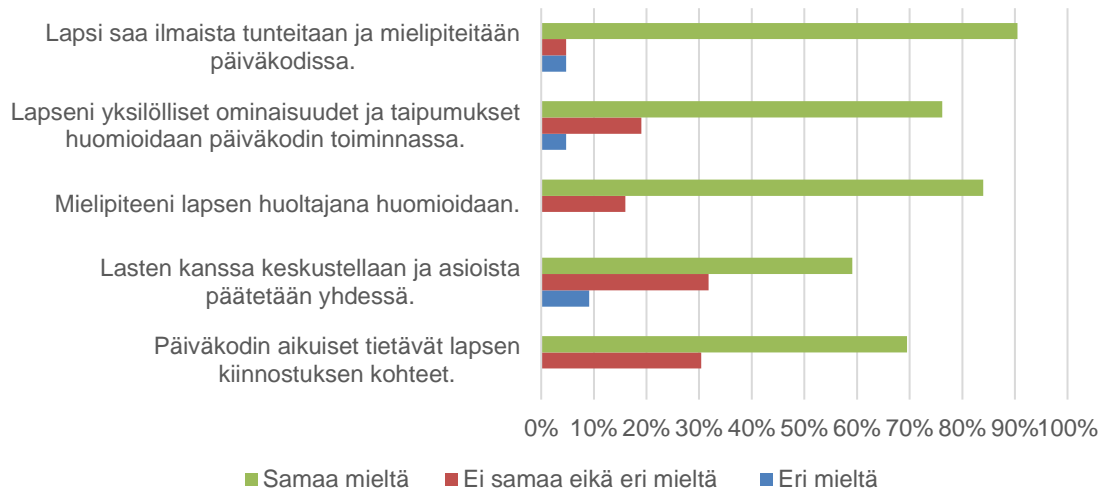
Oppimisympäristö

Kuvio 12. Oppimisympäristöt, yhteistyöpäiväkoti 2.

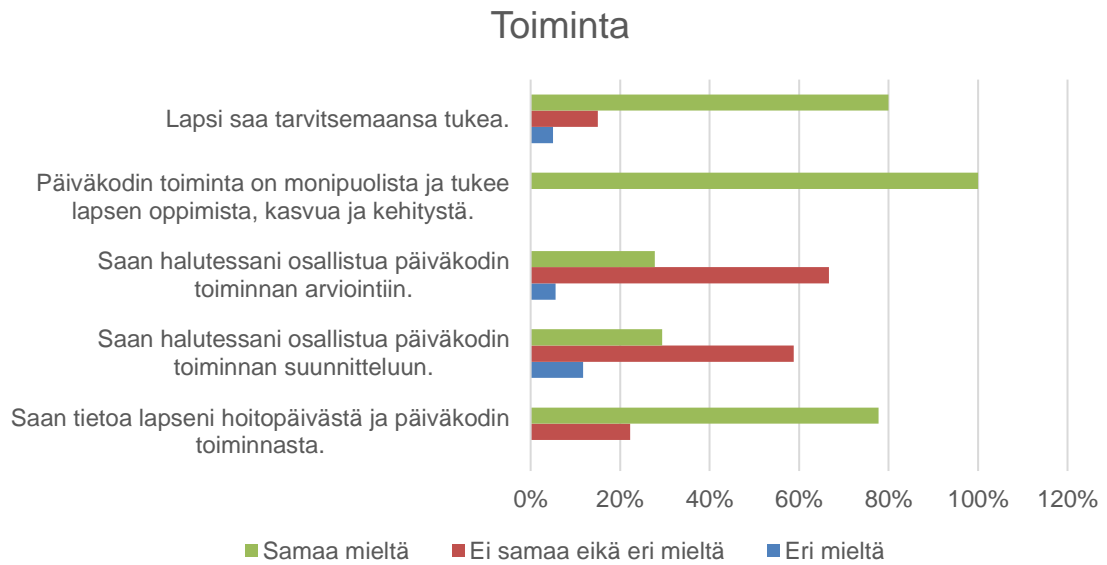
Oppimisympäristöt osiossa (Kuvio 12) oli yhteensä viisi väittämää, joiden kanssa 90,1% vastaajista oli samaa mieltä. Eniten samaa mieltä oltiin kysymyksen kanssa, joka koski päiväkodin sisätiloja ja sitä, miten ne tukevat lapsen oppimista. Kahteen väittämään oli vastattu vaihtoehdolla eri mieltä, ja kumpaankin väittämään oli tällä vastannut yksi vastaaja. Nämä väittämät käsittelivät pihan monipuolisuutta ja lapsen viihtymistä pihalla sekä päiväkodin ilmapiirin kannustavuutta ja turvallisuutta. Eniten hajontaa herätti väittämä, joka liittyi pihaan, se oli tämän teemaosion ainoa väittämän, johon vastattiin kaikilla kolmella vaihtoehdolla.

Lapsen osallisuus

Kuvio 13. Lapsen osallisuus, yhteistyöpäiväkoti 2.

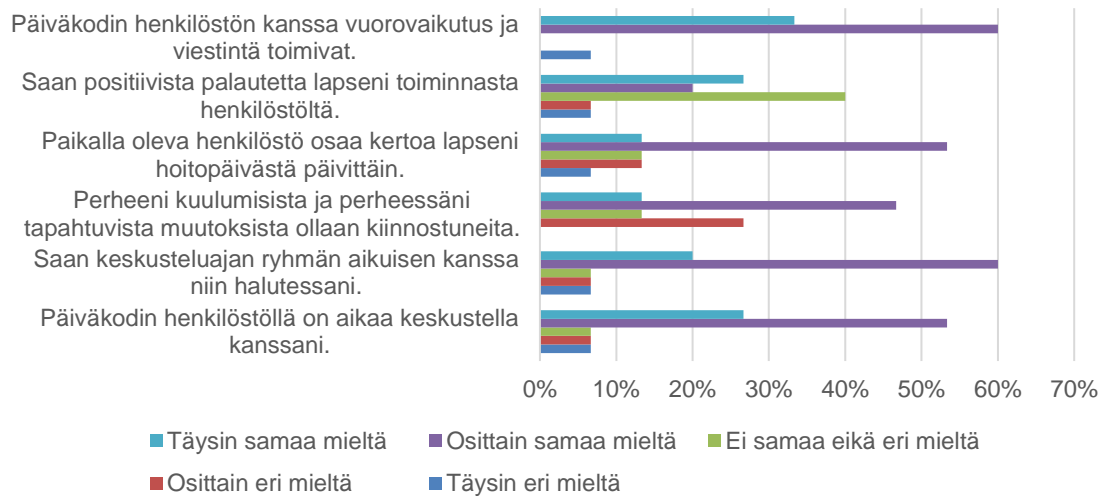
Opinnäytetyöhömmme valittujen teemojen mukaisesti yksi osio kyselyssä käsitteli osallisuutta lasten näkökulmasta (Kuvio 13). Osallisuuteen liittyvien väittämien kanssa samaa mieltä oli 76% vastaajista. Erityisesti lapsen tunteiden ja mielipiteiden ilmaisuun liittyvän väittämän kanssa oltiin samaa mieltä, 90% vastaajista. Kaksi vastaajaa eli 9% vastaajista oli vastannut olevansa eri mieltä siitä, että lasten kanssa keskustellaan ja asioista päätetään yhdessä. Tunteiden ja mielipiteiden ilmaisuun sekä lapsen yksilöllisiin ominaisuuksiin liittyviin väittämään oli vastattu kerran vaihtoehdolla eri mieltä.

Kuvio 14. Toiminta päiväkodissa, yhteistyöpäiväkoti 2.

Verrattuna kahteen aiempaan teemaan, päiväkodin toimintaan (Kuvio 14) liittyviin väittämiin vastattiin kaikkein vähiten vaihtoehdolla samaa mieltä. 64% vastaajista oli samaa mieltä. Tämän osion väittämiin tuli myös eniten vastauksia vaihtoehdolla ei eri eikä samaa mieltä. Vastaajista 100% oli samaa mieltä väittämän kanssa, joka koski päiväkodin toiminnan monipuolisuutta ja tuen saamista lapsen oppimiseen, kasvuun ja kehitykseen. Kysyttäessä osallistumisen mahdollisuutta päiväkodin toimintaan ja sen suunnitteluun valtaosa oli vastannut vaihtoehdolla ei eri eikä samaa mieltä. Yksi vastaaja oli vastannut olevansa eri mieltä, kun kysyttiin, saako lapsi tarvitsemaansa tukea päiväkodissa.

Huoltajien osallisuus

Kuvio 15. Huoltajien osallisuus, yhteistyöpäiväkoti 2.

Huoltajien osallisuus -teema (Kuvio 15) sisälsi kuusi kysymystä, jotka käsittelivät päiväkodin henkilöstön ja huoltajien välistä vuorovaikutusta. Vastausvaihtoehtoja oli jokaisen kysymyksen kohdalla viisi, jotka sijoituivat Likert-asteikolle. Vastaaajista 71,1% oli vastannut olevansa väittämien kanssa vähintään osittain samaa mieltä. Kun taas 16% vastaajista oli täysin eri mieltä tai osittain eri mieltä väittämien kanssa. Eniten osittain eri mieltä olevia keräsi väittämä, joka käsitteli sitä, miten henkilökunta on perheen kuulumisista kiinnostunut. Tämä väittämä herätti myös eniten hajontaa vastauksissa. Kuudesta väittämästä viiteen oli vastattu kerran vaihtoehdolla täysin eri mieltä. 40% vastaajista oli vastannut olevansa ei eri eikä samaa mieltä väittämän kanssa, joka liittyi positiivisen palautteen saamiseen lapsen toiminnasta. Muiden väittämien kohdalla ei eri eikä samaa oli vastannut olevansa alle 20% vastaajista, joten tämän väittämän kohdalla tuli selkeä ero verrattuna muihin. Eniten täysin samaa mieltä vastauksia keräsi väittämä vuorovaikutuksen ja viestinnän toimivuudesta, johon täysin tyytyväisiä oli 33% vastanneista.

6 POHDINTA

6.1 Johtopäätökset

Luvuissa kaksi ja kolme käsitelimme varhaiskasvatukselle asetettuja tavoitteita ja koostimme niistä opinnäytetyömme kannalta merkittävimmät toimintaperiaatteet eli teemaosiot kyselyille. Valitut teemat ovat oppimisympäristö, päivittäinen toiminta sekä lasten ja huoltajien osallisuus, joista viimeisestä on käytetty myös varhaiskasvatuslaissa (540/2018) käytössä olevaa termiä ”Huoltajien kanssa tehtävä yhteistyö”. Tässä luvussa esitämme johtopäätöksiä vertailemalla tuloksia ja tavoitteita näitä teemoja käyttäen. Yleisesti tuloksia tarkasteltaessa sekä yhteistyöpäiväkoti 1:n että yhteistyöpäiväkoti 2:n tuloksia voidaan pitää positiivisina, eli tavoitteiden voidaan olettaa täyttyvän suurimmalta osin. Tässä luvussa käsittelemme aluksi yhteistyöpäiväkoti 1:n tuloksia teemoittain ja vertaamme niitä varhaiskasvatuksen tavoitteisiin. Tämän jälkeen käsittelemme yhteistyöpäiväkoti 2:n kohdalla käytetyt teemat samaan tapaan.

Yhteistyöpäiväkoti 1:n kohdalla Oppimisympäristö-osion tulosten voidaan katsoa täyttävän asetetut tavoitteet. Oppimisympäristö-osion ensimmäisten viiden väittämän avulla mitattiin vanhemman mielipidettä siitä, miten hän kokee päiväkodin oppimisympäristöt oman lapsensa kohdalla. Näiden tulosten pohjalta voidaan olettaa, että suuri osa vanhemmista kokee, että päiväkodin oppimisympäristöt vastaavat suurelta osin oman lapsen tarpeita. Eniten erimielisyyttä huomataan vuorokauden ajankohdastaan liittyvän väittämän kohdalla. Kolme vastaajaa eli 12% oli osittain eri mieltä siitä, että lapsi voi osallistua suunnitelmalliseen ja tavoitteelliseen toimintaan vuorokauden ajankohdasta riippumatta. Vuorohoidossa olevan lapsen hoitoajat vaihtelevat usein ja lapsen osallistuminen varhaiskasvatukseen saattaa olla epäsäännöllistä. Epäsäännölliset hoitoajat tulee kuitenkin huomioida sekä suunniteltaessa että toteuttaessa pedagogista toimintaa. (Opetushallitus 2019, 19.) Näiden tulosten perusteella voidaan katsoa, että pedagogisen toiminnan toteuttaminen vuorokauden ajankohdasta riippumatta yleisesti toteutuu, mutta ei aivan jokaisen lapsen kohdalla.

Kysyttäessä lapsen mahdollisuudesta päästä mukaan leikkeihin ja saada kavereita, vastaajista 6 eli 24% oli valinnut vastausvaihtoehdon ”Ei eri eikä samaa mieltä”. Tämän perusteella voidaan pohtia, tuetaanko lasten sosiaalisten taitojen syntymistä ja ylläpitoa tarpeeksi, vai onko kyse kuitenkin siitä, että huoltaja kokee lapsensa saavan joinain päivinä leikkiä kavereidensa kanssa enemmän kuin toisina. Toisaalta voi olla, että huoltaja

ei ole varma siitä, kenen kanssa tai miten usein hänen lapsensa leikkii päiväkodissa. Lisäksi vuorohoidolla ja erityisesti lasten hoitoajoilla saattaa olla tekemistä asian kanssa. Joka tapauksessa päiväkodin henkilöstön, lasten huoltajien sekä muun lähiympäristön muodostaman yhteisön tavoitteena on rohkaista lapsia hyvään vuorovaikutukseen luomalla turvallinen ja terveellinen ympäristö. Erityisesti yhteisön tehtävä on tukea vertais- ja ystävyysuhteiden syntymistä ja vaalimista sekä ristiriitojen ratkaisemista positiivisin keinoin. (OPH 2019, 30.) Psyykkinen oppimisympäristön rinnalla on mainittava sosiaalinen oppimisympäristö, joka näkyy erityisesti päiväkodin yleisessä toiminnassa ja ilmapyörissä päiväkodissa. Lapsella tulee olla hyvät mahdollisuudet kehittyä ja oppia ja hänen tulee kokea olevansa yhdenvertainen ja tasa-arvoinen, ja näiden tavoitteiden tulee näkyä myös henkilöstön työnteossa. Lapselle mahdollistetaan tapa osallistua toimintaan halumallaan tavalla ja hänet huomioidaan niin yksilönä kuin ryhmän jäsenenäkin. Toisin sanoen lasta tulee arvostaa niin aikuisten kuin muiden lasten toimesta. Näillä toimilla luodaan toimiva psyykkinen oppimisympäristö ja ehkäistään kiusaamista ja syrjäytymistä. (Helenius & LummeLahti 2018, 147-148.) Kyselyssä Oppimisympäristö-osio sisälsi myös väittämiä, jotka mittasivat osaltaan päiväkodin psyykkistä oppimisympäristöä. Näistä ainut, joka oli herättänyt erimielisyyttä, oli väittämä hyödyllisistä käyttäytymismalleista, joita päiväkodista saa. Yksi vastaaja oli tässä valinnut vaihtoehdon ”Täysin eri mieltä”, tarkoittaen, että päiväkodista ei saa hyödyllisiä käyttäytymismalleja. Myös avoimeen kenttään oli saatu vastaus, jossa mainittiin, että päiväkodissa aikuisilta saa kyllä hyödyllisiä käyttäytymismalleja, mutta lapset oppivat toisiltaan myös huonoja käyttäytymismalleja, joista vastaaja oli maininnut kiroilun ja syljeskelyn. Muiden vastaajien osalta kaksi oli valinnut vaihtoehdon ”Ei eri eikä samaa mieltä” ja muut olivat osittain tai täysin samaa mieltä. Voidaan siis väittää, että suurin osa vastaajista oli sitä mieltä, että lapsen sosiaalinen ja psyykkinen oppimisympäristö täyttää asetetut tavoitteet, mutta tulevaisuudessa voi olla tarkoituksenmukaista kiinnittää huomiota erilaisten käyttäytymismallien muodostumiseen lasten parissa.

Oppimisympäristö-osiossa käsiteltiin myös päiväkodin fyysisiä tiloja oppimisympäristöinä sekä piha-alueen käytännöllisyyttä ja sen käyttöä oppimisympäristönä. Fyysinen oppimisympäristö muodostuu muun muassa käytettävissä olevista tiloista, paikoista, kalusteista ja välineistä. Sen perimmäinen tarkoitus on innostaa lasta liikkumaan ja kokeilemaan omia rajojaan. (Helenius & LummeLahti 2018, 147.) Yhteistyöpäiväkoti 1:n osalta voidaan todeta, että vastaajat kokivat suurimmaksi osaksi, että päiväkodin tilat ovat viihtyisät, turvalliset ja asianmukaiset. Eniten hajontaa huomataan tilojen hyödyntämiseen ja muokattavuuteen liittyen. Tavoitteellisesti tilojen on oltava muunneltavissa erilaisiin

pedagogisiin toimintoihin (Ahonen 2017, 115). Tämän väittämän kohdalla 5 vastaajaa eli n. 33% vastaajista ei ollut eri eikä samaa mieltä siitä, hyödynnetäänkö päiväkodin tiloja. Kuitenkin loput 20 vastaajaa olivat joko osittain tai täysin samaa mieltä, mikä osoittaa tavoitteiden täyttyvän ainakin osittain.

Päiväkodissa materiaalit ja välineet on myös järjesteltävä niin, että lapsilla on mahdollisuus päästä niihin käsiksi. Lapsille on annettava myös mahdollisuus käyttää tavaroita parhaaksi katsomallaan tavalla. Tässä epäonnistuminen rajoittaa muun muassa lapsen ideoiden syntyä ja aloitteiden tekoa. (Turja & Vuorisalo 2017, 48-49.) Lapsille suunnatuissa kysymyksissä käsiteltiin sitä, löytävätkö he lelut helposti ja onko leluja riittävästi. Vastaajista suurin osa oli valinnut vaihtoehdoksi ”Kyllä”, mutta on myös huomioitava, että kaksi vastaajaa ilmoitti, ettei löydä leluja helposti ilman aikuista. Tähän saattavat vaikuttaa monet eri asiat, kuten lapsen ikä tai kysymyksen ymmärtäminen. Kaikkien lelujen, pelien ja tarvikkeiden sijainteihin tulee kiinnittää huomiota, jotta ne ovat helposti lasten saatavilla ja innostavat lapsia toimimaan ja tutkimaan niitä (Ahonen 2017, 115). Näistä vastauksista huolimatta voidaan kuitenkin todeta, että päiväkodin tavoitteet fyysisten oppimisympäristöjen osalta toteutuvat hyvin.

Yhteistyöpäiväkoti 1:ssä lapsen osallisuutta mitattiin yhteensä yhdeksällä väittämällä huoltajille suunnatuiden väittämien kautta. Tämän lisäksi lapsille suunnatuista kysymyksistä voidaan huomioida osa. Kokonaisuutta tarkasteltaessa huoltajien väittämien osalta eniten ”Täysin samaa mieltä” -vastauksia (64%) keräsi väittämä, joka liittyi lapsen ikä- ja kehitystason huomioimiseen. Toisaalta vain 28% vastaajista oli täysin samaa mieltä siitä, että huoltajan kokemukset ja havainnot lapsesta huomioidaan päiväkodin toiminnassa. Varhaiskasvatuksen tavoitteista yksi on, että päiväkodissa luodaan sellainen osallistava toimintakulttuuri, joka toimiessaan mahdollistaa huoltajien näkemysten, aloitteiden ja mielipiteiden arvostuksen. (OPH 2019, 30, 34.)

Väittämiin lapsen yksilöllisten ominaisuuksien ja taipumusten sekä lapsen kiinnostuksen kohteiden huomioimisesta vastattiin suurelta osin myönteisesti. Kumpikin väittämä sai vain yhden ”Eri mieltä” -vastauksen. Enemmän ”Ei eri eikä samaa mieltä” -vastauksia sai kuitenkin väittämä kiinnostuksen kohteiden huomioinnista päiväkodin toiminnassa. Lisäksi huoltajille esitettiin väittämät siitä, keskustellaanko lasten kanssa yhteisistä asioista sekä päätetäänkö asioista yhdessä lasten kanssa. Nämä kaksi väittämää olivat samoin saaneet yhden ”Eri mieltä” -vastauksen. Kaikesta tästä voidaan päätellä, että suurelta osin perheiden lapset ovat osa päiväkodin toimintaa ja saavat osallistua lähipiirinsä tapahtumiin, mutta myös eri mieltä olevat vastaajat on huomioitava. Huoltajille esitettiin

myös väittämät siitä, saako lapsi kertoa mielipiteitään sekä ilmaista tunteita päiväkodissa. Tunteiden ilmaisu koettiin olevan tavoitteiden tasalla, sillä kukaan vastaajista ei ollut ollut eri mieltä väittämän suhteen. Yksi vastaaja oli ollut osittain sitä mieltä, että lapsi ei saa kertoa mielipiteitään päiväkodissa. Varhaiskasvatuslaki määrittelee kuitenkin, että jokaisella lapsella tulee olla keinot osallistua ja saada vaikuttaa itseään koskeviin asioihin (Varhaiskasvatuslaki 540/2018). Tulevaisuudessa voidaankin pohtia, miten nämä keinot mahdollistettaisiin jokaiselle lapselle.

Osallisuuteen liittyvistä lapsille suunnatuista kysymyksistä huomioitavaa on se, miten lapsi itse kokee päiväkodissa tapahtuvat toiminnot ja saako hän vaikuttaa niihin. Päiväkodin henkilöstön on siis turvattava lasta kunnioittava toimintatapa (Varhaiskasvatuslaki 540/2018). Lapselta esimerkiksi kysyttiin, kuunteleeko ja auttaako päiväkodin henkilöstö lasta, kun lapsella on asiaa tai kun tämä pyytää apua. Arvostaako henkilöstö todella lapsen mielipidettä? Kysymyksiin lapsen kuuntelemisesta ja lapsen auttamisesta yksi vastaaja oli valinnut vaihtoehdon ”Ei”. Lisäksi ”En osaa sanoa” -vaihtoehdon oli valinnut avun tarpeen suhteen kaksi vastaajaa ja kuuntelun suhteen neljä vastaajaa. Nämä tulokset saattavat johtua osaltaan lapsen ymmärryksen puutteesta, mutta on huomioitava myös se mahdollisuus, että lapsi on kokenut jossain vaiheessa, että päiväkodin aikuisella ei ole ollut aikaa tai mahdollisuuksia kohdata häntä. Voidaan siis pohtia, ovatko tällaiset kokemukset yksittäisiä tapahtumia. Lapsilta kysyttiin myös, saavatko he itse valita paljonko ruokaa ottaa lautaselle. Suurin osa oli tässäkin kohtaa valinnut ”Kyllä”-vaihtoehdon, mutta kaksi vastaajaa oli valinnut vaihtoehdon ”Ei”. Lisäksi kahdestakymmenestä viidestä vastaajasta yksi vastaaja oli ilmoittanut, että ei saa itse vaikuttaa siihen, minkä leikin valitsee sekä kuusi ei osannut valita vastausta tähän kysymykseen. Lapsen osallisuuteen liittyy lapsen mahdollisuus vaikuttaa omaan elämäänsä ja sen toimintoihin. Osallisuuteen kuuluu mahdollisuus jakaa kokemuksiaan, ajatuksiaan ja tunteitaan aikuisten kanssa, joiden tehtävänä on kuunnella lasta ja tulkita hänen viestejään. Puhtaimmillaan lapsen osallisuus on sitä, että lasten näkökulmat ja kokemus huomioidaan ja näiden esille tuontiin rohkaistaan. Varhaiskasvatuksessa lasten osallisuus on erityisesti lasten kokemusten ja mielipiteiden huomioimista pedagogisessa toiminnassa. (Vlasov ym. 2018, 58; Heinonen ym. 2016, 162; Roos 2016, 54.) Voidaankin miettiä, millä tavoin päiväkodin toimintatapoja ja rakenteita voitaisiin kehittää, jotta lapsen kohtaaminen olisi entistä enemmän mahdollista.

Päiväkodissa tapahtuvan toiminnan osalta tuloksissa jokainen väittäjä oli saanut vähintään yhden eriävää mieltä osoittavan vastauksen. Eniten samaa mieltä oltiin siitä, että

päiväkodin toiminta on monipuolista, sillä vain yksi vastaaja oli osittain eri mieltä. Muut vastaajat olivat osittain tai täysin samaa mieltä. Varhaiskasvatuksen tavoitteena on tuottaa sellaista monipuolista pedagogista toimintaa, joka perustuu lapsen leikkiin, liikkumiseen, taiteisiin ja kulttuuriperintöön (Varhaiskasvatuslaki 540/2018). Suurelta osin vastaukset tukevat tämän tavoitteen toteutumista. Vastauksissa hajontaa aiheuttivat kuitenkin huoltajien osallistuminen toiminnan suunnitteluun ja arviointiin. Kuten mainittu, huoltajille on mahdollistettava keinot osallistua näihin toimintoihin (OPH 2018, 34). Tässäkin voidaan pohtia, miten voitaisiin luoda uusia keinoja huoltajien mielipiteiden keruulle. Tässä tehtävässä myös mm. tämä opinnäytetyö on jo osaltaan tuonut tavan pyytää huoltajien mielipiteitä.

Lapsen tarvitseman tuen riittävyys aiheutti osaltaan myös hajontaa tuloksissa, sillä yksi vastaaja oli vastannut olevansa osittain eri mieltä ja yksi vastaaja ei eri eikä samaa mieltä siitä, saako hänen lapsensa tarvitsemaansa tukea. Vaikka yhteensä kaksi vastaajaa on verrattain vähäinen lukumäärä 25 vastaajan kyselyssä, on se kuitenkin mielestämme huomioitava erityisesti tämän väittämän kohdalla. Tämän väittämän kohdalla ei kuitenkaan oltu määritelty, mitä on lapsen tarvitsema tuki. Toisaalta on kuitenkin erityisen tärkeä pohtia, mistä tällainen vastaus voisi johtua ja pitääkö paikkansa, että päiväkodissa on lapsia, jotka eivät saa tarvitsemaansa tukea. Varhaiskasvatuksen tärkeä tavoite on tukea lasta tämän kasvussa ja kehityksessä (Varhaiskasvatuslaki 540/2018).

Yhteistyöpäiväkoti 1:n kyselyssä kysyttiin myös huoltajien osallisuudesta päiväkodissa ja yhteistyöstä henkilöstön ja huoltajien välillä. Osa väittämistä keskittyi lapsesta saatuun palautteeseen, sen säännöllisyyteen sekä siihen, osaako henkilöstö antaa palautetta lapsen hoitopäivästä. Suurin osa kertoi saavansa positiivista palautetta lapsen toiminnasta, sillä 22 vastaajaa eli 88% oli väittämän kanssa osittain tai täysin samaa mieltä ja loput vastaajista oli valinnut vaihtoehdon ”Ei eri eikä samaa mieltä”. Päivittäin palautetta koki saavansa 17 vastaajaa, mutta toisaalta 2 vastaajaa oli osittain eri mieltä. On huomioitava, että monen ryhmän päiväkodeissa vastausten hajonta saattaa johtua myös eri ryhmien eroavista käytännöistä. Tulokset antavat suuntaa siitä, että päiväkodin toiminnassa tavoitteet toteutuisivat, sillä kukaan vastaajista ei ollut täysin tai osittain eri mieltä siitä, että saa positiivista palautetta lapsen toiminnasta. Kaksi vastaajaa oli myös sitä mieltä, että paikalla oleva aikuinen ei osaa kertoa lapsen hoitopäivästä, muiden vastaajien ollessa täysin tai osittain samaa mieltä tai ei osannut sanoa.

Yhtenä varhaiskasvatuksen tavoitteena on myös yhteistyö lapsen ja lapsen huoltajan kanssa siten, että lapsen tasapainoinen kehitys turvataan, mutta myös lapsen huoltajaa

tuetaan tämän kasvatustyössä (Varhaiskasvatuslaki 540/2018). Tulosten mukaan asiakasperheiden tapahtumista ja niissä tapahtuvista muutoksista ollaan kiinnostuneita, mutta yksi vastaaja oli vastannut olevansa täysin eri mieltä. Keskusteluaika ryhmän aikuisen kanssa koettiin voitavan varata huoltajan näin halutessa yleisesti hyvin, vain yksi vastaaja oli tähän vastannut olevansa osittain eri mieltä. Viestintä ja vuorovaikutus henkilöstön kanssa koettiin pääasiassa helpoksi. Avoimen palautteen kautta saatiin kuitenkin palautteita sekä viestinnän ja yhteistyön sujuvuuden puolesta että vastaan. Päiväkodissa voidaankin pohtia, olisiko esimerkiksi henkilöstön välisessä viestinnässä tai vuorovaikutuksessa huoltajien kanssa parantamisen varaa.

Siirryttäessä yhteistyöpäiväkoti 2:n tuloksiin, oppimisympäristöä käsiteltäessä voidaan todeta tulosten olleen myös myönteiset. Varhaiskasvatuslain (540/2018) mukaan varhaiskasvatuksen ympäristön on oltava turvallinen ja oppimista edistävä, jonka voidaan katsoa toteutuneen yhteistyöpäiväkoti 2:n toiminnassa saatujen vastausten perusteella. Kaikki vastaajat olivat vastanneet olevansa vähintään osittain samaa mieltä väittämän kanssa, joka koski lapsen turvallisuutta päivähoitossa. Yksi vastaaja oli vastannut olevansa eri mieltä pihan monipuolisuudesta, turvallisuudesta ja kannustavuudesta. Piha oli remontoitu hiljattain, joten voidaan pohtia, oliko vastaajalla vielä liian vähän kokemusta uudesta pihasta vai kokiko hän tapahtuneen muutoksen eri tavalla kuin suurin osa vastaajista.

Oppimisympäristöjä rakennettaessa on otettava huomioon lasten näkemykset ja ympäristöjen kyky vastata lapsen tarpeisiin kuten oppimisen halun ja uteliaisuuteen (OPH 2019, 32-33). Vastaajista 88% kertoi lapsen saavan rakentaa itse leikkipaikkoja päiväkodissa ja näin vaikuttaa omaan oppimisympäristöönsä. Ilmapiiri luodaan ryhmän yksilöiden toiminnassa ja ajatuksissa ja heidän toisilleen välittämässään vuorovaikutuksessa. Ryhmään saapuessa ilmapiirin voi usein aistia, sillä se välittyy tunnelmassa ja tavassa, jolla ryhmän jäsenet ovat vuorovaikutuksessa toisiinsa. (Ahonen 2017, 113-114.) Ilmapiiri vaikuttaa siihen, kokeeko lapsi, että häneen suhtaudutaan myönteisesti ja häntä kunnioitetaan ja arvostetaan (Koivunen 2009, 182-183). Lapsen kokemukseen tuntee päiväkotia miellyttävänä paikkana vaikuttaa ilmapiiri, jonka luomisessa on yhteistyöpäiväkoti 2:ssa onnistuttu vastausten perusteella. Yhteistyöpäiväkoti 2:n kohdalla oppimisympäristö osio keräsi eniten samaa mieltä olevia vastauksia, jos vastauksia verrataan muihin kyselyn osa-alueisiin. Näin ollen voidaan päätellä, että oppimisympäristön osalta on onnistuttu vastaamaan varhaiskasvatuslain asettamaan tavoitteeseen, joka liittyy varhaiskasvatusympäristöön.

Lapsen osallisuuden voidaan määritellä olevan lapsen mahdollisuutta vaikuttaa omaan elämäänsä ja lähiympäristössä tapahtuvaan toimintaan. Lisäksi sen voidaan ajatella olevan lapsen mahdollisuutta jakaa kokemuksiaan, tunteitaan ja ajatuksiaan aikuisille. Osallisuus sisältää aina lapsen näkemyksen huomioimisen. (Vlasov ym. 2018, 58; Heinonen ym. 2016, 162; Roos 2016, 54.) Tulosten perusteella voidaan sanoa, että yhteistyöpäiväkotien 2:ssa lapset saavat ilmaista tunteitaan ja ajatuksiaan, jolloin voidaan ajatella tämän osallisuuden näkökulman toteutuvan päiväkodin arjessa. 30% vastaajista on puolestaan kokenut, ettei osaa sanoa tietääkö päiväkodin henkilöstö lapsen kiinnostuksen kohteet. Syitä tähän tulokseen voi olla monenlaisia. Voidaan pohtia, onko kaikkien lasten kanssa keskusteltu ja tuettu heitä esittämään itse omia ajatuksiaan. Toisaalta voi olla, että väittämään näin vastanneet olisivat sellaisten lasten huoltajia, joilla ei ole vielä paljon kykyjä ilmaista itseään. Yksi vaihtoehto on myös, ettei henkilökunta ole tuonut huoltajille riittävästi esille tietämystään.

Lasta tulee kuunnella eikä mielipiteen kysyminen saa rajoittua vain tiettyihin asioihin tai osa-alueisiin. Erilaisista leikkimahdollisuuksista on kysyttävä lasten mielipidettä ja huomioitava sen toiminnan suunnittelussa ja leikkivälineiden hankinnassa. (Heinonen ym. 2016, 161-162.) Osa vastaajista oli kokenut, ettei lasten kanssa keskustella ja että asioiden päättäminen olisi yksin aikuisten oikeus. Tähän väittämään oli tällä osa-alueella tullut kaikkein vähiten täysin samaa mieltä vastauksia. Vastaukset voivat johtua monista eri seikoista, kuten esimerkiksi siitä, etteivät lapset ole saaneet kertoa omaa näkemystään tai näkemystä ei ole huomioitu toiminnassa. Kyseessä voi olla myös lapsen vaikeutta ilmaista itseään ja kertoa huoltajilleen päivän tapahtumista ja omista ideoistaan. Väittämiin vastasivat molempien päiväkotiryhmien lapset ja huoltajat, joten kysymyksessä voi olla myös niin pieni lapsi, ettei hän ole kyennyt päiväkodissa vielä tuomaan esille omia ajatuksiaan ja kokemuksiaan. Vastausten perusteella voi sanoa, ettei varhaiskasvatuslain asettama tavoite lasten osallistumisen ja vaikuttamisen varmistamisesta ole aivan täysin toteutunut toiminnassa.

Päiväkodissa tapahtuva toiminta on pedagogista ja sen tarkoitus on tukea lapsen kehitystä ja oppimista. Pedagoginen toiminta on suunnitelmallista, avointa ja läpinäkyvää ja se näkyy kaikissa arjen tilanteissa. (OPH 2019, 20, 35.) Pedagogisen toiminnan toteuttamisessa yhteistyöpäiväkotien 2:n voidaan sanoa onnistuneen erittäin hyvin vastausten perusteella, jolloin voidaan ajatella heidän pystyneen vastaamaan varhaiskasvatuslain asettamaan tavoitteeseen monipuolisesta pedagogisen toiminnan toteuttamisesta. Vastaajista osa oli kokenut, ettei lapsi saa tarvitsemaansa tukea. Varhaiskasvatuslain

(540/2018) mukaan lapselle on järjestettävä tarpeen mukaista tukea varhaiskasvatuksessa tuen tarpeen käytyä ilmi. Tässä huoltaja on kokenut, ettei varhaiskasvatuslain asettama määräys ole toteutunut. Syitä tämän kokemuksen taustalla voi olla monia, mutta tärkeää on tulevaisuudessa kehittää sellaisia tapoja, jotka takaavat sen, että jokaiselle lapselle turvataan hänen tarvitsemansa tuki.

Opetushallituksen laatimassa varhaiskasvatussuunnitelman perusteissa (OPH 2019, 30,34) todetaan, että lasten huoltajille on tarjottava mahdollisuus osallistua toiminnan suunnitteluun ja arviointiin. Vastauksista oli huomattavissa, etteivät kaikki huoltajat ole kokeneet saaneensa halutessaan osallistua suunnitteluun ja arviointiin. Moni oli myös vastannut tähän olevansa ei eri eikä samaa mieltä. Osittain syynä tällaiseen tulokseen saattavat olla tavallisen elämän tuomat rajoitukset, kuten jaksamiseen ja aikatauluihin liittyvät haasteet (Koivunen 2009,154.) Lisäksi mahdollista on myös tarjottujen osallistumismahdollisuuksien sopimattomuus huoltajan aikatauluun tai jaksamiseen liittyviin resursseihin.

Valtakunnallisissa varhaiskasvatuksen perusteissa (2018) korostetaan huoltajien kanssa tehtävää kasvatusyhteistyötä. Vastaaajien mielipiteet olivat jakautuneet selkeästi niihin, jotka kokivat vuorovaikutuksen ja viestinnän toimivan ja niihin, joiden mielestä se ei toimi. Syitä näin jakautuviin mielipiteisiin voidaan etsiä esimerkiksi huoltajien ja kasvattajien persoonallisuuksien eroista sekä tavasta olla vuorovaikutuksessa. Kyseessä saattaa olla myös erilaiset toiveet ja ymmärrys siitä, millaista vuorovaikutuksen tulisi olla. Perheet voivat olla hyvin monimuotoisia ja omata erilaisia tapoja, jotka vaikuttavat vuorovaikutuksen rakentumiseen. (OPH 2019, 21, 29; Ahonen 2017, 125-126.) Vastuu toimivasta vuorovaikutuksesta ja viestinnästä on kuitenkin päiväkodin henkilöstöllä. Henkilöstön tulee luoda vastavuoroinen ja vuorovaikutteinen yhteistyösuhde. Kasvattajien on oltava aloitteellisia ja aktiivisia yhteistyön suhteen. (OPH 2019, 34; Ahonen 2017, 124.)

Yli 50% vastaajista koki saavansa keskusteluajan päiväkodin kasvattajan kanssa, jolloin voidaan ajatella, että yhteistyöpäiväkoti 2:ssa toteutetaan osallistavaa toimintakulttuuria. Varhaiskasvatuksessa huoltajien näkemyksiä, aloitteita ja mielipiteitä tulee arvostaa ja kuunnella. (OPH 2019, 30, 34.) 27% vastaajista koki, ettei perheen kuulumisista ja perheessä tapahtuvista muutoksista olla kiinnostuneita. Melkein kolmannes vastanneista siis koki, ettei ole tullut kuulluksi eikä heidän asioistaan olla kiinnostuneita.

Lapsen edun kannalta on tärkeää käydä päivittäisiä keskusteluja huoltajien kanssa antaen samalla positiivista palautetta lapsen toiminnasta (OPH 2019, 21, 29; Ahonen 2017,

125-126). Positiivisen palautteen saaminen helpottaa vaikeiden asioiden käsittelyä, sillä he ovat tietoisia myös lapsen positiivisista ominaisuuksista (Ahonen 2017, 125-126). Yhteistyöpäiväkoti 2:n kohdalla huoltajat eivät osanneet sanoa, saavatko he positiivista palautetta lapsensa toiminnasta, vaikka palaute olisi edellä mainituista syistä hyvin tärkeää. Vastausten perusteella voidaan todeta yhteistyöpäiväkoti 2 onnistuneen vastamaan ainakin osittain varhaiskasvatuslain asettamaan tavoitteeseen, joka koski yhteistyötä huoltajien kanssa. Huoltajien osallisuus -osion vastaukset tuovat esille muutaman selkeän kehittämiskohteen, jolloin ei voida ajatella tavoitteen toteutuneen täysin.

6.2 Eettisyys ja luotettavuus

Jo tiedonhankintatapoja pohtiessa tulee huomioida eettiset periaatteet, joista yksi on ihmisarvon ja itsemääräämisoikeuden kunnioittaminen. Ihmisellä on oikeus valita, osallistuuko hän tutkimukseen. (Hirsjärvi ym. 2009, 24-25.) Tutkimukseen vastattiin anonyymisti, jolloin vastaamatta jättäneisiin ei kohdistu painostusta ja heidän on helpompi tehdä päätös olla vastaamatta. Yhteistyöpäiväkoti 2:n kohdalla paikalla toiminnallisessa kyselyssä olimme me sekä päiväkodin henkilöstöä. Pyysimme kaikkia huoltajia osallistumaan kyselyyn ja kieltäytyneiden kohdalla emme kyseenalaistaneet asiaa tai kyselleet syytä siitä, mikseivät he halua vastata, vaan se saivat tehdä päätöksensä itsenäisesti ilman perusteluja. Tosin kieltäytyminen vastaamisesta kasvotusten on monille hankalampaa, joten voidaan ajatella, että joku saattoi vastata kyselyyn, koska ei kehdannut kieltäytyä tilanteessa. Toimeksiantajan toiveesta päiväkotien tunnistetietoja ei tuoda esille opinnäytetyössä, jolloin vastaajien anonyymius säilyy vielä paremmin.

Osallisuus on eettinen kysymys ja se sisältää oikeuden saada tietoa asioista, jotka koskevat itseä sekä mahdollisuudesta kertoa mielipiteensä niistä. Osallisuus on myös sitä, että ihmisten asiantuntijuus palveluiden käyttäjinä tunnustetaan ja sitä hyödynnetään. (Talentia 2017, 16.) Kyselyissä ääneen pääsivät niin huoltajat kuin lapset, jotka voidaan molemmat ajatella näiden yhteistyöpäiväkotien palveluiden asiantuntijoina. Toimeksiantanon alusta asti meillä oli yhteinen linja toimeksiantajan kanssa siitä, että myös lapset osallistuvat vastaamiseen, sillä asia koskee heitä ja heidän mielipiteitään arvostetaan. Tämän opinnäytetyön tavoitteena oli tuottaa yksikkökohtaista tietoa. Asiakasperheiden asiantuntijuuden hyödyntäminen näkyy muun muassa siinä, miten tuottamaamme tietoa voidaan käyttää jatkossa yksiköiden kehittämistyössä.

Määrällistä tutkimusta voidaan arvioida pohtimalla validiteettia ja reliabiliteettia. Validiteetti tarkoittaa pätevyyttä ja se liittyy tutkimusmenetelmän tai tutkimuksessa käytetyn mittarin kykyyn mitata tutkimuksessa sitä asiaa, jota sillä oli tarkoitus mitata. Toisin sanoen puntaroidaan sitä, ovatko tutkimuksen kohdehenkilöt ymmärtäneet kysymykset sillä tavalla kuin tutkija on ajatellut. Jos näin ei ole, on vaarana, että tulokset vääristyvät. Tämä huomioidaan jo tutkimuksen suunnitteluvaiheessa, jolloin käsitteet, aineiston kerääminen ja mittari suunnitellaan huolellisesti ja varmistetaan, että kysymykset kattavat kaikki tutkimuskysymykset. (Vilkkä 2015, 193-194.) Tämän opinnäytetyön kysymykset ja väittämät testattiin ennen kyselyn jakoa ja erityisesti meitä kiinnosti, miten testiryhmän lapset kokevat kysymykset. Saimme palautetta, että lapset olivat ymmärtäneet kysymykset ja osanneet vastata niihin kukin ikä- ja kehitystasonsa mukaisesti.

Reliabiliteetilla tarkoitetaan puolestaan tutkimuksen luotettavuutta eli tulosten tarkkuutta. Tarkkuudesta kertoo tulosten toistettavuus ja mittauksen kyky antaa tuloksia, jotka eivät ole sattumanvaraisia. Toistettavuudella tarkoitetaan sitä, että kohdehenkilö vastaa kysymyksiin samalla tavalla riippumatta siitä, kuka on tutkija. Luotettavuus on kuitenkin aina aikaan ja paikkaan sidonnaista, eikä sitä voida siirtää toiseen aikaan tai yhteiskuntaan. Kun tutkimus on onnistunut mittamaan tarkoitettua asiaa, eikä siinä ole sattumanvaraisuuksia, voidaan sanoa tutkimuksen kokonaisluotettavuuden olevan hyvä. (Vilkkä 2015, 194.) Tämän tutkimuksellisen opinnäytetyön luotettavuutta rikkoo erityisesti yhteistyöpäiväkoti 2:n suoritettu toiminnallinen kysely, jossa lapset olivat mukana. Kun kyse on pienistä lapsista, jotka voivat käyttäytyä tai toimia yllättävällä tavalla, tuloksissa voi olla pientä epätarkkuutta. Itse tutkimustilanteessa oli havaittavissa lasten innokkuutta suorittaa tehtyjä toimintapisteitä ja esimerkiksi yhdellä pisteellä muutama lapsi innostui laittamaan leluja vastauspurkkeihin enemmän kuin oman vastauksensa verran. Tällaiset tapahtumat ovat tuoneet tuloksiin vähäistä epätarkkuutta, jolloin voidaan ajatella, ettei tulos ole täysin luotettava.

6.3 Ammatillinen kasvu

Yhteistä opinnäytetyötämme ovat ohjanneet Turun ammattikorkeakoulun ohjeet sekä ohjaava opettaja, mutta toisaalta myös toimeksiantajamme. Opinnäytetyön työstäminen yhteistyössä on ollut ajoittain haastavaa. Toiselle meistä tämä oli ensimmäinen opinnäytetyö ja toiselle edessä oli uusi tapa tehdä opinnäytetyötä, sillä keskeisenä erona tässä opinnäytetyössä edelliseen verrattuna oli parityöskentely. Opinnoissamme olemme tehneet paljon erilaisia pari- ja ryhmätöitä, mutta opinnäytetyö eroaa niistä työmäärän ja

prosessin keston vuoksi. Tällaisen yhteistyön voidaan katsoa olevan yhteistoiminnallinen tapa toimia. Yhteistyön ytimessä ovat muun muassa erilaisten työtapojen huomiointi, oman roolin löytäminen ryhmän sisällä sekä moninainen vuorovaikutus. Nämä ovat työelämässäkin tarvittavia taitoja. Vuorovaikutus ja keskustelu ryhmän sisällä edistävät arviointia, pohdintaa sekä ymmärtämistä siitä, mitä toinen yksilö tietää. Keskustelun kautta löydetään usein ratkaisuja ja pohdinnan kautta tieto muuttuu merkitykselliseksi. (Hellström 2015, 28, 91.)

Yhteistoiminnallinen oppiminen on myös toimintaa, jossa työskentelee yhdessä vähintään kaksi ihmistä, joiden opiskelutavoitteet ovat yhtenäiset (Hellström ym. 2015, 16). Olemme molemmat kokeneet haasteelliseksi löytää yhteiset tavoitteet toisen kanssa. Tavoitteemme poikkesivat toisistaan ja vaadittiin paljon keskustelua ja ohjaavan opettajan tukea, jotta saimme lopulta ajatuksemme samoille linjoille. Ristiriitojen katsotaan olevan osa oppimisprosessia ja niiden jäsentäminen ja ymmärtäminen auttavat elämän eri vaiheissa eteen tulevien ristiriitojen selvittelyssä. Ristiriitojen syynä saattavat olla tekijöiden erilaiset työskentelytavat ja etenemistähti. Oman näkökannan perustelu ja puolustaminen lisää keskustelua, ymmärrystä sekä se yhtenäistää tietoa ja työn tavoitteita. Ristiriidassa olevat näkökannat sekä niiden tulkinnat ja selitykset on tärkeää ratkaista. Jos ristiriita voidaan jäsenellä helposti ymmärrettäväksi kokonaisuudeksi, se luo lähtökohdan oppimiselle. Oppimisprosessin aikana yksilö kehittyy ratkaisutaidoissa, joita tarvitaan koko ihmiselämän ajan erilaisissa ristiriitatilanteissa. (Aarnikoivu 2010, 78, 117; Hellström 2015, 91-92.) Ristiriitojen selvittelyssä ja oman näkökannan puolustamisessa meillä on vielä kehitettävää, toiselle ehkä enemmän kuin toiselle, mutta tämä prosessi on omalta osaltaan auttanut kehittämään molempien ratkaisutaitoja ja valmistanut sitä kautta työelämää. Ryhmän sisäisen ilmapiirin työstäminen henkisesti miellyttäväksi ja yhteisölliseksi sekä sen tietoinen havainnointi auttavat ryhmän jäsenten vuorovaikutuksen toimivuutta. Kannustava ilmapiiri rohkaisee asioiden esille tuomista sekä asioista ja ristiriidoista keskustelemista. (Hellström 2015, 90.)

Avainsanana näiden ristiriitojen selvittelyssä oli vuorovaikutus, joka on yksi tärkeimmistä työvälineistä sosiaalialalla. Vuorovaikutuksen perusta tukeutuu kuuntelemisen taitoon. Myös empatiataidot, kysyminen, ymmärtäminen ja keskusteleminen ovat taitoja, jotka kantavat sosiaalialan työssä. (Santasalo & Palviainen 1998, 33-34.) Nämä taidot myös lopulta mahdollistivat tämän opinnäytetyön valmistumisen. Tulevaisuudessa työyhteisöt ja niissä toimiminen edellyttävät ryhmätyöosaamista ja toisten ideoiden arvostamista ja huomioimista (Aarnikoivu 2010, 117; Santasalo & Palviainen 1998, 32).

Varhaiskasvatuksen opettaja toimii osana tiimiä, jolloin ryhmätyötaidot näyttelevät suurta roolia työssä toimimisessa, joten koemme saaneemme tästä opinnäytetyöstä valmiuksia tiimityöskentelyyn varhaiskasvatuksen työkentällä.

Ammatillisen itseluottamuksen syntymisen kannalta olennaista on koulutus (Mattila 2010, 95). Tulevaisuuden sosiaalialan ammattilaisina ja etenkin tulevana varhaiskasvatuksen opettajina koemme saaneemme tämän prosessin kautta paremman ja laajemman käsityksen niin varhaiskasvatuslaista kuin varhaiskasvatussuunnitelman perusteista. Perehdyimme niihin koko prosessin ajan. Tämäkin on lisännyt valmiutta toimia varhaiskasvatuksen työkentällä. Myös käytännön työn näkeminen vierailuilla toimeksiantajan luona ja yhteistyö päiväkotien henkilöstön kanssa on antanut valmiuksia tulevaan työhön. Opinnäytetyön kautta olemme myös saaneet uutta näkökulmaa siitä, mitä lapset ja heidän huoltajansa odottavat varhaiskasvatukselta. Tätä tietoa voi hyödyntää omassa työssä suunnittelun ja toiminnan toteutuksen kautta.

LÄHTEET

- Aarnikoivu, H. 2010. Työelämätaidot: Menesty ja voi hyvin. Helsinki: WSOYpro Oy.
- Ahonen, L. 2017. Vasun käyttöopas. Jyväskylä : PS-kustannus
- Hart, R. 1992. Children´s participation. From Tokenism to Citizenship. Innocenti Essays no. 4. UNICEF International Child Development Centre. Viitattu 26.6.2019. https://www.unicef-irc.org/publications/pdf/childrens_participation.pdf
- Heinonen, H; Iivonen, E; Korhonen, M; Lahtinen, N; Muuronen, K; Semi, R. & Siimes, U. 2016. Lasten oikeudet ja aikuisten vastuut varhaiskasvatuksessa. Jyväskylä : PS-kustannus
- Helenius, A & Lummelehti L. 2018. Varhaiskasvatus perusteita. 2. uudistettu painos. Helsinki: BoD- Books on Demand
- Hellström, M; Johnson, P; Leppilampi, A. & Sahlberg, P. 2015. Yhdessä oppiminen: Yhteistoiminnallisuuden käytäntö ja periaatteet. Helsinki: Into.
- Hirsjärvi, S & Hurme, H. 2011. Tutkimushaastattelu- Teemahaastattelun teoria ja käytäntö. Helsinki : Gaudeamus Helsinki University Press
- Hirsjärvi, S; Remes, P & Sajavaara P. 2009. Tutki ja kirjoita. 15. uudistettu painos. Helsinki : Tammi
- Järvinen, K & Mikkola, P. 2015. Oletko sä meidän kaa? Näkökulmia osallisuuteen ja yhteisöllisyyteen varhaiskasvatuksessa. Helsinki: Pedatieto Oy
- Kauppinen, R.; Sommers-Piironen, J.; Vainio, J.; Mäkelä, P.; Vilmilä, F. & Kataja E. 2011. Lapsen ääni - tarina minulta : osallisuus on jotain, mikä kuuluu kaikille ihmisille. Aina. Pelastakaa lapset ry. Saatavilla http://frantic.s3-eu-west-1.amazonaws.com/pelastakaalaps/2016/02/01153245/lapsen_aani_tarina-minulta_web-161111.pdf
- Koivunen, P-L & Lehtinen, T. 2015. Kasvu kiikarissa- Havainnoin käsikirja varhaiskasvattajille. Jyväskylä : PS-kustannus
- Koivunen, P-L. 2009. Hyvä päivähoito- työkaluja sujuvaan arkeen. Jyväskylä : PS-kustannus
- Kronqvist, E-L. 2017. Varhaispedagogiikan kehityspsykologinen perusta. Teoksessa E. Hujala & L. Turja (toim.) Varhaiskasvatuksen käsikirja. 4. uudistettu painos. Jyväskylä : PS-kustannus
- KvantiMOTV 2007. Mittaaminen. Menetelmäopetuksen tietovaranto. Tampere: Yhteiskuntatieteellinen tietoarkisto. Viitattu 12.12.2019 <https://www.fsd.uta.fi/menetelmaopetus/mittaaminen/ominaisuudet.html>
- Lehtomäki, M. 2013. Lasten tarinoita vuorohoitokontekstissa: Tulkintoja turvallisuuden ja turvatomuuden kokemuksista. Pro-gradu tutkielma. Jyväskylän yliopisto.
- Lieto. 2017. Liedon kunnan varhaiskasvatussuunnitelma.
- Lieto. Liedon kunta. 2018a. Viitattu 25.3.2018. Saatavilla sähköisesti osoitteesta: http://www.lieto.fi/fi-FI/Paivahoito_ ja_koulutus/Varhaiskasvatus/Kunnalliset_paivakodit
- Lieto. Liedon kunta. 2018b. Viitattu 25.3.2018. Yhteistyöpäiväkoti 2:n verkkosivu.
- Lieto. Liedon kunta. 2018c. Viitattu 25.3.2018.
- Mattila K-P. 2010. Asiakkaana ihminen – työnä huolenpito ja auttaminen. Jyväskylä:PS-kustannus Yhteistyöpäiväkoti 1:n verkkosivu.

- Opetushallitus 2019. Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2018. Saatavilla sähköisesti osoitteesta https://www.oph.fi/sites/default/files/documents/varhaiskasvatussuunnitelman_perusteet.pdf
- Repo, L; Paananen, M; Eskelinen, M; Mattila, V; Lerkkanen, M-K; Gammelgård, L; Ulvinen, J; Marjanen, J; Kivistö, A & Hjelt, H. 2019. Varhaiskasvatuksen laatu arjessa – Varhaiskasvatussuunnitelmien toteutuminen päiväkodeissa ja perhepäivähoidossa. Saatavilla sähköisesti osoitteesta https://karvi.fi/app/uploads/2019/09/KARVI_1519.pdf
- Roos, P. 2016. Mitä kuuluu? Lapsen kertomukset ja osallisuus päiväkotiarjessa. Nokia: Pia Roos Oy
- Salonen, K. 2013. Näkökulmia tutkimukselliseen ja toiminnalliseen opinnäytetyöhön – Opas opiskelijoille, opettajille ja TKI-henkilöstölle Turku : Turun ammattikorkeakoulu
- Salonen, K; Eloranta, S; Hautala, T & Kinon, S. 2017. Kehittämistoiminta ja kehittämisen menetelmiä ammatillisessa korkeakoulutuksessa. Turku:Turun ammattikorkeakoulu
- Santasalo, H. & Palviainen, P. 1998. Tunne itsesi - valitse työsi. Helsinki: Tammi.
- Shier, H. 2001. Pathways to Participation: Openings, Opportunities and Obligations. Children and society volume 15. Article 107-117. Viitattu 27.6.2019. https://ipkl.gu.se/digitalAssets/1429/1429848_shier2001.pdf
- Soukainen, U. 2018. The Curriculum Process - Case Turku in Finland. i.e.: inquiry in education: Vol. 10: Iss. 1, Article 5. Viitattu 17.10.2019 <https://digitalcommons.nl.edu/ie/vol10/iss1/5/>
- Talentia. 2017. Arki, arvot ja etiikka. Sosiaalialan ammattihenkilön eettiset ohjeet. Helsinki: Talentia Ry.
- Turja, L. 2016. Lasten osallisuus varhaiskasvatuksessa. Teoksessa E. Hujala & L. Turja (toim.) Varhaiskasvatuksen käsikirja. 3. päivitetty painos. Jyväskylä : PS-kustannus
- Turja, L. 2017. Lasten osallisuus varhaiskasvatuksessa. Teoksessa E. Hujala & L. Turja (toim.) Varhaiskasvatuksen käsikirja. 4. uudistettu painos. Jyväskylä : PS-kustannus
- Turja, L & Vuorisalo, M. 2017. Lasten oikeudet, toimijuus ja osallisuus oppimisessa. Teoksessa M. Koivula, A, Siippainen & P, Eerola-Pennanen (toim.) Valloittava varhaiskasvatus- oppimista, osallisuutta ja hyvinvointia. Tampere : Vastapaino
- Valli, R & Perkkilä, P. 2018. Sähköinen kyselylomake ja sosiaalinen media aineistonkeruussa. Teoksessa R, Valli (toim.) Ikkunoita tutkimusmetodeihin 1. 5. uudistettu painos. Jyväskylä : PS-kustannus
- Varhaiskasvatuslaki 540/2018. Annettu Helsingissä 13.7.2018. Saatavilla sähköisesti osoitteesta <https://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2018/20180540>
- Vehkalahti, K. 2014. Kyselytutkimuksen mittarit ja menetelmät. Helsinki: Finn Lectura
- Vilka, H. 2015. Tutki ja kehitä. 4. uudistettu painos. Jyväskylä : PS-kustannus
- Vilka, H. 2007. Tutki ja mittaa: Määrällisen Tutkimuksen Perusteet. Helsinki : Tammi. Viitattu 22.11.2019. <http://hanna.vilka.fi/wp-content/uploads/2014/02/Tutki-ja-mittaa.pdf>
- Vlasov, J; Salminen, J; Repo, L; Karila, K; Kinnunen, S; Mattila, V; Nukarinen, T; Parrila, S & Sulonen H. 2018. Varhaiskasvatuksen laadun arvioinnin perusteet ja suositukset. Kansallinen koulutuksen arviointikeskus. Saatavilla sähköisesti osoitteesta https://karvi.fi/app/uploads/2018/10/KARVI_vaka_laadun-arvioinnin-perusteet-ja-suositukset.pdf

Saatekirje

Pyydämme teitä tutustumaan tähän asiakirjaan ja keskustelemaan omassa tiimissänne heränneistä ajatuksista ja teemoista. Kirjatkaa keskustelussanne nousseet ajatukset muistiinpanoiksi, joita tiiminvetäjät voivat käyttää haastattelussa 14.5.2019. Toivomme, että pystytte sekä tiimissänne että kanssamme keskustelemaan myös omista henkilökohtaisista mielipiteistänne.

Lyhyesti opinnäytetyöstämme ja tarkoituksesta: Opinnäytetyömme tarkoituksena on kartoittaa Liedon kunnan kahden varhaiskasvatusyksikön toiminnan laatua asiakkaiden näkökulmasta. Tavoitteena on saada teiltä tietoa ja näkemyksiä, joiden pohjalta koostamme yksikkökohtaiset kyselyt vanhemmille ja lapsille. Haluamme näin löytää niitä asioita, jotka ovat keskeisiä tällä hetkellä toiminnassanne ja joista toivotte vanhempien ja lasten näkemystä. Opinnäytetyön tarve pohjautuu Liedon varhaiskasvatussuunnitelman toteutumisen arviointiin, joka tänä vuonna suoritetaan yksikkökohtaisesti. Tämä auttaa suunnittelemaan Liedossa toteutettua varhaiskasvatusta, sen pedagogisia käytäntöjä ja kehittämään näitä edelleen.

Liedossa varhaiskasvatuksen pedagogiikan kehittämisryhmä (pedakery) määrittelee kehittämisalueen kaikille varhaiskasvatuksen toimijoille kolmen vuoden välein. Vuosille 2017-2020 kehittämisryhmä on asettanut kehittämiskohdaksi lapsilähtöisen toiminnan ja lapsen osallisuuden.

Yhteistyöterveisin,

Jenna Laakso ja Noora Loitmaa

Sosionomiopiskelijat

Turun ammattikorkeakoulu

Keskustelun teemat

Tässä ovat teemat, joista toivomme, että keskustelette tiimissänne. Huomioittehan, että teemojen alle kerätyt lauseet eivät ole kysymyksiä eikä ole tarkoitus keskittyä pelkästään niihin vaan kaikkiin ajatuksiin ja näkemyksiin, joita teema teissä herättää. Lauseet toimivat keskustelunne apuna ja tukena.

Teema 1: Lapsen osallisuus

- Lapsen näkökulman ja kokemusten huomioiminen arjessa ja toiminnassa.
- Osallisuutta mahdollistavat ja estävät toimintatavat.
- Lapsen mahdollisuudet osallistua toiminnan suunnitteluun, toteutukseen ja arviointiin.

Teema 2: Lapsilähtöinen toiminta

- Lasten mielenkiinnon kohteet ja niiden tarttuminen arjessa.
- Herkkä korva ja havainnointi aikuisella.

Teema 3: Vanhempien kanssa tehtävä yhteistyö

- Vuorovaikutus, sen vahvuudet ja kehittämiskohteet.
- Vanhemman näkemysten huomioiminen arjessa.
- Vanhempien osallisuus toiminnassa.
- Kohtaamiset arjessa vanhempien kanssa, positiivisten asioiden jakaminen.

Teema 4: Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet

- Mitkä sen osa-alueista koette tärkeäksi tiimissänne ja miksi?
- Mitkä sen osa-alueista koette haastaviksi tiimissänne ja miksi?

Toiminnallisen kyselyn runko

Toiminnallinen kysely koostuu lyhyestä paperisesta kyselystä (toinen tiedosto) sekä kolmesta toimintapisteestä/rastista. Paperinen kysely sisältää Yleiskysymyksiä sekä Lapsen huoltajien kanssa tehtävä yhteistyö -teeman.

Jokaiselle toimintapisteelle olemme suunnitelleet hieman erilaisen tavan käsitellä kyseistä aihetta/teemaa, mutta perusperiaate on sama. Vapaata palautetta voi antaa jokaisella toimintapisteellä (tarvitaan siis paperia, kyniä ja purkki/postilaatikko, johon voi antaa teemaan liittyvää palautetta).

Toimintapisteet ovat:

1. Lapsen osallisuus

Jokaisella väittämällä kolme purkkia. Siihen purkkiin tavara (helmi/pallo/lelu), joka vastaa mielipidettäsi. Skaalalla: Samaa mieltä, ei samaa eikä eri mieltä ja eri mieltä. Kotileikkihuone.

Väittämät:

1. Päiväkodin aikuiset tietävät lapsen kiinnostuksen kohteet
2. Lasten kanssa keskustellaan ja asioista päätetään yhdessä
3. Mielipiteeni lapsen huoltajana huomioidaan
4. Lapseni yksilölliset ominaisuudet ja taipumukset (kuten liikunnallisuus tai taiteellisuus) huomioidaan päiväkodin toiminnassa
5. Lapsi saa ilmaista tunteitaan ja mielipiteitään päiväkodissa

2. Lapsen oppimisympäristö

Jokaiselle väittämälle kolme eri väristä pahvia osoittamaan mielipidettä (vihreä, keltainen, punainen) + pahvi lempileikkipaikalle. Erilaisia naamoja (skaalalla: iloinen, neutraali, surullinen) pahville piirtämällä. Kahvihuone.

Väittämät:

1. Lapseni tulee mielellään päiväkotiin.
2. Päiväkodin sisätilat tukevat lapseni oppimista ja hänestä sisällä on kiva leikkiä.
3. Piha on monipuolinen, kannustaa liikkumaan ja lapseni viihtyy siellä.
4. Lapseni saa rakentaa leikkipaikkoja ja hänen lempipaikkansa päiväkodissa on... (kaksi vastaustapaa, huoltaja kirjoittaa lapsen lempipaikan pahville)
5. Päiväkodissa on kannustava ja turvallinen ilmapiiri

3. Toiminta päiväkodissa

Isot pahviset ihmishahmot (3 kpl), joilla on erilaiset ilmeet: iloinen, neutraali, surullinen. Niiden "vartaloon" pahvin/kreppipaperin tms. pala kuvaamaan mielipidettä. Esimerkiksi niin, että eri väittämällä on eri väri, jolloin eri väittämät voidaan helposti erottaa toisistaan, eikä tarvita montaa ihmishahmoa. Esim. väittäjä 1. punainen, väittäjä 2. keltainen, jne... Kahvihuoneessa.

Väittämät:

1. Saan tietoa lapseni hoitopäivästä ja päiväkodin toiminnasta
2. Saan halutessani osallistua päiväkodin toiminnan suunnitteluun
3. Saan halutessani osallistua päiväkodin toiminnan arviointiin
4. Päiväkodin toiminta on monipuolista ja tukee lapsen oppimista, kasvua ja kehitystä
5. Lapsi saa tarvitsemaansa tukea

Vastauslomake yhteistyöpäiväkoti 2:n perheille

Yleiskysymykset (rastita/ympyröi)**1. Koen olevani osa päiväkodin toimintaa.**

Täysin eri mieltä						Täysin samaa mieltä
	1	2	3	4	5	

2. Haluaisin osallistua enemmän päiväkodin toiminnan suunnitteluun.

(esim. liikunnan, musiikin tai muun toiminnan suunnittelu, päiväkodissa vierailijoiden ehdotus; kuten erilaisten ammattien edustajat jne.)

Täysin eri mieltä						Täysin samaa mieltä
	1	2	3	4	5	

3. Ymmärrän päiväkodin henkilöstön lähettämät kirjoitetut viestit ja heidän kanssaan käymäni keskustelut.

Täysin eri mieltä						Täysin samaa mieltä
	1	2	3	4	5	

4. Haluaisin mieluiten osallistua seuraavanlaiseen vanhempainiltaan:

1. Asiantuntijaluento (esim. ravinnosta, levon tarpeesta)
2. Toiminnallinen vanhempainilta (esim. retki metsään, temppuradan kokoaminen)
3. Kahvitilaisuus, jossa mahdollisuus tavata henkilöstöä
4. Henkilöstön johtama arjen käytäntöihin painottuva tiedonantotilaisuus
5. Muu, millainen?

-----

5. Olisin kiinnostunut osallistumaan vanhempaintoimikuntaan.

(esim. varainhankinta tai perhetapahtumien järjestäminen)

Kyllä:	☐	Ei:	☐
--------	--------------------------	-----	--------------------------

Vastauslomake yhteistyöpäiväkoti 2:n perheille

6. Mikäli lapsi sairastuu tai loukkaantuu vakavasti hoitopäivän aikana, henkilöstö on automaattisesti yhteydessä vanhempiin/hooltajiin. Päiväkodissa voi kuitenkin tapahtua myös pienempiä tapahtumia. **Millaisista asioista toivotte puhelinsoiton välittömästi tapahtuman jälkeen?**

1. Lapsi loukkaa lievästi (esim. pieni haava polvessa)
2. Riita kaverin kanssa
3. Poikkeava käytös hoitopäivän aikana (esim. voimakas itkuisuus)
4. Muu, mikä? _____
5. Ei mikään edeltävistä

7. Olen osallistunut Lapset puheeksi -keskusteluun

Kyllä: Ei:

Päiväkodin yhteistyö lapsen huoltajien kanssa (rastita)**1. Päiväkodin henkilöstöllä on aikaa keskustella kanssani**

Täysin eri mieltä						Täysin samaa mieltä
	1	2	3	4	5	

2. Saan keskusteluajan ryhmän aikuisen kanssa niin halutessani

Täysin eri mieltä						Täysin samaa mieltä
	1	2	3	4	5	

3. Perheeni kuulumisista ja perheessäni tapahtuvista muutoksista ollaan kiinnostuneita

Täysin eri mieltä						Täysin samaa mieltä
	1	2	3	4	5	

4. Paikalla oleva henkilöstö (mukaan lukien sijainen) osaa kertoa lapseni hoitopäivästä päivittäin

Täysin eri mieltä						Täysin samaa mieltä
	1	2	3	4	5	

5. Saan positiivista palautetta lapseni toiminnasta henkilöstöltä

Täysin eri mieltä						Täysin samaa mieltä
	1	2	3	4	5	

6. Päiväkodin henkilöstön kanssa vuorovaikutus ja viestintä toimivat

Täysin eri mieltä						Täysin samaa mieltä
	1	2	3	4	5	

X päiväkodin kysely

Tervetuloa ja kiitos, että osallistut kyselyyn!

Tämän kyselyn tarkoituksena on kerätä vanhempien tuoreita näkökulmia ja kokemuksia X päiväkodin toiminnasta. Kysely toteutetaan osana Turun ammattikorkeakoulussa tehtävää opinnäytetyötä ja sen tuloksia käsittelevät vain opiskelijat. Kyselyn tulosten perusteella luodaan raportti, joka luovutetaan päiväkodin henkilöstölle. Raportin perusteella kehitetään päiväkodin toimintaa edelleen.

Kyselyyn vastataan nimettömästi.

Kyselyssä on kuusi erillistä osiota:

1. Yleiskysymykset
2. Lapsen oppimisympäristö
3. Lapsen osallisuus
4. Toiminta päiväkodissa
5. Yhteistyö huoltajien kanssa
6. Lasten kysymykset

Huomaattehan, että kyselyn viimeinen osio koostuu kysymyksistä, jotka on tarkoitettu kysyttäväksi suoraan lapsilta. Samat kysymykset toistuvat kolmella sivulla, jolloin kolmella lapsella on mahdollisuus vastata yhdellä vastauksella. Mikäli perheestänne vastaa vain yksi lapsi, voi muut sivut ohittaa.

Kyselyyn vastaaminen vie noin 20 minuuttia.

Toivomme, että vastaatte kysymyksiin X päiväkodin toiminnasta rehellisesti ja mahdollisimman tuoreiden omien kokemusten mukaisesti.

Mukavia vastaushetkiä toivottavat
Jenna Laakso ja Noora Loitomaa
Sosionomiopiskelijat
Turun ammattikorkeakoulu

Seuraava

Yleiskysymykset

Tämän osion kysymykset koskevat päiväkotia yleisellä tasolla.

Olen kiinnostunut vanhempainseuran toiminnasta

Toiminta voisi olla esimerkiksi varainhankintaa tai tapahtumien järjestämistä tms.

- Kyllä
 Ei

Haluaisin mieluiten osallistua seuraavanlaiseen vanhempainiltaan...

- Asiantuntijaluento (esim. liikunnasta, levosta, ruoasta)
 Toiminnallinen vanhempainilta (esim. tempuradan suunnittelu lapsille, retki metsään...)
 Kahvitilaisuus, jossa mahdollisuus tavata henkilöstöä
 Henkilöstön johtama arjen käytäntöihin painottuva tiedonantotilaisuus
 Muu, millainen?

Ymmärrän päiväkodin henkilöstön kanssa käymäni keskustelut ja heiltä saamani kirjalliset viestit

1 2 3 4 5
 Täysin eri mieltä   Täysin samaa mieltä

Koen olevani osa päiväkodissa tapahtuvaa toimintaa

1 2 3 4 5
 Täysin eri mieltä   Täysin samaa mieltä

Jos lapsi sairastuu tai loukkaantuu vakavasti hoitopäivän aikana, henkilöstö on välittömästi yhteydessä vanhempiin/hoitajiin. Päiväkodissa voi kuitenkin tapahtua myös pienempiä tapahtumia.

Jo mainittujen lisäksi, minkälaisista tapahtumista toivotte välittömän puhelinsoiton?

- Lapsi loukkaa lievästi (esim. pieni haava polvessa)
 Riita kaverin kanssa
 Poikkeava käytös hoitopäivän aikana (esim. voimakas itkuisuus)
 Muu, mikä?
 Ei mikään edellämainituista

Olen osallistunut Lapset puheeksi -keskusteluun

- Kyllä
 Ei

Lapseni on mahdollista päästä mukaan leikkeihin ja saada kavereita hoitoajankohdasta huolimatta

1 2 3 4 5

Täysin eri mieltä   Täysin samaa mieltä**Lapseni kokee olonsa turvalliseksi koko hoitopäivän ajan**

1 2 3 4 5

Täysin eri mieltä   Täysin samaa mieltä**Lapseni saa osallistua suunnitelmalliseen ja tavoitteelliseen toimintaan vuorokauden ajasta riippumatta**

1 2 3 4 5

Täysin eri mieltä   Täysin samaa mieltä**Lapseni päivärhythmi ja hänen tähän liittyvät yksittäiset tarpeensa (kuten lepo, ruoka) huomioidaan**

1 2 3 4 5

Täysin eri mieltä   Täysin samaa mieltä

2 / 9

Lapsen oppimisympäristö

Varhaiskasvatusympäristön on oltava kehittävä, oppimista edistävä sekä terveellinen ja turvallinen huomioiden lapsen ikä, kehitys ja muut edellytykset. Lasta on suojeltava väkivallalta, kiusaamiselta ja häirinnältä. Toimitilojen ja toimintavälineiden kohdalla on huomioitava terveellisyys, turvallisuus, asianmukaisuus ja esteettömyys. (Varhaiskasvatuslaki 540/2018.)

Lapseni tulee mielellään päiväkotiin

1 2 3 4 5

Täysin eri mieltä   Täysin samaa mieltä

Päiväkodissa on tarpeeksi tilaa lapseni monipuolisiin leikkeihin

1 2 3 4 5

Täysin eri mieltä   Täysin samaa mieltä

Päiväkodin tilat ovat lapselleni turvalliset ja asianmukaiset

1 2 3 4 5

Täysin eri mieltä   Täysin samaa mieltä

Päiväkodin tilat ovat viihtyisät

1 2 3 4 5

Täysin eri mieltä   Täysin samaa mieltä

Päiväkodin tiloja hyödynnetään monipuolisesti ja muutetaan tarpeen tullen

1 2 3 4 5

Täysin eri mieltä   Täysin samaa mieltä

Päiväkodin piha on monipuolinen

1 2 3 4 5

Täysin eri mieltä   Täysin samaa mieltä

Lapseni viihtyy päiväkodin pihalla

1 2 3 4 5

Täysin eri mieltä   Täysin samaa mieltä

Päiväkodissa on tarpeeksi leluja lapseni monipuolisiin leikkeihin

1 2 3 4 5

Täysin eri mieltä   Täysin samaa mieltä

Päiväkodissa on positiivinen ja kannustava ilmapiiri

1 2 3 4 5

Täysin eri mieltä   Täysin samaa mieltä

Lapseni saa hyödyllisiä käyttäytymismalleja päiväkodissa

1 2 3 4 5

Täysin eri mieltä   Täysin samaa mieltä

Vapaa sana liittyen lapsen oppimisympäristöön päiväkodissa

Tallenna ja jatka myöhemmin

Edellinen

Seuraava

3/9

Lapsen osallisuus

Osallisuudella tarkoitetaan sitä, että yksilöt tulevat kuulluiksi ja voivat vaikuttaa heitä koskeviin asioihin osallistumalla yhteisönsä asioiden suunnitteluun ja päätöksentekoon. Lisäksi heille annetaan mahdollisuus ottaa vastuuta asioiden toteuttamisesta omassa yhteisössään.

(Turja 2016, 47.)

Päiväkodin henkilöstö huomaa lapseni mielenkiinnon kohteita

1 2 3 4 5

Täysin eri mieltä   Täysin samaa mieltä

Lapseni kiinnostuksen kohteet huomioidaan päiväkodin toiminnassa

1 2 3 4 5

Täysin eri mieltä   Täysin samaa mieltä

Päiväkodin henkilöstö ottaa huomioon omat kokemukseni ja havaintoni lapsestani toteuttaessaan päiväkodin toimintaa

1 2 3 4 5

Täysin eri mieltä   Täysin samaa mieltä

Päiväkodin henkilöstö huomioi lapseni iän ja kehitystason lapseni kanssa toimiessaan

1 2 3 4 5

Täysin eri mieltä   Täysin samaa mieltä

Lapseni yksilölliset ominaisuudet ja taipumukset (kuten liikunnallisuus tai taiteellisuus) huomioidaan päiväkodin toiminnassa

1 2 3 4 5

Täysin eri mieltä   Täysin samaa mieltä

Päiväkodin henkilöstö keskustelee lapseni kanssa

1 2 3 4 5

Täysin eri mieltä   Täysin samaa mieltä

Päiväkodin henkilöstö päättää asioista (kuten leikeistä ja retkikohteista) yhdessä lasten kanssa

1 2 3 4 5

Täysin eri mieltä   Täysin samaa mieltä

Lapseni saa ilmaista tunteitaan päiväkodissa

1 2 3 4 5

Täysin eri mieltä   Täysin samaa mieltä

Lapseni saa kertoa mielipiteitään päiväkodissa

1 2 3 4 5

Täysin eri mieltä   Täysin samaa mieltä

Vapaa sana lapsen osallisuudesta X päiväkodissa

Tallenna ja jatka myöhemmin

Edellinen

Seuraava

4 / 9

Toiminta päiväkodissa

Varhaiskasvatuksessa toteutettavan toiminnan tavoitteena on lapsen edun mukaisen hyvinvoinnin ja laaja-alaisen oppimisen tukeminen. Kun pedagoginen eli suunnitelmallinen ja tavoitteellinen toiminta toteutuu arjessa, se näkyy lasten ja henkilöstön välisessä vuorovaikutuksessa ja kaikissa yhteisissä toiminnoissa; esimerkiksi uutta oppien metsäretkellä etanoita ihmetellen tai kengännauhoja sitoessa päiväkodin eteisessä. (Opetushallitus 2019, 35-36.)

Tiedän, mitä päiväkodissa tapahtuu lapsen hoitopäivän aikana

1 2 3 4 5

Täysin eri mieltä   Täysin samaa mieltä

Saan tarpeeksi tietoa päiväkodin toiminnasta

1 2 3 4 5

Täysin eri mieltä   Täysin samaa mieltä

Päiväkodin toiminta on monipuolista

1 2 3 4 5

Täysin eri mieltä   Täysin samaa mieltä

Saan halutessani osallistua päiväkodin toiminnan suunnitteluun

1 2 3 4 5

Täysin eri mieltä   Täysin samaa mieltä

Saan halutessani osallistua päiväkodin toiminnan arviointiin

1 2 3 4 5

Täysin eri mieltä   Täysin samaa mieltä

Lapseni saa tarvitsemaansa tukea

1 2 3 4 5

Täysin eri mieltä   Täysin samaa mieltä

Vapaa sana toiminnasta X päiväkodissa

Tallenna ja jatka myöhemmin

Edellinen

Seuraava

Yhteistyö huoltajien kanssa

Lapsen huoltajien kanssa tehtävää yhteistyötä korostetaan varhaiskasvatuksessa läpikotaisin. Tavoitteena on, että yhteistyö päiväkodin ja perheiden välillä on vastavuoroista, kunnioittavaa, tasa-arvoista ja keskustelevaa.

Yhteistyön perimmäinen tavoite on saada sekä henkilöstö että lapsen huoltajat sitoutumaan lapsen terveelliseen ja turvalliseen kasvattamiseen, jonka kautta tuetaan ja edistetään lapsen kasvua, kehitystä ja oppimista. (Opetushallitus 2018, 34)

Päiväkodin henkilöstöllä on aikaa keskustella kanssani niin halutessani

1 2 3 4 5

Täysin eri mieltä   Täysin samaa mieltä

Saan halutessani keskusteluajan ryhmän aikuisen kanssa

1 2 3 4 5

Täysin eri mieltä   Täysin samaa mieltä

Perheeni tapahtumista ja perheessäni tapahtuvista muutoksista ollaan kiinnostuneita

1 2 3 4 5

Täysin eri mieltä   Täysin samaa mieltä

Saan kuulla päivittäin lapseni hoitopäivästä

1 2 3 4 5

Täysin eri mieltä   Täysin samaa mieltä

Saan positiivista palautetta lapseni toiminnasta

1 2 3 4 5

Täysin eri mieltä   Täysin samaa mieltä

Paikalla oleva aikuinen (myös sijainen) osaa kertoa minulle lapseni päivästä

1 2 3 4 5

Täysin eri mieltä   Täysin samaa mieltä

Vuorovaikutus päiväkodin henkilöstön kanssa on sujuvaa

1 2 3 4 5

Täysin eri mieltä   Täysin samaa mieltä

Päiväkodin henkilöstön kanssa tapahtuva viestintä on helppoa

1 2 3 4 5

Täysin eri mieltä   Täysin samaa mieltä

Haluaisin tehdä enemmän yhteistyötä päiväkodin henkilöstön kanssa

1 2 3 4 5

Täysin eri mieltä   Täysin samaa mieltä

Vapaa sana yhteistyöstä X päiväkodissa

Tallenna ja jatka myöhemmin

Edellinen

Seuraava

6 / 9

Lasten kysymykset (1)

Seuraavat kysymykset on suunnattu lapsille. Vastausvaihtoehtojen jälkeen on avoin kenttä, johon voitte yhdessä selvittää lapsen vastausta lapsen sanoin, esim:

"Onko päiväkodissa tarpeeksi leluja?"

"Ei, tarvittaisiin enemmän legoja."

Jos perheen lapsista enemmän kuin yksi on hoidossa X päiväkodissa, voitte vastata jokaisen kanssa erikseen. Samat kysymykset toistuvat täällä ja kahdella seuraavalla sivulla.

Onko päiväkodissa tarpeeksi leluja?

- Kyllä
- Ei
- En osaa sanoa

Löydätkö lelut helposti (ilman aikuista)?

- Kyllä
- Ei
- En osaa sanoa

Onko sisällä kiva leikkiä?

- Kyllä
- Ei
- En osaa sanoa

Onko ulkona kiva leikkiä?

- Kyllä
- Ei
- En osaa sanoa

Onko sinulla lempileikkipaikka päiväkodissa? Jos on, niin mikä?

- Kyllä
- Ei
- En osaa sanoa

Saatko rakentaa leikkipaikkoja?

- Kyllä
- Ei
- En osaa sanoa

Kuuntelevatko päiväkodin aikuiset sinua, kun sinulla on asiaa?

- Kyllä
- Ei
- En osaa sanoa

Auttaako päiväkodin aikuinen sinua, kun tarvitset apua?

- Kyllä
- Ei
- En osaa sanoa

Saatko itse valita, kuinka paljon ruokaa otat lautaselle?

- Kyllä
- Ei
- En osaa sanoa

Saatko itse valita, mitä leikit päiväkodissa?

- Kyllä
- Ei
- En osaa sanoa

Tykkäätkö koko päiväkodin yhteisistä lauluhetkistä?

- Kyllä
- Ei
- En osaa sanoa

Vapaa sana lapsille / lasten kysymyksistä

Tallenna ja jatka myöhemmin

Edellinen

Seuraava

7 / 9

Suuri kiitos vastauksistanne!

Voitte nyt sulkea välilehden

Kyselyssä mainitut lähteet:

Opetushallitus 2019. Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2018. Helsinki: Punamusta Oy

Turja, L. 2016. Lasten osallisuus varhaiskasvatuksessa. Teoksessa E. Hujala & L. Turja (toim.) Varhaiskasvatuksen käsikirja. 3. päivitetty painos. Juva: Bookwell Oy

Varhaiskasvatuslaki 540/2018. Annettu Helsingissä 13.7.2018. Saatavilla sähköisesti osoitteesta <https://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2018/20180540>

Kysely luotu Webropolilla
Klikkaa tästä ja lue lisää